

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ
KATEDRA TRESTNÍHO PRÁVA**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

**Metodika vyšetřování organizované kriminality
se zaměřením na organizovaný zločin**

Alena Vaňková

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI
Fakulta právnická
Akademický rok: 2013/2014

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE
(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení: **Alena VAŇKOVÁ**
Osobní číslo: **R09M0359P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Název tématu: **Metodika vyšetřování organizované kriminality se zaměřením
na organizovaný zločin**
Zadávací katedra: **Katedra trestního práva**

Z á s a d y p r o v y p r a c o v á n í :

- Vymezení základních pojmů
- Pohled do historie organizovaného zločinu
- Právní předpisy a instituce participující na boji s organizovaným zločinem
- Obecně o metodice vyšetřování trestné činnosti
- Zvláštnosti metodiky vyšetřování organizované trestné činnosti
- Trestněprávní hledisko organizovaného zločinu
- Pojednání o některých formách organizovaného zločinu typických pro území ČR

Rozsah grafických prací:
Rozsah pracovní zprávy:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná**
Seznam odborné literatury: **viz příloha**

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. František Vavera, Ph.D.**
Katedra trestního práva

Datum zadání diplomové práce: **25. února 2013**
Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2014**

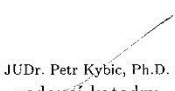

Doc. JUDr. Jan Pauly, CSc.
děkan

V Plzni dne 27. září 2013

L.S.

JUDr. Petr Kybic, Ph.D.
vedoucí katedry

Čestné prohlášení

„Prohlašuji, že jsem tuto diplomovou práci na téma „Metodika vyšetřování organizované kriminality se zaměřením na organizovaný zločin“ zpracovala samostatně a že jsem vyznačila prameny, z nichž jsem pro svou práci čerpala, způsobem ve vědecké práci obvyklým.“

V Plzni, 26. března 2014

.....

Alena Vaňková

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala doc. JUDr. Františku Vaverovi, Ph.D. za to, že mi umožnil tuto práci pod jeho odborným vedením sepsat a dále též za jeho vstřícný přístup a cenné rady.

Obsah

Seznam použitých zkratk	8
Úvod	10
I. Pohled do historie organizovaného zločinu	13
1.1. Čínské triády.....	13
1.2. Japonská yakuza	14
1.3. Organizovaný zločin v Itálii	16
1.4. Organizovaný zločin v americkém pojetí.....	18
1.5. Počátky organizovaného zločinu na území České republiky	19
II. Uvedení do problematiky a vymezení základních pojmů	20
2.1. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů	20
2.2. Organizovaný zločin.....	21
2.2.1. Organizovaný zločin a jeho vztah k organizované kriminalitě	21
2.2.2. Znak organizovaného zločinu a jeho definice	22
2.2.3. Formy organizovaného zločinu	24
III. Právní předpisy a instituce participující na boji s organizovaným zločinem	26
3.1. Prostředky na národní úrovni	26
3.1.1. Instituce participující na boji s organizovaným zločinem.....	26
3.1.2. Nástroje určené k boji s organizovaným zločinem	31
3.2. Prostředky na evropské a mezinárodní úrovni	35
3.2.1. Organizace spojených národů	36
3.2.2. Rada Evropy	37
3.2.3. Evropská unie	37
3.2.4. INTERPOL.....	40
IV. Zvláštnosti metodiky vyšetřování organizovaného zločinu	42
4.1. Zvláštnosti podnětů a předmětu vyšetřování	42
4.2. Typické vyšetřovací situace	44
4.3. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizování vyšetřování	44
4.4. Typické stopy	46
4.5. Zvláštnosti počátečních úkonů a následných úkonů	46
4.5.1. Operativně pátrací prostředky	47
4.5.2. Další nástroje trestního práva procesního	65
4.5.3. Výslech obviněného a spolupracující obviněný	69
4.5.4. Výslech svědka a jeho ochrana	76
4.6. Zvláštnosti kriminalistické prevence a spolupráce s veřejností	84

V. Trestněprávní hledisko organizovaného zločinu	86
5.1. Organizovaná zločinecká skupina	86
5.2. Ustanovení trestního zákoníku bezprostředně navazující na institut organizované zločinecké skupiny	90
VI. Pojednání o některých formách organizovaného zločinu typických pro území ČR	91
6.1. Tradiční formy organizovaného zločinu v ČR	91
6.1.1. Krádeže motorových vozidel.....	91
6.1.2. Organizování prostitute	92
6.1.3. Výroba, pašování a distribuce drog	93
6.2. Aktuální stav organizovaného zločinu v České republice.....	94
Závěr	97
Seznam pramenů a literatury	99
Seznam příloh	106
Příloha č. 1.....	107
Příloha č. 2.....	108
Resumé	109

Seznam použitých zkratk

BIS	Bezpečnostní informační služba
EÚLP	evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950 (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.)
ESLP	Evropský soud pro lidská práva
EU	Evropská unie
FAÚ	Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky
GIBS	Generální inspekce bezpečnostních sborů
IKSP	Institut pro kriminologii a sociální prevenci
LZPS/Listina	usnesení ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
MF ČR	Ministerstvo financí České republiky
MV ČR	Ministerstvo vnitra České republiky
NPC	Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování
OČTŘ	orgány činné v trestním řízení
OPP	operativně pátrací prostředky
OSN	Organizace spojených národů
PČR	Policie České republiky
PolZ/zákon o policii	zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
TČ	trestný čin
URNA	Útvar rychlého nasazení
ÚČR/Ústava	ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
ÚOKFK	Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování
ÚOOZ	Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování
ÚSČ	Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování
ÚZČ	Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování
TŘ/trestní řád	zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním

TrZ/trestní zákon zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon

TZ/trestní zákoník zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník

zákon o GIBS zákon č. 341/2013 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů

zákon na ochranu svědků zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

ZMJS zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

Úvod

Organizovaný zločin je vážnou hrozbou nejen pro státní zřízení a politický systém, ale i pro celou společnost. Jedná se o celosvětový fenomén, který se vyskytuje napříč všemi kontinenty, od Ameriky po Asii, Afriku nevyjímaje. Jeho moc je tak velká, že ovlivňuje ekonomiku, politiku a bezpečnost nejen na úrovni národní, ale i na té mezinárodní. Cílem organizovaného zločinu je dosáhnout co možná nejvyššího zisku či moci s vynaložením minimálních nákladů, bez ohledu na to, zda k dosažení cíle bude použito legálních či nelegálních prostředků. Proto není divu, že v centru pozornosti zločineckých organizací stojí většinou velice lukrativní, avšak nelegální činnosti. Tato zločinecká uskupení neváhají zbohatnout na jakékoli aktivitě, od krádeží automobilů přes praní špinavých peněz, korupci, vydírání, organizování nelegální migrace, padělání zboží a měny a bankovní podvody až po loupeže, obchod s omamnými a psychotropními látkami, zbraněmi a výbušninami a cizí jim není ani obchod s lidmi. Vzhledem ke globálnímu rozsahu organizovaného zločinu je třeba při boji s ním využít všech dostupných prostředků a metod, a to jak na úrovni národní, tak mezinárodní.

Téma diplomové práce *Metodika vyšetřování organizované kriminality se zaměřením na organizovaný zločin* jsem si zvolila proto, že organizovaný zločin, jakožto nejvyšší a zároveň jedna z nejnebezpečnějších forem organizované kriminality, se mi jeví jako zajímavé a dosti aktuální s velkým prostorem pro diskusi. Ačkoli si to často ani neuvědomujeme, organizovaný zločin je, řečeno s jistou nadsázkou, součástí našeho každodenního života. Setkat se s ním můžeme nejen tam, kde bychom jej s největší pravděpodobností očekávali - to jest například v nočních klubech při obchodu s omamnými a psychotropními látkami, ve vietnamských tržnicích, kde dochází k prodeji padělaného zboží, či v autobazarech, které nezřídka prodávají kradené automobily, nýbrž i v místech, kde bychom páchání jakékoli trestné činnosti, natož pak organizovaného zločinu, nepředpokládali vzhledem k jejich úkolům a poslání. Tím mám na mysli zejména oblasti komunální, regionální i vysoké politiky, státní správy, samosprávy a v neposlední řadě též orgánů činných v trestním řízení. Velice alarmující a zároveň smutná je skutečnost, že trendem dnešní doby je právě ono prorůstání organizovaného zločinu do mocenských struktur státu. Aby se tomuto jevu dalo

zabránit nebo jej alespoň částečně omezit, je třeba zdokonalovat nástroje pro odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu a pro boj s ním.

Za cíl své diplomové práce jsem si stanovila jednak v hrubých rysech nastínit, jaké instituce a právní nástroje se na boji s organizovaným zločinem podílejí, a dále – a to především - popsat zvláštnosti při vyšetřování organizovaného zločinu, zejména pak speciální právní prostředky, které se při boji s ním používají. To vše po předchozím nastudování co nejširšího okruhu odborných článků, monografií, učebnic, časopisů, právních předpisů, judikatury a internetových článků. I přesto, že literatura z dané oblasti je dostupná snad ve všech světových jazycích, tato práce bude vycházet zejména ze zdrojů česky psaných, jejichž kvalita je dle mého názoru srovnatelná s kvalitou světové literatury tohoto druhu. V předkládané práci se budu snažit téma organizovaného zločinu popsat a zhodnotit zejména z kriminalistického hlediska. K pochopení jeho podstaty nicméně považuji za nezbytné zabývat se jím i v souvislostech kriminologických. Stranou mého zájmu nezůstane ani trestněprávní kontext dané oblasti. Nemám v úmyslu omezovat se na pouhé opisování teorie z učebnic. S ohledem na stanovený rozsah diplomové práce se pokusím v textu vyjádřit své vlastní názory a eventuálně i navrhnout adekvátní legislativní změny.

Pro úplnost dodávám, že předložená práce je zaměřena na metodiku vyšetřování nejvyšší formy organizované kriminality, tj. na organizovaný zločin, a to v mezích právní úpravy závazné pro Českou republiku.

První kapitola je věnována historii organizovaného zločinu. Organizovaný zločin je celosvětovým fenoménem starým několik stovek let. V této kapitole se zaměřím výhradně na světové velmoci organizovaného zločinu, potažmo jednotlivé kriminální skupiny, jejichž činnost sehrála v dějinách organizovaného zločinu významnou roli. Nastíním též počátky organizovaného zločinu na území ČR.

Ve druhé kapitole se budu zabývat pojmem metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů, její úlohou a přínosem pro praktickou činnost policejních orgánů. Dále zde vymezím pojem organizovaného zločinu, uvedu jeho charakteristické znaky a formy, v nichž se nejčastěji vyskytuje.

Třetí kapitola bude zaměřena na prostředky boje s organizovaným zločinem. Zde uvedu přehled stěžejních národních i mezinárodních institucí a nástrojů, které na boji s organizovaným zločinem participují.

Čtvrtá kapitola je jádrem celé práce a budu se v ní zabývat jednotlivými komponenty metodiky vyšetřování organizovaného zločinu. Nejvíce prostoru bude vyhrazeno zvláštnostem počátečních a následných úkonů vyšetřování, kdy se budu věnovat mimo jiné i některým institutům trestního práva procesního, jejichž použití je typické pro objasňování kriminality páchané zločineckými organizacemi.

Pátá kapitola bude věnována trestněprávnímu hledisku organizovaného zločinu, a to především vymezení pojmu organizované zločinecké skupiny. Pojednáno zde bude i o dalších ustanoveních TZ, která s institutem organizované zločinecké skupiny bezprostředně souvisejí.

Šestá kapitola pojedná o některých formách organizovaného zločinu typických pro území ČR a dále též o jeho aktuálním stavu na daném teritoriu.

Z výše učiněného přehledu kapitol je zřejmé, že při zpracování diplomové práce se nepatrně odchýlím od jejího zadání, neboť dvě původně samostatné zásady pro vypracování - „vymezení základních pojmů“ a „obecně o metodice vyšetřování trestné činnosti“ – spojím v jednu kapitolu nazvanou „uvedení do problematiky a vymezení základních pojmů“. Tento krok považuji za nutný především s ohledem na logické uspořádání práce. Pro úplnost podotýkám, že jde pouze o formální změnu, jelikož po obsahové stránce budou obě zásady naplněny.

Při zpracování práce využiji, vzhledem ke zvolenému tématu, především metody analýzy a komparace shromážděných pramenů a literatury. Výsledná zjištění pak roztřídím a syntetizuji do podoby diplomové práce.

I. Pohled do historie organizovaného zločinu

Většina společnosti má organizovaný zločin spjatý s moderní dobou, zejména pak s obdobím nástupu kapitalismu, kdy docházelo k postupné liberalizaci politického života a rovněž k otevírání státních hranic. Není divu, neboť právě tehdy se markantně projevila jeho moc, která i nadále sílí v důsledku stále se prohlubující globalizace společnosti. Mám-li však na tomto místě hovořit o období vzniku organizovaného zločinu a jeho následném vývoji, musím se vrátit do dob dávno minulých, řádově o několik stovek, ba dokonce tisíců let.

Hospodářská bída, prohlubující se sociální nerovnost a politická nadvláda cizích zemí se po staletí odrážely ve společnosti v podobě nespokojených jednotlivců, kteří se spojovali v určité skupiny. Tyto skupiny měly častokrát různé cíle, nicméně vyznačovaly se stejnými či alespoň podobnými strukturami a pravidly. Jednalo se o tajné spolky a společenství, které vznikaly buď v podobě pokrevně spjaté velkorodiny, nebo společenství pokrevně nespřízněných lidí, kteří skládali pokrevní přísahu nejvyššímu členovi společenství. Naprosto typické pro ně bylo hierarchické uspořádání, nepřístupnost pro osoby zvenčí a propracovaná konspirativnost, která se neobešla bez skrytých poznávacích znamení. Tajné organizace měly taktéž svá vlastní pravidla a sankce za jejich porušení. Z tohoto úhlu pohledu by se dalo říci, že se jednalo o jakési společnosti ve společnosti. Původním cílem převážné většiny těchto společenství bylo nastolení sociální spravedlnosti a odstranění cizí nadvlády ve vlastní zemi. Pouze nepatrná část skupin se již od svého samého počátku zaměřovala na páchaní kriminality.¹

1.1. Čínské triády

Jakýsi zárodek organizovaného zločinu můžeme spatřovat v tajných společenstvích vzniklých v čínské dynastii Han již v období let 206 př. n. l. - 220 n. l. Tato společenství naplňovala většinu znaků, kterými je dnes charakterizován organizovaný zločin.² Důvodem zakládání tajných společností byla v té době, na rozdíl od dob pozdějších, obrana. Zpočátku proti absolutistické moci vládnoucí vrstvy, proti níž nebylo možno se bránit jiným způsobem než ilegální cestou z podsvětí, a v pozdějších dobách též proti evropské koloniální nadvládě. K výše uvedenému období se váže i počátek čínských triád. Původně byla

¹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 22

² CHMELÍK, Jan. *Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu : učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření*. Praha: Linde, 2004, str. 58

jako „Triáda“ nebo též „Trojspolek“ označována tajná „Společnost tří v jednom“. Vedle ní vznikaly v Číně i další tajné společnosti tzv. „velké rodiny“, v jejichž čele stál „velký bratr“. Pojem triády postupem času zobecněl natolik, že je dnes používán jako obecné pojmenování pro čínské organizované zločinecké skupiny.³

Na počátku 20. století, kdy čínské tajné spolky dosáhly svého cíle v podobě svržení vládnoucí dynastie, se Čína zmítala v občanské válce. Zde naproti sobě stály Čínská národní strana a Komunistická strana Číny, jež usilovaly o budoucí charakter země. V této době se původně politicky orientovaná tajná společenství proměnila ve zločinecké gangy a rozšířila oblast své působnosti do celého světa prostřednictvím čínských komunit. Svůj další osud si jednotlivé triády předurčily svým rozhodnutím, kterou z výše uvedených politických stran budou v občanské válce podporovat. Větší část triád se připojila na stranu nacionalistů, což po vítězství komunistů znamenalo nemožnost další existence na území Číny. Jejich novým působištěm se tehdy stal zejména Tchaj-wan, Macao a Hongkong.⁴

Největšími a nejpověstnějšími skupinami triád v dějinách Číny jsou triáda 14K, triáda Sun Yee On, triáda Wo sing Wo a triáda Sjednocený bambus. Tyto spolky dnes působí hned v několika zemích světa a jejich členská základna čítá desítky tisíc osob. Jejich centrem je však i nadále Hongkong (v případě Sjednoceného bambusu pak Tchaj-wan). Předmětem nelegální činnosti těchto společenství je především distribuce opia, doprava heroinu a dalších syntetických drog, ilegální hazard, prostituce, pašování, ilegální imigrace, vykořisťování dělníků, lichvářství, korupce, praní špinavých peněz, vybírání výpalného v restauracích a vyděračství. Mezi triádami přitom platí jisté dohody, které by se daly přirovnat ke kartelovým, neboť jednotlivé oblasti nelegální činnosti mají mezi sebou rozděleny.⁵

1.2. Japonská yakuza

Další zemí, ve které má organizovaný zločin již několik staletí dlouhou tradici, je Japonsko. Zde jeho kořeny sahají k počátkům 17. století, tedy do doby, kdy byl po období dlouhotrvajících občanských válek konečně nastolen mír. V té době ztrácejí na významu staré hodnoty válečnických samurajů, jako

---

³ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 22

⁴ SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 73

⁵ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995, str. 14

je rytířskost a umění bojovat. Mnozí lidé se však nedovedli adaptovat na nové podmínky pro život ve své zemi a stali se z nich bandité. Funkci ochránců měst (tzv. machi-yakko) proti banditům zastávali samurajové, řemeslníci, obchodníci i dělníci. Tito byli často také hráči (tzv. bakuto) karetní hry hanafunda.⁶ Právě ve spojení s touto hrou vznikl název dnes nejznámější japonské organizované zločinecké skupiny yakuza.⁷ Hráči hanafundy v té době vytvořili organizaci s propracovanou strukturou, silným vedením, rituály a vlastním žebříčkem hodnot, který platí až dodnes. Tato organizace byla později nazývána jako yakuza a v současné době se jedná o největší organizovanou kriminální síť na světě. Co se její organizace týče, je založena na rodovém principu. Jedná se o společenství pokrevně nespřízněných osob fungující jako rodina, kdy hlava rodiny (tzv. oyabun) od všech členů očekává bezmeznou loajalitu a poslušnost. Přijetí noviců za fiktivní syny předchází, stejně jako je tomu v Číně, dlouhodobý rituál završený krevní přísahou.⁸

Impulsem, který vedl k přeměně původně hráčské organizace v organizaci zločineckou, bylo rozdělení okresů mezi jednotlivé herní skupiny. To totiž vyvolalo boje mezi hráčskými skupinami a bakuto se v souvislosti s nimi začali uchýlovat k teroru, vydírání a zřizování herních doupat.⁹ Od počátku svého vzniku je yakuza zastáncem pravicové ideologie. S modernizací, kterou procházelo na konci 19. století Japonsko, se modernizovala i ona sama. Vedle své tradiční nelegální činnosti v podobě provozování hazardních her, obchodu s dívkami a vydírání se začala postupně uchýlovat k podnikání ve stavebnictví a lodním průmyslu. Z výnosů své činnosti pak podporovala perspektivní politiky, kteří ji na oplátku zajistili lukrativní zakázky a přísun důležitých informací. Členové yakuzy byly rovněž vzhledem ke svým zkušenostem najímáni jako profesionální zabijáci a agenti různých služeb. Po kapitulaci fašistického Japonska v průběhu druhé světové války, kdy tuto zemi řídil americký okupační štáb, začala yakuza intenzivně spolupracovat s fašistickým podsvětím. Netrvalo dlouho a i USA poznalo, že v Japonsku nelze vládnout v disharmonii s yakuzou.

---

⁶ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995, str. 15

⁷ Za nejhorší karty ve hře hanafunda byly považovány osmička (*ya*), desítka (*ku*) a trojka (*za*). Yakuza se původně nazývali jen ti, co ve hře prohrávali. Následně se toto označení vžilo nejen jako pojmenování pro všechny hráče, nýbrž i pro zločineckou organizaci jako takovou.

⁸ CHMELÍK, Jan. *Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu : učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření*. Praha: Linde, 2004, str. 59

⁹ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 28

Japonští pravicoví extremisté, jejichž řady dnes čítají desítky až stovky tisíc osob (převážně členů yakuzy), jsou známí mj. svými útoky na politiky. I proto nejspíše v roce 1992 prosadila japonská vláda zákon na předcházení nezákonným aktivitám členů yakuzy. V reakci na tento zákon se v Japonsku zdvihla vlna odporu a mnozí, od duchovních představitelů po vlivné právníky, vyjadřovali veřejně svoji podporu yakuze. Ani toto jejich počínání však rozhodnutí japonské vlády neovlivnilo. Yakuza byla tedy nucena přehodnotit svoji taktiku a někdy od konce 20. století se snažila podnikat v mezích zákonů. Pod zástěrkou legálních společností v podobě např. stavebních kanceláří či realitních firem expandovala nejprve do okolních zemí (Koreji, Tchaj-wanu, Filipín, Thajska) a později též do celého světa, kde provozuje vedle této krycí činnosti též řadu svých nelegálních aktivit. Mezi nejfrekventovanější nelegální činnosti yakuzy se obecně řadí organizace hazardních her, obchod s dívkami, prostituce, obchod se zbraněmi a drogami, vydírání či praní špinavých peněz. V mezích zákona se pak vyskytuje v takových oblastech, jako je průmyslová výroba, akciový a kapitálový trh nebo obchod s nemovitostmi.¹⁰ V současné době čítá základna yakuzy více než sto tisíc členů, kteří jsou organizováni zhruba v osmdesáti skupinách, kdy nejpočetnějšími skupinami jsou Jamaguči-gumi, Inagawa-kai a Sumijoši-kai.¹¹ Yakuza vyhledává své členy již mezi mládeží ve školách, čímž se stává značně nebezpečnou. Postup je takový, že si vybírá perspektivní talenty z různých oborů po celém světě, které finančně podporuje, a pro své záměry je osloví až tehdy, když zastávají významné posty na zajímavých místech.¹²

1.3. Organizovaný zločin v Itálii

Zemí, se kterou je organizovaný zločin spojován snad nejčastěji, je Itálie. Ta je často označována za takzvanou kolébku mafie. Pojem mafie se stal obecným označením pro všechny organizované zločinecké skupiny v Itálii a posléze zobecněl natolik, že je dnes používán jako synonymum pro veškeré jevy z podsvětí. Nicméně mafie je ve skutečnosti pouze jednou z mnoha zločineckých organizací působících na území Itálie.

---

¹⁰ NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 28

¹¹ SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 61-64

¹² NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 31

Stejně tak, jak tomu bylo u předchozích zemí, i v Itálii vznikaly tajné spolky, jejichž cíle byly různorodé - jednou to byla ochrana proti francouzské nadvládě, jindy zase výběr daní pro velkostatkáře či ochrana vězňů před brutalitou dozorců. Obecně lze říci, že na území Itálie působily historicky hned tři rozsáhlé zločinecké organizace: sicilská Mafie, neapolská Camorra a kalábrijská N'drangheta.¹³

Camorra (v překladu „spor“) vznikla někdy kolem roku 1820 za účelem ochrany vězňů ve věznicích. Posléze byla propuštěnými vězni založena tzv. pouliční Camorra, jejíž náplní byly zejména krádeže, loupeže, drancování, falešné hry a vydírání. Co se týče historie vzniku Mafie, jakož i jejího názvu, tato je opředená mnoha mýty a spekulacemi.¹⁴ Uvádí se, že existovaly dva faktory, které zapříčinily vznik násilného podnikání na Sicílii, a to neustálé dobovačné vpády a existence daňových výběřčích, kteří působili jako zprostředkovatelé mezi statkáři a rolníky. Nicméně jedno je jasné, již od samého počátku zahrnovala činnost Mafie ochranu i vydírání, únosy i krádeže dobytka a ovlivňování obsazení postů ve státní sféře. Podobně tomu bylo i v případě N'dranghety. Ostatně sicilská Mafie a kalábrijská N'drangheta se vyznačují podobnou strukturou i rituály. Zajímavostí je, že v případě N'dranghety byly v 19. století její členové často pokrevně spřízněni. Škála činností této zločinecké organizace byla obdobná jako u Mafie. Po druhé světové válce však byla rozšířena o pašování tabáku, obchodování s narkotiky a v současné době je proslulá i svým vlivem ve stavebnictví, ilegálním nakládáním s toxickým a radioaktivním odpadem a v neposlední řadě též světovým obchodováním se zbraněmi. Přijímání nových členů do všech zmíněných organizací bylo samozřejmě provázeno jistými rituály.¹⁵

V současné době jsou italské zločinecké organizace rozšířeny po celém světě, ČR nevyjímaje. Jejich působení na našem území lze datovat již od devadesátých let minulého století, kdy se zločinecké klany Camorry začaly zajímat o lukrativní nemovitosti v okolí našeho hlavního města.

---

¹³ SOUTHWELL David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 9-16

¹⁴ Blíže: NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafii a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003, str. 33

¹⁵ SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 12

1.4. Organizovaný zločin v americkém pojetí

Americký organizovaný zločin je spojován jednak s vlnou přistěhovalectví, která zasáhla USA v 19. století, a zároveň se zavedením alkoholové prohibice na počátku století 20. Počátkem 19. století se zejména v New Yorku objevila organizovaná kriminalita v podání irských gangů. Jejich původním cílem bylo chránit irské přistěhovalce před násilím na nich páchaným. Později se však do spektra jejich zájmu dostala též nelegální činnost jako např. kontrola prostituce, vydírání, ozbrojené loupeže či ovládnutí městských doků. V té době byl v Americe nastartován taktéž systém korupce, neboť politické strany využily silného vlivu pouličních gangů pro své účely. K výraznému rozvoji této formy kriminality však došlo především s přílivem přistěhovalců z oblasti Sicílie, Kalábrie a Neapole, kteří s sebou přivezli i aktivity tzv. Společnosti černé ruky. Stejně tak jako v případě irských gangů byla prvotním cílem italských gangů ochrana italské komunity. Nicméně i v tomto případě byly cíle gangu zanedlouho přehodnoceny a do popředí se dostaly právě praktiky pověstného Společenství černé ruky, kdy gang vedle vykořisťování začal přebírat též dohled nad hazardem a prostitucí.¹⁶ Tradičním gangem byl v té době americko-italský „Five-Points-Gang“, který se odštěpil od původního gangu „Whyos“. Členem této organizace byl i známý Al Capone. Počátkem 20. století zavedla americká vláda již zmiňovanou alkoholovou prohibici. Přestože jejím záměrem bylo omezení spotřeby alkoholu, dostavil se účinek naprosto opačný, neboť se obchod s alkoholem přesunul do podsvětí. To znamenalo nový zdroj zisku pro zločinecké organizace a s ním související rozkvět a posílení této formy kriminality.¹⁷

Postupem času vznikla v Americe rozsáhlá zločinecká síť nazvaná „Národní syndikát“. Ten zahrnuje jednotlivé gangy a ve svém čele má Národní komisi.¹⁸ Jedním z těchto gangů je také La Cosa Nostra (v překladu „Tato naše věc“). Tato organizace je tvořena šesti mafiánskými rodinami. Jednotlivé kriminální rodiny se věnují různým druhům nelegální činnosti, všem je však společný zejména obchod s heroinem.¹⁹

---

¹⁶ SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 28

¹⁷ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995, str. 19

¹⁸ Poradní výbor nejvyšších vůdců gangů, který rozhodoval spory.

¹⁹ SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009, str. 38-47

1.5. Počátky organizovaného zločinu na území České republiky

Přestože se organizovaný zločin na území ČR již nějakou dobu vyskytuje, dalo by se říci, že v mezinárodním kontextu je tento fenomén v českém podání stále ještě „v plenkách“. Jeho zárodky se u nás začaly objevovat v 80. letech 20. století v podobě stínových podnikatelů často označovaných za „veksláky“, jejichž nelegální aktivita souvisela s neschopností centrálně plánované ekonomiky uspokojovat nabídku a poptávku na trhu.²⁰ Organizovaný zločin, se vším, co k němu náleží, spatřil v podmínkách České republiky světlo světa až s pádem komunistického režimu v roce 1989, kdy proběhla zásadní politická a ekonomická transformace státních struktur. S přeměnou vlastnických vztahů, otevřením státních hranic a s uvolněním ekonomiky vůbec zde vznikla živná půda nejen pro pronikání organizovaného zločinu ze zahraničí, nýbrž i pro vytváření domácích zločineckých uskupení. V 90. letech 20. století byla na našem území typická organizovaná trestná činnost zaměřená na výrobu, pašování a distribuci drog, organizování a provozování prostituce, nelegální migraci osob, krádeže uměleckých památek, násilnou kriminalitu, vydírání či hospodářskou kriminalitu.²¹ Po přeměně politického systému následovalo začlenění ČR do EU, které s sebou rovněž přineslo příznivé podmínky pro rozvoj organizovaného zločinu v podobě volného pohybu osob, zboží a kapitálu. Díky své geografické poloze se tak ČR stala významnou tranzitní zemí. Pokud jde o demografické rozdělení pachatelů organizovaného zločinu podle národnosti, lze konstatovat, že k jeho stabilizaci došlo již v 90. letech 20. století. Co se forem trestné činnosti týče, můžeme říci, že s postupem času došlo k jistým změnám. V současné době se zločinecké organizace pomalu ale jistě odklánějí od násilné trestné činnosti a do popředí jejich zájmu se staví trestná činnost hospodářského charakteru, podvody, korupce či praní špinavých peněz.

---

²⁰ Blíže: ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: Od vyděračů ke korupčním sítím*. 1. vyd. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011, str. 95 a násl.

²¹ Například v podobě krácení spotřebních daní při nelegálním dovozu alkoholu a tabákových výrobků.

II. Uvedení do problematiky a vymezení základních pojmů

Dříve, než se budu věnovat hlavní části této práce, tj. zvláštnostem metodiky vyšetřování organizovaného zločinu, považuji za vhodné alespoň ve stručnosti pojednat o tom, co znamená pojem metodika vyšetřování, jaké místo zaujímá v systému věd a jaké je její poslání. Mým záměrem je především vyzdvihnout přínos metodiky vyšetřování pro praktickou činnost policejních a justičních orgánů. Rovněž se zde pokusím objasnit institut organizovaného zločinu a jeho postavení v rámci organizované kriminality, aby bylo zřejmé, na jak širokou oblast trestné činnosti se daná metodika, potažmo tato diplomová práce, zaměřuje.

2.1. Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů

Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů je součástí kriminalistiky, která má, jakožto samostatná vědní disciplína, bezesporu nejbližší k trestnímu právu procesnímu. J. Musil²² ji definuje následovně: „*Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů, jakožto zvláštní část kriminalistiky, je systémem tvrzení o kriminalistických charakteristikách, o zákonitostech vzniku, trvání a zániku stop jednotlivých druhů trestných činů a o vyšetřovacích situacích vytvářejících se při jejich vyšetřování, jakož i systémem metod činnosti vyšetřovatele při odhalování, vyšetřování a kriminalistické prevenci trestných činů daného druhu.*“ Od vymezeného pojmu „metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů“ vyjádřeného v jednotném čísle pak musíme odlišit pojem „metodiky vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů“ neboli „dílčí metodiky“, tedy jednotlivé metodiky, které jsou produktem kriminalistické vědy adresované praxi. Jejich primárním úkolem je přizpůsobit obecné metody zvláštnostem skupiny trestných činů, na které se vztahují, a vytvořit strukturovaný systém jednotlivých operací. Zjednodušeně bychom je mohli označit za návody nebo typové modely činnosti vyšetřovatele vedoucí k odhalování, vyšetřování a prevenci určitého typu trestných činů, které mají povahu doporučení. Pro praxi jsou významné tím, že v jednotlivých případech usnadňují sestavení konkrétního programu vyšetřování. V situacích, kdy vyšetřování probíhá v časové tísni, s nedostatkem informací, pod psychickým tlakem nebo pod hrozbou opakování trestné činnosti jsou metodiky neocenitelným pomocníkem vyšetřovatelů. K jejich efektivnímu uplatnění je však potřeba tvůrčí aplikace v závislosti na individuálních podmínkách

---

²² MUSIL, Jan. *Kriminalistika: (Učebnice pro právníky)*. Praha: Naše vojsko, 1994, str. 210

vyšetřování konkrétního případu. Při aplikaci metodiky je třeba vzít v potaz především konkrétní okolnosti spáchaného trestného činu a konkrétní vyšetřovací situaci vzniklou v určitém momentu vyšetřování.²³

2.2. Organizovaný zločin

2.2.1. Organizovaný zločin a jeho vztah k organizované kriminalitě

Vymezení vztahu organizovaného zločinu k organizované kriminalitě považuji za důležitý aspekt této práce, neboť v praxi nezdědka dochází k tomu, že mezi těmito pojmy není činěn žádný rozdíl a užívají se jako synonyma. Dle mého názoru se však jedná o svébytné pojmy s odlišným významem. Společným znakem obou těchto institutů je, že se vztahují ke skupinové trestné činnosti, tedy trestné činnosti páchané za účasti více osob. Kritériem, kterým se naopak tyto dva instituty od sebe odlišují, je míra organizovanosti.

Právě podle míry organizovanosti můžeme rozdělit skupinovou trestnou činnost na několik typů. Prvním a zároveň nejméně nebezpečným typem je příležitostná skupina. Pro ni je charakteristický náhodný vznik, k němuž dochází na základě momentálně vzniklé příznivé kriminální situace a za účelem společného zájmu většiny účastníků spáchat trestný čin. Tito účastníci se mezi sebou častokrát ani neznají, nelze tudíž hovořit o organizovaném páchání trestné činnosti. V případě dalšího typu skupinové trestné činnosti, jímž je parta, lze již jistý stupeň organizovanosti účastníků zpozorovat. Pro tuto formu je typická její určitá časová stálost a také fakt, že původně nevzniká k páchání trestné činnosti, ale k uspokojení společných zájmů svých členů. V partě již existuje mezi členy určitá soudržnost a hierarchie, nicméně vstup do ní a odchod z ní jsou relativně volné. Třetí formou skupinové trestné činnosti je organizovaná kriminální skupina. Ta se vyznačuje například vyšším stupněm organizovanosti, profesionalitou, pevnou hierarchickou strukturou, plánovitostí, přesným rozdělením úkolů mezi jejími členy či pácháním trestné činnosti jako hlavním posláním její existence. Takovéto skupiny mohou vznikat buď za účelem opakovaného páchání trestné činnosti, která je většinou druhově podobná, nebo za účelem spáchaní jednoho konkrétního vysoce výnosného trestného činu. A konečně posledním a zároveň asi nejnebezpečnějším typem skupinové trestné činnosti jsou skupiny organizovaného zločinu, z nichž nejdokonalejšími a také nejvíce nebezpečnými jsou organizace mafiánského typu.²⁴

---

²³ MUSIL, Jan. *Kriminalistika: (Učebnice pro právníky)*. Praha: Naše vojsko, 1994, str. 210 - 211

²⁴ Ty jsou typické např. pro Itálii, USA, Japonsko, Kolumbii.

Z výše uvedeného výkladu lze tedy odvodit, že pojem organizované kriminality je ve vztahu k pojmu organizovaného zločinu pojmem obecným, respektive širším. Může v sobě totiž zahrnovat vedle organizovaného zločinu i některé další nižší stupně skupinové trestné činnosti páchané plánovaně skupinou pachatelů.²⁵

2.2.2. Znaky organizovaného zločinu a jeho definice

Organizovaný zločin je, jak již bylo uvedeno dříve, nejvyšší a zároveň asi nejnebezpečnější formou skupinové trestné činnosti. Je charakterizován určitými znaky, které jej odlišují nejen od „běžné“ trestné činnosti páchané individuálně jedním pachatelem, nýbrž i od nižších forem skupinové trestné činnosti. Mezi tyto znaky bezpochyby patří následujících deset bodů, jež jsou zakotveny i v mezinárodních dokumentech:

- Skupina organizovaného zločinu je tvořena nejméně třemi osobami,
- organizovaný zločin se zaměřuje na páchání zvláště závažné trestné činnosti,
- tvorba zisku,
- soustavná činnost,
- pevná organizační struktura,
- pevný řád uvnitř organizace a zabudování kontrolních mechanismů,
- nadnárodní prvek,
- pronikání do hospodářských a obchodních kultur,
- kapitalizace zisku a praní špinavých peněz,
- ovlivňování politického prostředí, sdělovacích prostředků, veřejné správy, justičních orgánů a ekonomického prostředí.

Stěžejními body, které predikují, že se v jednotlivém konkrétním případě trestné činnosti jedná o organizovaný zločin, jsou podle J. Strause²⁶ první tři z výše uvedeného výčtu. Jedná se tedy o páchání zvláště závažné trestné činnosti skupinou nejméně tří osob, když záměrem této činnosti je tvorba zisku. Stejný autor také uvádí, že k tomu, abychom mohli učinit jednoznačný závěr o existenci skupiny organizovaného zločinu, musí k těmto znakům přistoupit alespoň další tři libovolné

---

²⁵ Srovnej: KONRÁD, Zdeněk, et al. POLICEJNÍ AKADEMIE ČESKÉ REPUBLIKY, Katedra kriminalistiky. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Policejní akademie ČR, str. 175-176

²⁶ STRAUS, Jiří, et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 288

znaky z uvedeného výčtu. Poněkud odlišný názor na základní charakteristické znaky organizovaného zločinu má Vláda České republiky, která v Konceptci boje proti organizovanému zločinu²⁷ uvádí jako základní kritéria organizovaného zločinu spolupráci dvou nebo více osob, po delší či neomezenou dobu, podezřelých z páchaní zvláště závažné trestné činnosti a motivovaných ziskem nebo získáním moci.

Co se týče důvodů a cílů zakládání skupin organizovaného zločinu, jsou různorodé. Mohou být ekonomického, rasového, etnického či ideologického rázu. Jedno mají však tyto zločinecké organizace vždy společné – jejich náplní práce je páchaní zvláště závažné trestné činnosti. Pro skupinu organizovaného zločinu jsou typické ty vlastnosti jako profesionalita, organizovanost, plánovitost, koncepčnost, disciplína, soudržnost, loajalita, konspirace a povinnost mlčenlivosti. Její materiální vybavení bývá na vysoké úrovni a jde ruku v ruce s technickým pokrokem, což je také jedním z důvodů, proč je organizovaný zločin vždy o krok napřed před orgány činnými v trestním řízení. Struktura organizace je hierarchicky uspořádaná. Většina skupin tohoto druhu představuje třístupňový pyramidový systém. Na jeho pomyslném vrcholu stojí šéf společně se svojí ochrankou a poradci. Prostřední článek tvoří vedoucí jednotlivých skupin, kteří zajišťují koordinaci a realizaci konkrétních akcí, vždy v souladu se záměry nejvyššího šéfa. Nejnižší a zároveň nejpočetnější stupeň organizace tvoří její výkonná složka. Svoji ochranu si organizace zajišťuje tím, že uvnitř systému vytváří kontrolní mechanismy různého charakteru. Jedním z nich bývá například opatření spočívající v neprůhlednosti organizační struktury skupiny, kdy každý člen zná pouze své nejbližší články. Mezi další ochranná opatření patří například budování vlastní zpravodajské služby, spolupráce s prvotřídními advokáty či obstarávání falešných důkazů a svědků. Ze zločinného společenství tohoto typu je velmi obtížné se vymanit, stejně tak jako do něj vstoupit.

Zformulovat komplexní a vyčerpávající definici tak rozmanitého jevu, jako je organizovaný zločin, je velmi obtížné. Ačkoli se o to pokusila již řada odborníků, české nevyjímaje, neexistuje v současné době žádná obecně uznávaná definice. Pro názornost uvedu jednu z definic organizovaného zločinu, která vzešla z autorského kolektivu pod vedením J. Strause:²⁸ „*Skupina nejméně tří osob*

---

²⁷ Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna č. 598 o Konceptci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, str. 5

²⁸ STRAUS, Jirí, et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 289

s pevnou organizační strukturou, hierarchií a dělbou činností, zaměřenou na páčání závažné úmyslné trestné činnosti a na tvorbu zisku, zpravidla propojená do zahraničí, která cíleně proniká do hospodářských, ekonomických a politických struktur státu.“ Jinou definici podává například Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu:²⁹ „Skupina organizovaného zločinu znamená strukturovanou skupinu tří a více osob existující po určité časové období a jednající ve vzájemné dohodě za účelem spáchání jednoho či více závažných trestných činů či trestných činů stanovených v souladu s touto Konvencí za účelem získání přímého či nepřímého finančního či jiného hmotného prospěchu.“ Na základě předchozích vymezení tedy můžeme vytvořit takovou definici, jež je vhodná pro potřeby této práce: „Organizovaný zločin je zvláště nebezpečnou formou trestné činnosti, která je uskutečňována za účasti nejméně tří osob, s cílem dosažení co možná nejvyššího zisku nebo podílu na moci, spočívající v páčání zvláště závažné trestné činnosti různého druhu, když obvyklými nikoli však obligatorními znaky této trestné činnosti je její soustavnost, hierarchické uspořádání uvnitř skupiny a s ním související přesně vymezené postavení a úkoly jejích jednotlivých členů.“

2.2.3. Formy organizovaného zločinu

Organizovaný zločin je dnes v takové fázi rozkvětu, že je častokrát označován za specifický způsob podnikatelské činnosti,³⁰ který k dosažení prosperity podniku používá všech dostupných prostředků bez ohledu na jejich zákonnost. Dalo by se říci, že funguje na klasických principech tržní ekonomiky, kdy adekvátně reaguje na nabídku a poptávku na trhu.

Z. Konrád³¹ rozděluje typické formy organizovaného zločinu do dvou skupin. Jako kritérium pro toto členění uvádí fázi tvorby a realizace zisku.

Za typické formy organizovaného zločinu ve fázi realizace zisku považuje zejména tyto aktivity:

- výrobu, přepravu a distribuci omamných a psychotropních látek,
- organizovanou prostituci a hazardní hry,
- nelegální obchod se starožitnostmi a uměleckými předměty,

²⁹ Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, přijatá dne 15. 11. 2000 v New Yorku (sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 75/2013 Sb.m.s.), čl. 2 písm. a)

³⁰ Setkat se můžeme i s označením jako „crime industry“ neboli „průmysl zločinu“, srovnej: RYBÁŘ, Miroslav, Jan BRÁZDA a Tomáš RYBÁŘ. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů : (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Plzeň: NAVA, 2008 str. 134

³¹ MUSIL, J., Z. KONRÁD a J. SUCHÁNEK. *Kriminalistika. 2. přepracované a doplněné vydání*. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 530

- krádeže motorových vozidel,
- nelegální obchod se zbraněmi, výbušninami a strategickými surovinami,
- padělání a pozměňování dokladů, peněz a platebních prostředků,
- nelegální migraci osob a zprostředkování práce cizincům,
- hospodářskou kriminalitu,
- počítačovou kriminalitu,
- kriminalitu spojenou s násilnými formami konkurenčního boje zločineckých struktur,
- násilnou kriminalitu.

Mezi typické formy organizovaného zločinu ve fázi realizace zisku pak řadí především:

- kriminalitu spojenou s legalizací zisku,
- kriminalitu spojenou s pronikáním zločineckých struktur do státní správy,
- kriminalitu spojenou s nelegálním získáváním politické moci,
- kriminalitu spojenou s obstaráváním státních a jiných zakázek.

Nutno podotknout, že mnohé z aktivit zločineckých organizací uskutečňujících se ve fázi realizace zisku se prolínají s legálními formami podnikání. V důsledku toho dochází k překrývání klasického trhu s černým trhem. Tento stále se zvyšující trend je pro společnost velmi nebezpečný jednak z toho důvodu, že si jím zločinecké organizace upevňují svá postavení na trhu, ale především tím, že se do hospodářské oblasti zavádí nelegální praktiky, jako je korupce, vydírání či násilí.

III. Právní předpisy a instituce participující na boji s organizovaným zločinem

3.1. Prostředky na národní úrovni

3.1.1. Instituce participující na boji s organizovaným zločinem

Na boji s organizovaným zločinem se v rámci České republiky podílí několik institucí. Ta nejvýše postavená - Vláda České republiky - tak činí prostřednictvím orgánů veřejné moci hned na několika úrovních: analytické, strategické, operativní a podpůrné.³²

Ministerstvem, do jehož gesce předmětný okruh záležitostí spadá, je Ministerstvo vnitra ČR. Tento ústřední správní úřad zajišťuje především strategickou úroveň boje s organizovaným zločinem. Odbor bezpečnostní politiky ministerstva vnitra se pak podílí i na analytické činnosti zejména tím, že pravidelně vypracovává koncepční materiály pro boj s organizovaným zločinem. Na analytické činnosti se vedle jmenovaného ministerstva účastní i další veřejné orgány jako například Policie ČR, zpravodajské služby, Institut pro kriminologii a sociální prevenci³³ či Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky.

Prevenici, odhalování, vyšetřování a postihování organizovaného zločinu zajišťují převážně celostátní specializované útvary Policie ČR, mezi které se nepochybně řadí ÚOOZ, ÚOKFK a NPC. Podpůrnou roli zde hrají i další celostátní policejní útvary jako Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování, Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování či Útvar rychlého nasazení. Vedle policejních útvarů se do boje s organizovaným zločinem na operativní úrovni zapojují i vybrané orgány Celní správy³⁴ či Generální inspekce bezpečnostních sborů.³⁵

Důležitou podpůrnou úlohu zastávají při boji s organizovaným zločinem veškeré ústřední správní úřady, úřady územních samosprávných celků či organizační složky státu, neboť ty svojí součinností a včasným poskytnutím informací mohou napomoci k odkrývání organizovaných zločineckých struktur.

---

³² Srovnej: Usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna č. 598 o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, str. 15

³³ Problematikou organizovaného zločinu se zabývá soustavně již od roku 1993, více na: <http://www.ok.cz>

³⁴ Například odbory pátrání Generálního ředitelství cel a Celního ředitelství.

³⁵ Postavení a pravomoci GIBS jsou upraveny v zákoně č. 341/2011 Sb. o Generální inspekci bezpečnostních sborů; více na: <http://www.gibs.cz/>.

Zmínit musíme samozřejmě i soustavu soudů a státních zastupitelství, bez jejichž účasti by potírání organizovaného zločinu nebylo vůbec možné. V souladu s požadavkem práva na spravedlivý proces,³⁶ respektive se zásadou zákonného soudce,³⁷ konají řízení ve věcech organizovaného zločinu soudy určené na základě pravidel věcné příslušnosti. Podle § 2 odst. 2 vyhlášky č. 37/1992 Sb.³⁸ se s přihlédnutím k personálnímu zabezpečení soudů mohou v rámci vnitřní organizace soudu zřídit specializované senáty pro řízení ve věcech závažné organizované kriminality. Rozdělování napadlých věcí funguje vzhledem ke stanovenému rozvrhu práce velice transparentně. Ohledně organizace státního zastupitelství se již nějakou dobu v odborných kruzích *de lege ferenda* hovoří o zřízení specializovaného útvaru pro boj s korupcí. Tato myšlenka nabyla reálných rozměrů, když bylo ve vládním návrhu zákona o státním zastupitelství a o změně souvisejících zákonů³⁹ v části páté zakotveno zřízení Úřadu pro potírání korupce při Nejvyšším státním zastupitelství ČR. Tento úřad by měl mít dle tiskové zprávy ministerstva spravedlnosti ze dne 29. 5. 2013⁴⁰ celorepublikovou působnost ve věcech trestných činů přijetí úplatku, podplácení, nepřímého úplatkářství, závažné finanční kriminality a zvláště závažných zločinů spáchaných úředními osobami v souvislosti s jejich funkcí. Budoucnost tohoto úřadu je však stále nejistá, neboť návrh výše zmíněného zákona byl z projednávání v poslanecké sněmovně navrhovatelem stažen dva měsíce po jeho předložení.⁴¹

V souvislosti s otázkou institucionálního vymezení boje s organizovaným zločinem je třeba zmínit i Odbor mezinárodní policejní spolupráce Policejního prezidia ČR, který plní úkoly v oblasti zajišťování a koordinace výkonu mezinárodní spolupráce a zahraničních styků.⁴² Tento odbor v sobě sdružuje Národní ústřednu Interpolu Praha, Národní jednotku Europolu, Národní centrálu SIRENE, oddělení pro zahraniční styky a organizační oddělení.⁴³

---

³⁶ Které je mj. zakotveno v článku 6 EÚLP.

³⁷ Čl. 38 odst. 1 LZPS.

³⁸ Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 37/1992 Sb. o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy.

³⁹ Který byl schválen usnesením Vlády ČR č. 389 dne 29. 5. 2013 a následně rozeslán poslancům jako tisk 1054/0, dostupný z: <http://www.psp.cz/sqw/text/tiskt.sqw?O=6&CT=1054&CT1=0>

⁴⁰ Dostupná z: http://www.nsz.cz/images/stories/PDF/tmp/aktuality/TZ-zakon_o_SZ_vlada_27_5_2013.pdf

⁴¹ Návrh zákona o státním zastupitelství stažen. *iPrávník* [online]. 2013 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: http://www.ipravnik.cz/cz/aktuality/art_8535/navrh-zakona-o-statnim-zastupitelstvi-stazen.aspx

⁴² Demonstrativní výčet jeho úkolů je k nalezení na: <http://www.policie.cz/clanek/policejni-prezidium-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace-odbor-mezinarodni-policejni-spoluprace.aspx>

⁴³ FILÁK, Antonín a Martin BOHMAN. *Policie evropských zemí a mezinárodní policejní spolupráce: (vybrané aspekty)*. Vyd. 1. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007, str. 89

ÚOOZ

Útvar pro odhalování organizovaného zločinu služby kriminální policie a vyšetřování působí na území ČR již téměř deset let. Zřízen byl k 1. 1. 1995.⁴⁴ Jeho úkolem je vyhledávání, prověřování, dokumentace a objasňování zvláště závažné organizované trestné činnosti na území ČR.⁴⁵ Důležitou úlohu má též v oblasti tvorby koncepčních materiálů. Co se organizačního uspořádání týče, ÚOOZ vytváří specializované odbory, jež se zabývají jednotlivými druhy organizované trestné činnosti a strategickými analýzami. V současné době existuje osm takovýchto odborů:⁴⁶ Odbor násilí, Odbor nelegálních obchodů, Odbor obchodu s lidmi a nelegální migrace, Odbor zločineckých struktur, Odbor terorismu a extremismu, Odbor padělání, Odbor závažné majetkové trestné činnosti a Odbor strategické analýzy. Centrální pracoviště tohoto útvaru se nachází v Praze. V rámci příslušných správních krajů pak působí jednotlivé expozitury ÚOOZ, které se zaměřují především na organizovanou trestnou činnost páchanou na daném území.⁴⁷

ÚOKFK

Útvar odhalování korupce a finanční kriminality služby kriminální policie a vyšetřování představuje vysoce specializovaný policejní útvar, který původně vznikl v roce 1991 jako Služba na ochranu ekonomických zájmů Policejního ředitelství PČR.⁴⁸ Do své současné podoby byl uveden nařízením ministerstva vnitra dne 15. března 2003,⁴⁹ kdy nahradil dva jiné zaniklé útvary, a to konkrétně Úřad finanční kriminality a ochrany státu služby kriminální policie a vyšetřování a Útvar pro odhalování korupce a závažné hospodářské trestné činnosti. Do působnosti ÚOKFK patří prověřování a vyšetřování nejzávažnějších forem trestné činnosti v oblasti korupce, hospodářské a finanční kriminality. V dané oblasti vykonává též řídicí, analytickou, koncepční či metodickou činnost. Dále se věnuje zajišťování výnosů z trestné činnosti a majetku pachatelů pro účely

---

⁴⁴ Více o jeho historii např.: HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1. 1. 2012*. Praha: Police history, 2012, str. 103 a násl.

⁴⁵ Plnění úkolů ÚOOZ v rámci trestního řízení je vymezeno závazným pokynem policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení.

⁴⁶ ÚOOZ SKPV: Současnost útvaru. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/soucasnost-utvaru.aspx>

⁴⁷ V současné době jsou expozitury ÚOOZ umístěny v těchto městech: České Budějovice, Plzeň, Hradec Králové, Teplice, Brno a Ostrava.

⁴⁸ NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Vyd. 1. Praha: Themis, 2003, str. 376

⁴⁹ Nařízení Ministerstva vnitra č. 71/2001, kterým se stanoví organizace Policie České republiky, ve znění pozdějších novel.

náhrady škody a případný trest propadnutí majetku nebo věci. Stejně jako ÚOOZ má i ÚOKFK na centrální úrovni ustanoveno několik specializovaných odborů. Jsou jimi: Odbor korupce, Odbor závažné hospodářské trestné činnosti, Odbor daní, Odbor výnosů a praní peněz, Odbor kanceláře ředitele útvaru, Odbor analytiky a informatiky, Odbor mezinárodní spolupráce a metodiky. Obdobně s ÚOOZ zřizuje i svá detašovaná pracoviště.⁵⁰

NPC

Národní protidrogová centrála služby kriminální policie a vyšetřování vznikla jako samostatná specializovaná jednotka služby kriminální policie dne 15. 1. 2001, kdy byla na základě rozkazu policejního prezidenta vyjmuta z organizační struktury ÚOOZ. Její kořeny sahají do roku 1991, ve kterém vznikl historicky první samostatný protidrogový specializovaný útvar PČR – Protidrogová brigáda. Hlavním posláním NPC je vyhledávat, odhalovat a vyšetřovat trestnou činnost na úseku nedovolené výroby a obchodu s omamnými a psychotropními látkami a jedy uskutečňující se zejména v jejích organizovaných a mezinárodních formách. I pro tento útvar PČR je typická organizační struktura sestávající se z centrálního pracoviště v Praze a expozitur v sídlech správních krajů.⁵¹

ÚSČ, ÚZČ, URNA

Útvar speciálních činností služby kriminální policie a vyšetřování je profesionální servisní složkou PČR, která vznikla roku 2001. Hlavním impulsem pro její zřízení bylo přijetí zákona na ochranu svědků a novely trestního řádu, který nově převzal některé operativně pátrací prostředky ze zákona č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Útvar se zabývá poskytováním služeb jednak osobám ohroženým v souvislosti s trestním řízením, kdy těmto osobám zajišťuje ochranu a pomoc,⁵² a dále též ostatním policejním útvarům, kterým nabízí své služby jako je použití agenta, provádění předstíraného převodu a zabezpečování krycích dokladů.⁵³ Útvar zvláštních činností služby kriminální policie a vyšetřování

---

⁵⁰ Tato jsou zřízena ve stejných městech jako expozitury ÚOOZ vyjma Města Teplice, které je v případě ÚOKFK nahrazeno Ústím nad Labem.

⁵¹ Národní protidrogová centrála SKPV PČR. *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-12]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vitejte-na-strankach-narodni-protidrogove-centraly-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani-policie-ceske-republiky.aspx>

⁵² A to ve 2 různých formách – v podobě krátkodobé ochrany osob dle § 50 zákon a o policii nebo zvláštní ochrany a pomoci („program ochrany svědků“) dle zákona na ochranu svědků.

⁵³ Útvar speciálních činností SKPV. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-specialnich-cinnosti-skpvtvar-specialnich-cinnosti-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani.aspx>

je taktéž servisní složkou PČR. Náplní jeho práce je především provádět ve prospěch oprávněných subjektů odposlech a záznam telekomunikačního provozu, sledování osob a věcí a další specializované úkony v souladu s ustanoveními právních předpisů. Zmíněné úkony jsou v jeho výlučné kompetenci, to znamená, že žádný jiný útvar PČR k jejich provedení není oprávněn.⁵⁴ Útvar rychlého nasazení je specifickým policejním útvarem určeným především pro boj s terorismem. Jeho vznik se datuje již k počátku 80. let 20. století, kdy se vzedmula vlna terorismu a únosů letadel. Je přímo podřízen policejnímu prezidentovi, který o jeho vyslání rozhoduje se souhlasem ministra vnitra. Do jeho působnosti spadají zákroky proti teroristům, únosům osob a dopravních prostředků, nebezpečným pachatelům organizované trestné činnosti a pachatelům zvláště závažných úmyslných trestných činů. Disponuje nejmodernější policejní technikou a jeho personální obsazení je zabezpečováno na základě velmi přísných kritérií s důrazem na zdravotní stránku uchazečů, jejich fyzickou a psychickou zdatnost.⁵⁵

FAÚ

Finanční analytický útvar Ministerstva financí České republiky byl zřízen k 1. 7. 1996 zákonem č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti.⁵⁶ Jde o základní organizační složku MF ČR pro šetření podezřelých obchodů, získávání relevantních informací a jejich průběžnou analýzu s cílem zjistit, zda se jedná o podezření ze spáchání TČ. Oznamovací povinnost vůči MF ČR k podání informací o podezřelých obchodech⁵⁷ má každá úvěrová a finanční instituce. Pakliže FAÚ v průběhu šetření zjistí skutečnosti nasvědčující tomu, že byl spáchán TČ, je povinen podat trestní oznámení. Mezi základní úkoly tohoto útvaru patří přijímat od povinných osob a šetřit oznámení o podezřelých obchodech, kontrolovat, zda povinné osoby plní své povinnosti, zajišťovat spolupráci se zahraničními institucemi a vytvářet legislativu pro boj proti praní špinavých peněz.⁵⁸

---

⁵⁴ Útvar zvláštních činností SKPV. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-zvlastnich-cinnosti-sluzby-kriminalni-policie-a-vysetrovani-716842.aspx>

⁵⁵ Útvar rychlého nasazení. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/utvar-rychleho-nasazeni-policie-ceske-republiky-utvar-rychleho-nasazeni.aspx>

⁵⁶ V současné době již tento zákon není účinný, neboť byl nahrazen zákonem č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu.

⁵⁷ Co je podezřelým obchodem, definuje § 6 zákona č. 253/2008 Sb.

⁵⁸ Více o útvaru na: <http://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/regulace/boj-proti-prani-penez-a-financovani-tero/zakladni-informace>

Zpravodajské služby

Zpravodajskými službami jsou podle § 2 zákona č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky „*státní orgány pro získávání, shromažďování a vyhodnocování informací důležitých pro ochranu ústavního zřízení, významných ekonomických zájmů, pro bezpečnost a obranu České republiky*“. Zpravodajské služby tvoří následující tři složky:

- Bezpečnostní informační služba,
- Úřad pro zahraniční styky a informace,
- Vojenské zpravodajství.

3.1.2. Nástroje určené k boji s organizovaným zločinem

Aby bylo dosaženo co nejvyšší účinnosti boje s organizovaným zločinem, je třeba nezakrňt a průběžně hledat nové nástroje, které by bylo možné v dané oblasti účelně využít. Zároveň je ale nutné zdokonalovat instrumenty stávající, neboť, jak již bylo několikrát zmíněno, organizovaný zločin se velice rychle přizpůsobuje technickým pokrokům a poptávce na trhu, tudíž i jeho formy a modus operandi jsou stále variabilnější.

Podle charakteru můžeme nástroje určené k boji s organizovaným zločinem rozdělit do dvou skupin: právně závazné nástroje a právně nezávazné nástroje. Do první skupiny řadíme právní předpisy, kterými jsou příslušné orgány povinny se řídit. Druhou skupinu naopak tvoří nástroje, jimiž se příslušné orgány přímo řídit nemusí, neboť v té formě, ve které jsou vydávány, mají povahu pouhého doporučení či výhledového programu.

Právně závazné nástroje

Právně závazných nástrojů pro boj s organizovaným zločinem existuje velká škála. Mým cílem není poskytnout jejich úplný výčet. V následujícím textu proto nabízím všeobecný přehled nejdůležitějších právních předpisů včetně jejich stěžejních ustanovení pro boj s organizovaným zločinem. Při jeho tvorbě jsem vycházela z rozdělní prostředků pro boj s organizovaným zločinem dle Z. Karabce,⁵⁹ který je kategorizoval do pěti skupin vzhledem k tomu, na jaký okruh záležitostí se zaměřují:

---

⁵⁹ KARABEC, Zdeněk. K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. *Trestní právo*. 1999, roč. 1999, č. 2, s. 8 – 13, str. 9

- Prostředky k zabránění legalizace výnosů z trestné činnosti:
  - trestní řád
    - zajištění peněžních prostředků na účtu u banky nebo jiné instituce, zajištění cenných papírů, zajištění nemovitosti, zajištění jiné majetkové hodnoty, zajištění náhradní hodnoty § 79a – § 79f,
  - trestní zákoník
    - TČ legalizace výnosů z trestné činnosti § 216,
    - TČ legalizace výnosů z trestné činnosti z nedbalosti § 217,
  - zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
    - identifikace klienta § 7,
    - kontrola klienta § 9,
    - oznámení podezřelého obchodu § 18,
    - oznamovací povinnost při přeshraničních převozech § 41,
  - zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
    - povinnost bezhotovostní platby při finančních transakcích přesahující 350 000,-Kč § 4 odst. 1,
  - zákon č. 280/2005 Sb., daňový řád
    - daňová kontrola § 85 a následující.
- Prostředky zpřísněné trestní represe vůči organizovanému zločinu:
  - trestní zákoník
    - organizovaná zločinecká skupina § 129,
    - pachatel TČ spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny § 107,
    - ukládání trestu odnětí svobody pachateli TČ spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny § 108,
    - TČ účasti na organizované zločinecké skupině § 361,
    - zvláštní ustanovení o účinné lítosti § 362,
    - beztrestnost agenta § 363,
  - zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim

- taxativní výčet trestných činů, za které je právnická osoba trestně odpovědná § 7,⁶⁰
  - sankce zrušení právnické osoby § 16.⁶¹
- Prostředky ochrany osob, které se účastní trestního řízení vedeného proti organizovanému zločinu:
  - trestní řád
    - utajovaný svědek § 55 odst. 2, § 101a, § 103a, § 104a odst. 5, § 104b odst. 7, § 158 odst. 8, § 165 odst. 2 a 3, § 183a odst. 1 až 4, § 209,
  - zákon na ochranu svědků
  - zákon o policii
    - krátkodobá ochrana § 50,
  - zákon o GIBS
    - krátkodobá ochrana osoby § 18 - § 19.
- Procesní prostředky napomáhající trestnímu postihu organizovaného zločinu:
  - trestní řád
    - spolupracující obviněný § 178a,
    - dočasné odložení trestního stíhání § 159b,
    - záměna zásilky § 87a, sledovaná zásilka § 87b,
    - odposlech a záznam telekomunikačního provozu § 88, § 88a,
    - domovní a osobní prohlídka, vstup do obydlí, jiných prostor a pozemků § 82 - § 85c,
    - zajišťování věcí a prostředků pocházejících z trestné činnosti § 78 – 81b,
  - zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
    - evropský zatýkací rozkaz § 190 a násl.,
    - skryté vyšetřování § 59 - § 61,
    - přeshraniční sledování § 62 - § 63,

⁶⁰ Zákonodárce tímto výčtem reagoval na právně závazné mezinárodní dokumenty, které ukládají povinnost zavést deliktní odpovědnost právnických osob.

⁶¹ Dle důvodové zprávy se její použití předpokládá zejména tehdy, když se právnická osoba svou podstatou začlenila do organizovaného zločinu.

- přeshraniční odposlech § 64,
  - dohoda o společném vyšetřovacím týmu § 71 a násl.,
  - zajištění hodnoty nebo důkazního prostředku v jiném členském státu § 229 a násl.
- Operativně pátrací prostředky:
    - trestní řád
      - předstíraný převod § 158c,
      - sledování osob a věcí § 158d,
      - použití agenta § 158e,
    - zákon o policii
      - informátor § 73,
      - krycí prostředky § 74,
      - krycí doklad § 75,
      - zabezpečovací technika § 76,
      - zvláštní finanční prostředky § 77,
    - zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
      - podpůrné operativně pátrací prostředky § 39 - § 43,
    - zákon o GIBS
      - podpůrné operativně pátrací prostředky § 42,
    - zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky
      - podpůrné operativně pátrací prostředky § 16b.

Dále sem můžeme zařadit právní předpisy upravující činnost a postavení institucí, které se na boji s organizovaným zločinem podílejí. V tomto kontextu lze mimo některých výše zmíněných zákonů uvést např. zákon č. 153/1994. Sb., o zpravodajských službách České republiky, zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě, zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství, zákon č. 6/2002 Sb., o soudech a soudcích, zákon č. 283/1993 Sb., o státním zastupitelství.

Právně nezávazné nástroje

Do této kategorie nástrojů lze zařadit velké množství materiálů různých subjektů jako například výroční zprávy NPC, ÚOOZ, ÚOKFK i všech tří složek zpravodajských služeb či zprávy o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území ČR zpracovávané každoročně MV ČR. Tím nejvýznamnějším dokumentem je však Koncepce boje proti organizovanému

zločinu. Tento dokument byl poprvé přijat roku 1996 a od té doby jej pravidelně vypracovává ministerstvo vnitra a následně jej formou usnesení schvaluje vláda ČR. V současné době je aktuální Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011-2014, zakotvená v usnesení vlády České republiky ze dne 10. srpna č. 598 o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014.⁶² Její obsah se primárně sestává z opatření k vytváření dlouhodobých podmínek pro práci veřejných orgánů v oblasti prevence, odhalování a postihování organizovaného zločinu na území ČR. Sekundárně se zaměřuje též na vyhodnocení koncepce z let předchozích. Tomu také odpovídá vnitřní struktura Koncepce, která je rozdělena do čtyř částí: úvod, analýza současné situace v oblasti organizovaného zločinu, vyhodnocení koncepce na období let 2008-2011, opatření k boji proti organizovanému zločinu do roku 2014. Na aktuální období bylo vymezeno celkem 17 úkolů, které jsou rozděleny do několika oblastí:⁶³ monitoring organizovaného zločinu na území ČR, rozvoj multilaterální i bilaterální zahraniční spolupráce, posílení vnitrostátní spolupráce, zajišťování výnosů z trestné činnosti a prohlubování specializace a zvyšování profesních kompetencí OČTŘ.

Vedle Koncepce jsou na vládní úrovni zpracovávány i další strategické materiály související s činností zločineckých skupin. Jsou jimi například: Strategie vlády v boji proti korupci,⁶⁴ Strategie boje proti terorismu,⁶⁵ Národní strategie protidrogové politiky⁶⁶ či Národní strategie boje proti obchodování s lidmi.⁶⁷

3.2. Prostředky na evropské a mezinárodní úrovni

Mezinárodní spolupráce je klíčovým nástrojem v oblasti boje s organizovaným zločinem. Je to dáno tím, že převážná většina skupin organizovaného zločinu je charakteristická mezinárodním prvkem a bývá též napojena na mezinárodní zločineckou síť. Pakliže jednotlivé státy chtějí úspěšně čelit této formě kriminality, je třeba intenzivní mezinárodní spolupráce. Ta by se měla soustředit zejména na shromažďování, zpracování, analýzu

---

⁶² Dostupná z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnostni-hrozby/337414.aspx?q=Y2hudW09Mg%3D%3D>

⁶³ Srovnej: Zpráva o situaci v oblasti vnitřní bezpečnosti a veřejného pořádku na území České republiky v roce 2012, str. 52

⁶⁴ Od korupce k integritě – Strategie vlády v boji s korupcí na období let 2013 a 2014, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 16. ledna č. 39

⁶⁵ Strategie České republiky pro boj proti terorismu od roku 2013, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 20. března 2013 č. 200

⁶⁶ Národní strategie protidrogové politiky na období let 2010 až 2018, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 10. května 2010 č. 340

⁶⁷ Národní strategie proti obchodování s lidmi v České republice na období let 2012 až 2015, schválená usnesením vlády České republiky ze dne 18. dubna 2012 č. 282

a vzájemnou výměnu informací o mezinárodních zločineckých organizacích. Česká republika je členem několika mezinárodních společenství, která se na boji s organizovaným zločinem podílejí. Především jde o Organizaci spojených národů, Radu Evropy a Evropskou unii. Právě tato společenství stála za vznikem mnoha významných právních dokumentů z dané oblasti. Součástí zahraniční spolupráce jsou vedle multilaterálních i bilaterální dohody, zejména pak ty o policejní spolupráci.⁶⁸

3.2.1. Organizace spojených národů

V rámci OSN sehrála důležitou roli v oblasti mezinárodní spolupráce při boji s organizovaným zločinem Světová ministerská konference o organizovaném transnacionálním zločinu, která se konala v listopadu roku 1994 v Neapoli. Na této konferenci byl přijat základní dokument, který se skládá z návrhu rezoluce Valného shromáždění OSN, jež byla následně přijata (na jeho 49. zasedání dne 15. 12. 1994), a dalších dvou dokumentů připojených v příloze - Neapolské politické deklaráce a Celosvětového akčního plánu proti organizovanému transnacionálnímu zločinu. Ačkoli se v případě dvou posledně jmenovaných dokumentů jednalo o dokumenty právně nezavazující, které měly povahu pouhého doporučení, byl přínos konference pro boj s organizovaným zločinem nezanedbatelný. Poprvé v historii zde totiž bylo dosaženo mezinárodního konsensu v dané oblasti, což avizovalo následné přijetí právně zavazujících dokumentů.⁶⁹ V průběhu následujících let podnikla OSN další kroky směřující k vytvoření úmluvy proti nadnárodnímu organizovanému zločinu, z nichž asi nejdůležitějším bylo zřízení ad hoc výboru pro přípravu úmluvy. Jeho práce vyvrcholila v prosinci roku 2000, kdy byla na Palermské konferenci podepsána Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu⁷⁰ (*UN Treaty Against Organised Crime*). ČR tuto úmluvu podepsala přímo na Palermské konferenci dne 12. 12. 2000, nicméně k její ratifikaci došlo až 24. 9. 2013.⁷¹ Spolu s Úmluvou byly Valným shromážděním OSN přijaty a k podpisu předloženy též její tři dodatkové protokoly: Protokol o prevenci, potlačování a trestání obchodování s lidmi, zejména se ženami a dětmi, Protokol proti pašování migrantů po souši, na moři a ve vzduchu a Protokol

---

⁶⁸ Blíže na: www.mzv.cz

⁶⁹ ŠTURMA, Pavel, Jana NOVÁKOVÁ a Veronika BÍLKOVÁ. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C. H. Beck, 2003, str. 86

⁷⁰ Přijata dne 15. 11. 2000 v New Yorku.

⁷¹ Viz. Sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 75/2013 Sb.m.s.

proti nezákonné výrobě a obchodování se zbraněmi.⁷² O pět let později, tedy roku 2005, se ČR stala signatářem Úmluvy OSN proti korupci.⁷³ Dále též přistoupila k Úmluvě OSN proti nedovolenému obchodu s omamnými a psychotropními látkami z roku 1988.⁷⁴

3.2.2. Rada Evropy

Rada Evropy spolupůsobí v oblasti trestního práva především prostřednictvím vydávání právních dokumentů rámcové povahy. V centru její pozornosti stojí právě problematika korupce a organizovaného zločinu. Na půdě Rady Evropy byla v této oblasti přijata řada úmluv. Za zmínku stojí zejména Úmluva o praní, vyhledávání, zadržování a konfiskaci výnosů ze zločinu z roku 1990,⁷⁵ Trestněprávní úmluva o korupci z roku 1999⁷⁶ či Úmluva o boji proti obchodování s lidmi z roku 2005.⁷⁷

3.2.3. Evropská unie

Ačkoli je spolupráce ČR se dvěma uvedenými mezinárodními společenstvími při boji s organizovaným zločinem důležitá, je v současné době největší význam přisuzován mezinárodní spolupráci v rámci Evropské unie. Prioritní postavení EU pramení zejména z jejího nadnárodního charakteru, který zajišťuje unijním normám přednost před vnitrostátními předpisy. EU je též typická vysokou dynamikou své práce. Je tudíž schopna na nově vznikající formy organizovaného zločinu relativně rychle reagovat zaváděním nových pravidel v oblasti represe i prevence. Mezi základní nástroje EU v boji s organizovaným zločinem můžeme zařadit: Stockholmský program,⁷⁸ Strategii EU pro vnitřní bezpečnost,⁷⁹ Rámcové rozhodnutí Rady o boji proti organizované trestné činnosti,⁸⁰ Rámcové rozhodnutí Rady o konfiskaci výnosů a majetku z trestné

---

⁷² Blíže: VRTĚL, Petr. K Úmluvě OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. *Trestní právo*. 2002, č. 3, s. 2 - 13

⁷³ Tuto Úmluvu však ČR do dnešního dne neratifikovala.

⁷⁴ Úmluvu ČR podepsala dne 7. 12. 1989 v New Yorku a následně ji dne 4. 6. 1991 ratifikovala (viz. Sdělení federálního ministerstva zahraničních věcí č. 462/1991 Sb.).

⁷⁵ ČR ji podepsala ve Štrasburku 18. 12. 1995 a následně ji 19. 11. 1996 též ratifikovala (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí č. 33/1997 Sb.).

⁷⁶ ČR k ní přistoupila 15. 10. 1999 ve Štrasburku a následně ji dne 8. 9. 2000 ratifikovala (viz sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 70/2002 Sb.m.s.).

⁷⁷ Tuto Úmluvu ČR dosud nepřijala.

⁷⁸ Stockholmský program – otevřená a bezpečná Evropa, která slouží svým občanům a chrání je, č. 2010/C 115/01 úř. věst.

⁷⁹ Sdělení Komise Evropskému parlamentu a Radě, Strategie vnitřní bezpečnosti Evropské unie: pět kroků směrem k bezpečnější Evropě č. KOM/2010/0673 ze dne 22. 11. 2010

⁸⁰ Rámcové rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. 10. 2008 o boji proti organizované trestné činnosti, L 300 úř. věst.

činnosti a nástrojů trestné činnosti⁸¹ či Rámcové rozhodnutí Rady o společných vyšetřovacích týmech.⁸²

Pro zefektivnění policejní a justiční spolupráce členských států bylo v rámci EU zřízeno několik institucí a institutů.

Velice důležitým článkem EU pro boj s organizovaným zločinem je **EUROPOL** neboli Evropský policejní úřad (*European Police Office*) se sídlem v Haagu, který spolupůsobí v oblasti prosazování práva. Zřízen byl již roku 1995 Úmluvou o zřízení Evropského policejního úřadu,⁸³ fakticky však začal fungovat až o čtyři roky později, konkrétně 1. 7. 1999.⁸⁴ Mezi jeho členy patří nejen členské státy EU, nýbrž i některé další přidružené země. Jeho cílem je především zlepšování výkonnosti a spolupráce mezi jednotlivými orgány členských států při předcházení a boji proti organizované trestné činnosti, terorismu a dalším formám závažné trestné činnosti, které se dotýkají dvou nebo více členských států.⁸⁵ V souvislosti s touto trestnou činností shromažďuje, uchovává a analyzuje informace poskytnuté mu členskými státy, respektive jejich Národními jednotkami Europolu (*Europol Nation Unit*), které byly za tímto účelem zřízeny. Personální složení Europolu je zajištěno na základě systému styčných důstojníků (*Europol Liaison Office*) ze všech členských zemí. Jejich úkolem je podpora výměny informací mezi svými Národními jednotkami a Europolem. Evropský policejní úřad nedisponuje žádnou výkonnou pravomocí. Národním orgánům však poskytuje takové služby, jako je rychlá výměna informací mezi jednotlivými členskými státy, pokročilé zpravodajské analýzy či prohlubování odborných znalostí a výcvik. Jedním z nejdůležitějších oddělení Europolu je Oddělení těžké kriminality (*Serious Crime Department*). Toto oddělení se člení na 7 referátů. Každý z nich má na starost jednu z následujících oblastí: potírání nejnebezpečnější organizované kriminality, drogovou kriminalitu, trestné činy proti osobám, finanční a majetkovou kriminalitu, terorismus, padělání peněz, analytickou činnost. Referát zabývající se analytickou činností produkuje množství strategických analýz, které jsou bezesporu velkým

---

⁸¹ Rámcové rozhodnutí Rady 2005/2012/SVV ze dne 24. února 2005 o konfiskaci výnosů a majetku z trestné činnosti a nástrojů trestné činnosti, L 68 úř. věst.

⁸² Rámcové rozhodnutí Rady 2002/465/SVV ze dne 13. června 2002 o společných vyšetřovacích týmech, L 162 úř. věst.

⁸³ Úmluva o zřízení Evropského policejního úřadu (Úmluva o Europolu), založená na článku K.3 Smlouvy o Evropské unii, C316 úř. věst., která vstoupila v platnost v říjnu 1998 a následně byla nahrazena Rozhodnutím Rady 2009/371/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního orgánu (Europol), L 121/2009

⁸⁴ FENYK, Jaroslav. Evropský policejní úřad (EUROPOL). *Státní zastupitelství*. 2005, 7-8, s. 2 - 6

⁸⁵ Srovnej: čl. 3 Rozhodnutím Rady ze dne 6. 4. 2009 o zřízení Evropského policejního orgánu (EUROPOL) č. L 121 úř. věst.

přínosem pro boj s organizovaným zločinem.⁸⁶ Jednou z takovýchto analýz je každoročně vydávaná analýza ohrožení závažnou a organizovanou kriminalitou (OCTA/SOCTA).^{87,88}

Dalším z instrumentů EU je **Evropská justiční síť** (*European Judicial Network*), která byla zřízena roku 1998⁸⁹ s cílem napomoci justiční spolupráci členských států EU zejména v oblasti boje proti závažné trestné činnosti formou podpory neformálních přímých kontaktů mezi justičními orgány. Za tímto účelem každý členský stát vytváří svá kontaktní místa, do kterých nominuje kontaktní osoby.⁹⁰

Roku 2002 byla zřízena⁹¹ **Evropská jednotka pro justiční spolupráci** (*Eurojust – European Judicial Cooperation Unit*) spolupůsobící při vyšetřování závažné mezinárodní trestné činnosti. Jejím hlavním cílem je podporovat a zlepšovat spolupráci justičních orgánů členských států v boji proti závažné mezinárodní trestné činnosti v EU. Eurojust je orgán s vlastní právní subjektivitou, jehož personální obsazení tvoří vyslaní zástupci z každého členského státu (státní zástupci, soudci či policisté).⁹² V porovnání s Evropskou justiční sítí má Eurojust širší rozsah působnosti, neboť neplní pouze funkci dokumentačního a informačního centra, nýbrž se sám aktivně podílí na aktivním vyšetřování především formou koordinace mezinárodní spolupráce.⁹³

Specializovaným úřadem EU pro boj proti podvodům je **OLAF** (*European Anti-Fraud Office*). Ten odpovídá za ochranu finančních a ekonomických zájmů EU a boj s podvody a korupcí. Do jeho působnosti spadá zejména provádění

---

⁸⁶ NĚMEC, Miroslav. Strategické analýzy a koncepce boje s organizovanou kriminalitou. In: *Kriminalistika: časopis pro kriminalistickou teorii a praxi*. Praha: Odbor vydavatelství a tisku MV ČR, 2008, 307 – 310

⁸⁷ Dříve byl používán název „Organised Crime Threat Assessment“, dnes Europol užívá označení „Serious and Organised Crime Threat Assessment“.

⁸⁸ Tato analýza pro rok 2013 je dostupná na:

<https://www.europol.europa.eu/sites/default/files/publications/socta2013.pdf>

⁸⁹ Na základě Společné akce ze dne 29. června 1998, přijaté Radou na základě článku K.3 Smlouvy o Evropské unii o vytvoření Evropské justiční sítě, (98/428/JVV), která byla posléze zrušena a nahrazena Rozhodnutím Rady 2008/976/SVV ze dne 16. prosince 2008 o Evropské soudní síti, L 348/2008 úř. věst.

⁹⁰ Podrobnější informace na www.ejn-crimjust.europa.eu

⁹¹ Na základě rozhodnutí Rady 2002/187/SVV ze dne 28. února 2002 o zřízení Evropské jednotky pro soudní spolupráci (Eurojust) za účelem posílení boje proti závažné trestné činnosti, L 63 úř. věst.

⁹² *EUROJUST* [online]. 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z:

<http://eurojust.europa.eu/Pages/languages/cs.aspx>

⁹³ JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 9. 2011. Praha: Leges, 2011, str. 118

správního vyšetřování ve vzájemné spolupráci s příslušnými orgány členských států.⁹⁴

Schengenský informační systém (SIS) je informační systém, který slouží k posílení spolupráce a koordinace mezi policejními a soudními orgány pro zajištění bezpečnosti v rámci Schengenského prostoru, když jeho posláním je evidovat a zpřístupňovat ostatním smluvním státům určité druhy informací o osobách a věcech.⁹⁵ Na tomto místě se o SIS zmiňují proto, že schengenská spolupráce byla v průběhu minulých let začleněna do právního rámce EU.⁹⁶ Schengenský informační systém je v provozu od roku 1995 a jeho právní úprava je zakotvena v tzv. Schengenské prováděcí úmluvě.⁹⁷ Tento systém je tvořen třemi základními složkami:⁹⁸ Centrální databází (CSIS), která má ryze technickou funkci, když jejím úkolem je soustředování veškerých v systému obsažených informací; Národním informačním systémem SIS (NSIS), který provozuje každá ze smluvních stran a jenž je napojen na CSIS; systémem Národních centrál SIRENE (*Supplementary Information Request at the National Entry*), který byl zaveden jako systém doplňující, jehož úkolem je zabezpečování NSIS a poskytování dalších (doplňujících) informací nad rámec záznamu v systému.⁹⁹ Všechny členské státy přispívají do SIS přímo ze svých pátracích databází, které jsou napojené na NSIS. Na okraj jen podotýkám, že 9. 4. 2013 byl spuštěn SIS II., tedy nová generace Schengenského informačního systému, která je technicky vyspělejší a nabízí nové funkce.¹⁰⁰

3.2.4. INTERPOL

INTERPOL, jinak též Mezinárodní organizace kriminální policie (*International Crime Police Organization*), je největší mezinárodní policejní

---

⁹⁴ Mezinárodní spolupráce: OLAF. *Nejvyšší státní zastupitelství Česká republika* [online]. 2012 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.nsz.cz/index.php/cs/mezinarodni-spoluprace/olaf>

⁹⁵ SIS obsahuje informace o pohřešovaných, hledaných, nežádoucích osobách, o vozidlech, registračních značkách, cestovních a osobních dokladech, bankovkách zbraních apod.

⁹⁶ Došlo k tomu roku 1997 Protokolem o začlenění schengenského *acquis* do rámce Evropské unie (příloha Amsterodamské smlouvy o EU).

⁹⁷ Úmluva podepsaná 19. června 1990 v Schengenu mezi Belgickým královstvím, Spolkovou republikou Německo, Lucemburským velkovévodstvím a Nizozemským královstvím k provedení dohody podepsané 14. června 1985 o postupném odstraňování kontrol na společných hranicích (Schengenská prováděcí úmluva)

⁹⁸ PIKNA, Bohumil. Schengen - právní a funkční aspekty. In: *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2005, s. 228 - 259

⁹⁹ Blíže: WEISS, Michael. Národní centrála SIRENE- mořská víla proti zločinu. In: *Kriminalistický sborník*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, 46 - 48

¹⁰⁰ Blíže: Informační servis. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/spousti-se-schengensky-informacni-system-sis-ii.aspx>

organizací na světě. V současné době sdružuje 190 členských států.¹⁰¹ Založena byla roku 1923 ve Vídni.¹⁰² Roku 1996 pak získala statut stálého pozorovatele při OSN. V souladu se Statutem Interpolu přijatým v roce 1956 je hlavním cílem této organizace zabezpečovat spolupráci členských států při potírání trestné činnosti s plným respektováním národního zákonodárství a dále též podporovat rozvoj institucí přispívajících k předcházení a potírání kriminality a prosazování práva. Veškerá spolupráce se mezi jednotlivými členskými státy uskutečňuje prostřednictvím jejich národních ústředí, které mají za úkol především zabezpečovat výměnu informací, předávat žádosti o šetření nebo zahajovat operativní šetření na mezinárodní úrovni. V České republice byla Národní ústředna Interpolu Praha zřízena roku 1992. Následně se od 1. 9. 2008 stala součástí Úřadu služby kriminální policie a vyšetřování Policejního prezidia ČR.¹⁰³ Za účelem výměny informací mezi jednotlivými členskými státy vybudoval Interpol vlastní speciální telekomunikační síť. Základním zdrojem informací jsou jednotlivé databáze osob, případů, uměleckých předmětů, padělaných bankovek, movitých identifikovatelných předmětů a drog, které dohromady tvoří Informační kriminalistický systém Interpolu (ICIS).¹⁰⁴

---

¹⁰¹Member countries. *INTERPOL* [online]. 2014 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.interpol.int/Member-countries/World>

¹⁰² Za zmínku stojí, že k zakládajícím členům INTERPOLU patřila i Československá republika.

¹⁰³ INTERPOL: Národní ústředna Interpolu. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/narodni-ustredna-interpolu.aspx>

¹⁰⁴ Interpol. In: *Policejní akademie České republiky v Praze* [online]. 2007 [cit. 2014-03-16]. Dostupné z: <http://www.polac.cz/eu/interpol.html>

IV. Zvláštnosti metodiky vyšetřování organizovaného zločinu

Každá dílčí metodika vyšetřování představuje systém poznatků a metod, který je typický určitou strukturou. Jinak tomu není ani u metodiky vyšetřování organizovaného zločinu. Tato struktura v sobě tradičně zahrnuje následující komponenty:

- Typovou kriminalistickou charakteristiku daného druhu trestných činů,
- typické stopy pro daný druh trestných činů,
- typické vyšetřovací situace pro daný druh trestných činů,
- zvláštnosti předmětu vyšetřování,
- zvláštnosti podnětů k vyšetřování,
- zvláštnosti počátečních úkonů,
- zvláštnosti kriminalistických verzí, organizace a plánování vyšetřování,
- zvláštnosti následných úkonů,
- zvláštnosti zapojení veřejnosti,
- zvláštnosti kriminalistické prevence.

O kriminalistické charakteristice organizovaného zločinu bylo pojednáno v jedné z předchozích kapitol, proto se jí v této části práce již věnovat nebudeme a zaměříme se na další komponenty z výše uvedeného výčtu.

4.1. Zvláštnosti podnětů a předmětu vyšetřování

Podněty k vyšetřování organizovaného zločinu mohou být různého druhu v závislosti na povaze objasňovaného skutku. U zjevných skutků s místem činu je typickým podnětem oznámení činu. U latentní kriminality, která vzhledem k charakteristickým rysům organizovaného zločinu bezpochyby převažuje, je škála podnětů podstatně širší. Impulsem k vyšetřování bývají v těchto případech následující skutečnosti:

- výsledky operativně pátrací činnosti SKPV PČR, zejména zvláštních útvarů jako ÚOOZ, ÚOKFK, NPC,
- oznámení či upozornění z jiných součástí policie a dalších institucí např. dopravní policie, pořádkové policie, zpravodajských služeb, FAÚ, finančních úřadů, celních orgánů, zahraničních policejních orgánů (Interpolu, Europolu aj.), soudů, státního zastupitelství, nebo,
- poznatky získané v souvislosti s vyšetřováním jiné trestné činnosti.

Vždy je nutné mít na paměti, že základem pro odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu mohou být jen dostatečné a ověřené informace. Tyto informace lze získat jednak ze zdrojů veřejně přístupných, ale též ze zdrojů neveřejných. Mezi veřejně přístupné zdroje, k jejichž získání není potřeba žádných zvláštních postupů, můžeme zařadit internet, televizní vysílání, rozhlasové vysílání, periodika a časopisy, informace poskytované tiskovými agenturami, komerční databáze, datové nosiče atd. Do kategorie informací získaných z neveřejných zdrojů pak zařadíme ty informace, které jsou získávány zpravidla zvláštními metodami. Podle J. Chmelíka¹⁰⁵ se jedná například o tyto metody: operativní pozorování, operativní ohledání, operativní experiment, operativní modelování, operativní pronikání či vytěžování.

Organizovaná kriminalita není z hlediska skutkových podstat trestného činu homogenní skupinou. Organizovaný zločin se tak zpravidla navenek projevuje jako konkrétní trestný čin s konkrétní skutkovou podstatou. V počáteční fázi vyšetřování se proto primárně užije metodiky vyšetřování pro ten který určitý druh trestné činnosti (metodika vyšetřování krádeží automobilů, metodika vyšetřování hospodářských trestných činů apod.). Vyšetřovatelé by však již od samého počátku vyšetřování měli být velice vnímaví k z tzv. obecným indikátorům organizované kriminality,¹⁰⁶ a to zejména u těch kategorií trestných činů, pro které je páchání činnosti v podání organizovaných zločineckých skupin typické.

Zvláštnosti předmětu vyšetřování organizovaného zločinu spočívají v tom, že vedle znaků skutkové podstaty určitého druhu trestného činu jsou předmětem vyšetřování i otázky spojené se zločineckou organizací. Z trestněprávního hlediska jde o obstarání důkazů, na jejichž základě bude možné jednání právně kvalifikovat jako TČ spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny či TČ účasti na organizované zločinecké skupině. Z hlediska kriminalistického a kriminologického se předmětem vyšetřování stávají i právně nerelevantní skutečnosti vztahující se ke zločinecké organizaci. Jedná se zejména o okolnosti jejího vzniku, podmínky členství, organizaci, hierarchické uspořádání, rozdělení úkolů, postavení členů, fungování, napojení na mezinárodní kriminální skupiny atd. Tyto informace jsou důležité jednak pro učinění představy

---

¹⁰⁵ CHMELÍK, Jan. *Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu: učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření*. Praha: Linde, 2004, str. 144

¹⁰⁶ NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995, str. 54-56

o společenské nebezpečnosti organizace, pro prevenci, ale též pro stanovení taktického postupu dalšího vyšetřování.

4.2. Typické vyšetřovací situace

U organizovaného zločinu se můžeme setkat s několika klasickými počátečními vyšetřovacími situacemi. První z nich je situace, kdy bezpečnostní nebo zpravodajské složky při plnění svých úkolů zjistí existenci zločinecké organizace a její aktivní působení, nicméně nemají žádné bližší informace o její konkrétní trestné činnosti. V tomto případě se jako vhodný postup šetření nabízí použití operativně pátracích prostředků za účelem proniknutí do kriminálního prostředí, neboť tato situace je od svého počátku typická důkazní nouzí, kdy zpravidla nelze s jistotou určit protiprávní zaměření skupiny, její organizační strukturu ani připravovanou trestnou činnost. Druhá obvyklá počáteční vyšetřovací situace tkví v tom, že již došlo ke spáchání konkrétního trestného činu zločineckou organizací. Zde se pak mohou vyskytovat dvě modifikace, a to, že vyšetřovatel od samého počátku vyšetřování zná identitu toho, kdo trestný čin spáchal, nebo právě naopak mu totožnost pachatele (organizované zločinecké skupiny) známa není. Při odhalování a vyšetřování takovýchto případů se postupuje běžným způsobem (práce na místě činu, zjištění motivu, rozsahu činu, jeho následku případně i zjištění pachatele) s přihlédnutím ke zvláštnostem počátečních a následných úkonů při vyšetřování organizované kriminality.¹⁰⁷

4.3. Zvláštnosti vyšetřovacích verzí, plánování a organizování vyšetřování

Obecně lze konstatovat, že vyšetřovací verze se vytyčují a prověřují obdobně jako u jednotlivých druhů trestných činů. Stěžejní otázkou, kterou se vyšetřovatel musí zabývat, je, zda byl konkrétní trestný čin spáchán skutečně organizovanou zločineckou skupinou, či nikoli. Z tohoto důvodu jsou vedle vyšetřovacích verzí vztahujících se k jednotlivým znakům skutkových podstat trestného činu typické následující vyšetřovací verze: trestný čin byl spáchán organizovanou zločineckou skupinou; trestný čin byl spáchán organizovanou skupinou nižšího stupně; trestný čin byl spáchán ve spolupachatelství více osob. Pakliže se na základě zjištěných skutečností potvrdí vyšetřovací verze o spáchání činu organizovanou zločineckou skupinou, je třeba objasnit organizační strukturu

---

¹⁰⁷ STRAUS, Jiří et al., *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 200 - 201

skupiny, její zaměření a činnost. V této fázi se tedy vytyčují vyšetřovací verze o charakteru skupiny, její struktuře a dále též o způsobu páchání a okruhu možných pachatelů či rozdělení úkolu uvnitř organizace.

Plánování a organizace jednotlivých úkonů a vůbec celkového postupu má při vyšetřování organizovaného zločinu bezesporu velký význam. Je to dáno nejen tím, že se na vyšetřování této formy trestné činnosti podílí hned několik subjektů různého charakteru, jejichž činnost je potřeba koordinovat, ale i z důvodu, že skupiny organizovaného zločinu jsou typické svým důkladně propracovaným ochranným systémem, který v sobě mj. zahrnuje i prvky násilí. Při plánování jednotlivých úkonů je třeba klást důraz na ochranu všech zúčastněných osob (policistů, svědků, utajených agentů, ale i náhodně přítomných civilistů). K úspěchu vyšetřování je nutné, aby na sebe jednotlivé úkony správně navazovaly a byly precizně načasovány a dále též to, aby bylo vyšetřování dostatečně zajištěno po materiální a personální stránce. Pravidlem je týmové vyšetřování organizovaného zločinu. Co se časové posloupnosti týče, je třeba zdůraznit, že nevhodným načasováním akce může dojít ke ztrátě cenných důkazů. Na újmu může být nejen opožděné provedení úkonů, nýbrž i předčasné. Z tohoto důvodu je pro danou oblast typické použití operativně pátracích prostředků. Operativně pátrací činnost je mnohdy uskutečňována i před zahájením trestního stíhání, neboť s její pomocí je možno shromáždit velké množství informací, na jejichž základě lze trestní stíhání zahájit překvapivou policejní akcí, tzv. razií. Cílem razie je zajistit všechny pachatele trestného činu v co nejkratším časovém rozpětí tak, aby nemohlo dojít ke koluzi mezi jednotlivými spolupachateli ani mezi spolupachateli a svědky, nebo dokonce ke zničení důkazů o trestné činnosti. V jejím průběhu dochází zejména k zadržení obviněných osob, k osobním a domovním prohlídkám, k prohlídkám jiných prostor nebo k vydání či odnětí věcí. Takovýchto akcí se obvykle účastní několik policejních složek. V těch nejzávažnějších případech je povolán i speciálně vycvičený Útvar rychlého nasazení. I přes důkladně provedené vyšetřování může dojít k tomu, že někteří členové skupiny organizovaného zločinu trestnímu stíhání uniknou. Proto vyšetřovatel musí vždy podvědomě počítat s aktivitami těchto osob směřujícími k maření vyšetřování například ovlivňováním svědků, ničením důkazů, korumpováním OČŘ

či organizováním útěku ostatních členů zločinecké organizace z vazby, a snažit se těmto případným činnostem zabránit všemi dostupnými prostředky.¹⁰⁸

4.4. Typické stopy

Jak již bylo několikrát uvedeno, organizovaný zločin se vyskytuje v různých variantách - od krádeží motorových vozidel přes výrobu a distribuci omamných a psychotropních látek, hospodářskou trestnou činnost až po násilnou kriminalitu. Zákonitě jsou tedy i stopy této trestné činnosti velice rozmanité a to právě s ohledem na druh protiprávního jednání, kterého se organizovaná zločinecká skupina dopustí. Setkat se můžeme jak se stopami materiálními, tak paměťovými. Materiální stopy převládají především u forem organizovaného zločinu, jako jsou např. výroba a distribuce omamných a psychotropních látek, krádeže automobilů nebo násilná trestná činnost. Typickými stopami tak mohou být například stopy po nástrojích či trasologické stopy (u krádeží automobilů), biologické stopy (u vynucované prostituce) anebo stopy chemické (u drogové kriminality). Paměťové stopy jsou příznačné především pro hospodářskou kriminalitu. Při vyhledávání, zajišťování a dokumentaci stop mají nezastupitelnou úlohu dílčí metodiky stanovené pro jednotlivé druhy trestných činů, protože právě ony obsahují pojednání o typických stopách. Za jisté specifikum při vyhledávání a zajišťování stop organizovaného zločinu lze považovat skutečnost, že v řadě případů jsou stopy trestné činnosti nenávratně znehodnoceny či úplně odstraněny, neboť charakteristickým rysem organizovaného zločinu je jeho profesionalita a tudíž i snaha pachatelů eliminovat výskyt jakýchkoli stop, které by mohly vést k odhalení jejich trestné činnosti.

4.5. Zvláštnosti počátečních úkonů a následných úkonů

Počáteční i následné úkony při vyšetřování organizovaného zločinu jsou velice rozmanité, neboť závisí na několika faktorech: na druhu trestné činnosti (hospodářská, násilná, majetková atd.), na míře latence organizovaného zločinu, na stadiu trestné činnosti, ve kterém se zahajuje trestní stíhání, na skutečnosti, zda je vyšetřujícím subjektům známé konkrétní místo činu, či nikoli, zda jde o mezinárodní zločineckou skupinu atd. Obecně lze říci, že v případě odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu příslušné vyšetřující orgány nevystačí jen s klasickým postupem od konkrétního trestného činu k pachateli, protože takovýto postup neumožňuje rozkrytí činnosti zločinecké organizace a směřuje toliko

---

¹⁰⁸ MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992, str. 166 - 167

k usvědčení vykonavatele TČ. Vedle retrospektivních činností se tak hojně užívají metody a prostředky ofenzivní.

Mezi typické počáteční úkony můžeme zařadit zejména: monitorování činnosti organizované zločinecká skupiny, její organizační struktury, členské základny za použití operativně pátracích prostředků, ohledání místa činu a jeho dokumentaci, vyhledávání a zajištění stop, zadržení členů organizované skupiny, osobní prohlídky, domovní prohlídky a prohlídky jiných prostor, vydání a odnětí věcí, sledování zásilky, záměnu zásilky, odposlech a záznam telekomunikačního provozu, uzávěru a kontroly cest, kontrolu osob, automobilů, letišť, nádraží, pátrání po tzv. horké stopě, zjišťování svědků a jejich informativní výslechy atd.

Následných úkonů při vyšetřování organizovaného zločinu existuje taktéž široká škála, neboť použít lze de facto veškeré prostředky zakotvené v trestním řádu. Za typické můžeme považovat zejména tyto úkony: výslechy svědků, pátrání po podezřelých osobách, zadržení osob a jejich vzetí do vazby, výslechy obviněných mnohdy spojené se samotným sdělením obvinění pro trestný čin, rekognice, znalecká dokazování, domovní prohlídky, osobní prohlídky, prohlídky jiných prostor a pozemků atd.¹⁰⁹

4.5.1. Operativně pátrací prostředky

Operativně pátrací prostředky jsou ofenzivní prostředky odhalování a vyšetřování trestné činnosti. Jejich použití přichází v úvahu jak v předprocesním stadiu, tak v průběhu trestního řízení. Od klasických metod a prostředků se odlišují několika charakteristickými rysy. Předně skutečností, že se jimi velice intenzivně zasahuje do ústavně zaručených základních práv a svobod. Další specifickou vlastností je jejich utajované použití, a to nejen před subjekty, vůči kterým směřují a do jejichž základních práv a svobod zasahují, nýbrž i před veřejností. Utajení je nezbytné jednak pro snížení možnosti ohrožení vyšetřování, ale též z důvodu ochrany bezpečnosti osob, které tyto prostředky aplikují. Zvláštností je i to, že k jejich použití je třeba naplnění zákonem striktně stanovených předpokladů a většinou i vydání povolení některým z OČTŘ.

Vzhledem ke skutečnosti, že organizované zločinecké skupiny jednají před, v průběhu i po spáchání trestné činnosti vysoce latentně, plánovitě a racionálně, je hlavním smyslem použití těchto proaktivních prostředků zejména:

---

¹⁰⁹ PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007, str. 202 - 206

- zachycení či odhalení signálů latentní trestné činnosti,
- získávání a shromažďování informací o zločinecké organizaci, její struktuře, činnostech, fungování a členech,
- odhalení připravovaného trestného činu,
- stanovení vhodného okamžiku pro zahájení trestního stíhání,
- vypátrání skrývajících se pachatele,
- vytipování a zajištění důkazů.

Operativně pátrací prostředky lze zařadit pod širší pojem operativně pátrací činnosti. Touto činností se obecně rozumí ucelený systém postupů pověřených policejních orgánů spočívajících v převážně utajeném používání operativně pátracích prostředků a podpůrných operativně pátracích prostředků v souladu s trestním řádem, zákonem o policii, zákonem ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky, zákonem o Generální inspekci bezpečnostních sborů a zákonem č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky.¹¹⁰ Od operativně pátracích prostředků je třeba odlišit zpravodajské prostředky používané zpravodajskými službami, neboť tyto podléhají zvláštnímu povolovacímu režimu a speciální kontrole.¹¹¹

4.5.1.1. Operativně pátrací prostředky zakotvené v trestním řádu

Novelou č. 265/2001 Sb. byly s účinností od 1. 1. 2002 do trestního řádu zakotveny operativně pátrací prostředky, které se dříve nacházely v zákoně č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Příčinou pro jejich přenesení do procesní normy bylo dle důvodové zprávy k zákonu nejen odstranění duplicitní úpravy některých zásahů do základních práv a svobod uskutečňovaných v souvislosti s trestním řízením a rozšíření okruhu působnosti dozoru státního zástupce na danou oblast, nýbrž i zajištění procesní využitelnosti výsledků této činnosti pro další trestní řízení.

Operativní prostředky jsou taxativně vymezené v § 158b odst. 1 TŘ a rozumí se jimi předstíraný převod, sledování osob a věcí a použití agenta. Co se rozsahu jejich uplatnění týká, lze je použít jen v řízení o úmyslném trestném činu.¹¹² Subjektem oprávněným k jejich použití je dle § 158b odst. 1 TŘ policejní

¹¹⁰ Srovnej: HENDRYCH, Dušan a kol. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C.H. Beck, 2009, Beckovy odborné slovníky, str. 635

¹¹¹ Blíže: § 6 a násl. zákona č. 154/1994 Sb., o bezpečnostní informační službě a § 7 a násl. zákona č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství.

¹¹² V případě použití agenta je rozsah ještě zúžen.

orgán, který k tomu byl pověřen příslušným ministrem, policejním prezidentem¹¹³ (jde-li o útvar PČR) či příslušným ředitelem (jde-li o GIBS, o útvar Vojenského zpravodajství, o útvar BIS nebo o útvar Úřadu pro zahraniční styky a informace). Na základě výslovného zákonného zmocnění¹¹⁴ jsou v určitých případech oprávněny jich využít též některé celní orgány. Za předpokladu, že byly zvukové, obrazové a jiné záznamy při použití operativně pátracích prostředků získány zákonným způsobem, lze je použít jako důkaz i v dalších stádiích trestního řízení.

Všem třem druhům operativně pátracích prostředků jsou společné zásady pro použití obsažené v § 158b odst. 2, tedy:

- výhradní zaměření operativně pátracích prostředků na získání informací důležitých pro trestní řízení (tj. informací, které vedou k odhalování trestných činů, zjišťování jejich pachatelů nebo předcházení trestné činnosti).
- subsidiární použití operativně pátracích prostředků (lze je použít jen tehdy, není-li možné sledovaného účelu dosáhnout jinak, nebo jestliže by jinak bylo jeho dosažení podstatně ztíženo).
- proporcionalita (práva a svobody osob lze omezit použitím operativně pátracích prostředků jen v nezbytné míře).

Použití operativně pátracích prostředků je vždy spojeno se zásahem do základních práv a svobod. Není tak divu, že se tyto prostředky a jejich aplikace staly již několikrát předmětem zájmu Ústavního soudu ČR.¹¹⁵ V jednom ze svých nálezu¹¹⁶ soud konstatoval: „*Je nepřijatelným porušením čl. 39 LZPS a čl. 7 EÚLP, pakliže jednání státu se stává součástí skutkového děje, celé posloupnosti úkonů, z nichž se trestní jednání skládá (např. provokace či iniciování trestného činu, jeho dokonání apod.).*“

Jedním z charakteristických znaků organizovaného zločinu je mezinárodní prvek, z tohoto důvodu je třeba zmínit možnosti použití operativně pátracích prostředků ve vztahu k zahraničí. Například zákon o policii¹¹⁷ umožňuje použít k provedení předstíraného převodu, ke sledování osob nebo věcí nebo jako agenta také příslušníka zahraničního bezpečnostního sboru, dá-li k tomu souhlas policejní

---

¹¹³ Závazný pokyn policejního prezidenta č. 190/2008, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a skupin.

¹¹⁴ Obsaženého v § 63 a násl. zákona o celní správě.

¹¹⁵ Srovnej: usnesení Ústavního soudu ČR ze dne 17. 7. 2002 sp. zn. II. ÚS 143/2002, nález Ústavního soudu ČR ze dne 25. 7. 2003 sp. zn. II. ÚS 710/2001

¹¹⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 6. 2000 sp. zn. III. ÚS 597/99

¹¹⁷ Konkrétně § 92 odst. 2

prezident a příslušný člen orgánu cizího státu. Krokem kupředu bylo v oblasti mezinárodní justiční spolupráce přijetí zákona č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních, který mj. zakotvuje takové instituty jako skryté vyšetřování na území ČR (§ 59), skryté vyšetřování na území cizího státu (§ 60), přeshraniční sledování orgánem ČR (§ 62) či přeshraniční sledování cizozemským orgánem (§ 63). Na rozdíl od předchozí právní úpravy, která byla do 31. 12. 2013 zakotvena v hlavě dvacáté páté trestního řádu,¹¹⁸ umožňuje tento předpis použití shora jmenovaných instrumentů i bez existence konkrétní mezinárodní smlouvy, která by ten který institut, respektive možnost jeho použití, upravovala. Výjimku tvoří jen přeshraniční sledování, jestliže při jeho realizaci dochází ke vstupu orgánů jednoho státu na území druhého státu. V tomto případě je přeshraniční sledování vázáno mezinárodní smlouvou a zákonná úprava je pouze jejím vnitrostátním provedením.¹¹⁹

Předstíraný převod

Předstíraným převodem se dle § 158c odst. 1 rozumí: „...*předstírání koupě, prodeje nebo jiného způsobu převodu předmětu plnění včetně převodu věci, a) k jejímuž držení je třeba zvláštního povolení, b) jejíž držení je nepřípustné, c) která pochází z trestného činu, nebo d) která je určena ke spáchání trestného činu.*“ Již ze samotného názvu tohoto institutu je patrné, že s jeho použitím se pojí prolomení zásady právní jistoty, která zaručuje, že právní jednání je činěno po právu, tj. svobodně, vážně, určitě a srozumitelně. V tomto případě totiž vždy od samého počátku půjde o právní jednání absolutně neplatné, učiněné ve veřejném zájmu, konkrétně v zájmu státu potažmo celé společnosti na odhalení, prověření nebo prokázání úmyslného trestného činu.

Předmětem předstíraného převodu bývají v souvislosti s organizovaným zločinem zejména věci, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení. Jejich typickým zástupcem jsou omamné a psychotropní látky, prekursory a jedy,¹²⁰ dále to mohou být také střelné zbraně a střelivo, radioaktivní materiál, výbušniny či vojenský materiál. Další skupinou věcí, kterých se předstíraný převod týká, jsou

---

¹¹⁸ Konkrétně v § 435-437 TR

¹¹⁹ Srovnej: důvodová zpráva k zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních

¹²⁰ Blíže: zákon č. 167/1998 Sb. o návykových látkách a o změně některých dalších zákonů, nařízení vlády č. 467/2009 Sb., kterým se pro účely trestního zákoníku stanoví, co se považuje za jedy a jaké je množství větší než malé u omamných látek, psychotropních látek, přípravků je obsahujících a jedů, zákon č. 350/2011 Sb., o chemických látkách a chemických směsích a o změně některých zákonů.

ty, jejichž držení je nepřipustné, tj. věci, jež ze své podstaty nemohou a nesmějí být předmětem vlastnických vztahů ani držby. Jde například o zakázané zbraně a střelivo, zakázanou vojenskou municí či některé výbušniny a radioaktivní materiály. Důležitou kategorií jsou též věci pocházející z trestného činu, tedy věci, které si pachatel přisvojil spácháním úmyslného trestného činu nebo věci, které byly trestným činem vyrobeny a získány. Pro tuto kategorii věcí platí, že k použití operativně pátracího prostředku není třeba stoprocentní jistoty, že věc pochází z trestného činu. Postačuje pouhý stupeň předpokladu, že tomu tak bylo.¹²¹ Ve spojení s organizovaným zločinem se nabízí velká škála takovýchto věcí. Typickým zástupcem mohou být odcizená motorová vozidla. A konečně posledním okruhem věcí, jejichž převod lze předstírat, jsou věci určené ke spáchání trestného činu. V případě drogové kriminality to mohou být například různá zařízení na výrobu omamných a psychotropních látek. Stejně jako u předchozí kategorie ani zde nemusí být nezvratná jistota, že se jedná o věci určené ke spáchání trestného činu.

Vedle naplnění obecných zásad pro použití operativně pátracích prostředků (§ 158b odst. 2 TŘ) je třeba k uskutečnění předstíraného převodu splnění dalších zákonných podmínek. Tyto jsou stanoveny v § 158c odst. 2 a 3 TŘ. Primárně jde o vydání písemného povolení státního zástupce¹²² k provedení předstíraného převodu. Při tomto úkonu státní zástupce dbá na to, aby provedením předstíraného převodu nebylo nepřipustným způsobem zasahováno do jednání osob, vůči nimž má být úkon použit, zejména aby nebyly podněcovány k trestné činnosti, kterou dosud nepřipravovaly, ani se o ni nepokusily.¹²³ Bez povolení je pak možno předstíraný převod provést jen tehdy, nesnese-li věc odkladu. Pakliže policejní orgán provede předstíraný převod bez povolení, je jeho povinností o povolení bezodkladně dodatečně státního zástupce požádat. Této žádosti státní zástupce může, ale také nemusí vyhovět. Neobdrží-li policejní orgán povolení nejpozději do 48 hodin od doručení své žádosti, musí provádění předstíraného převodu ukončit, přičemž informace, které tímto způsobem získal, není oprávněn nijak použít. Informace získané předstíraným převodem nelze použít ani tehdy,

---

¹²¹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, str. 1998

¹²² Příslušnost státních zastupitelství k povolení předstíraného převodu je stanovena čl. 18a vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb. o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli

¹²³ Srovnej: článek 17 pokynu obecné povahy Nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009 ze dne 21. září 2009, o trestním řízení

vydá-li státní zástupce povolení, nicméně toto povolení nemá písemnou formu. Po uskutečnění předstíraného převodu má policejní orgán povinnost sepsat záznam a doručit jej do 48 hodin státnímu zástupci. Tento záznam zpravidla neslouží jako důkaz v pozdějších stádiích trestního řízení, nýbrž je určen především k informování státního zástupce, který vyhodnotí, zda byl úkon proveden v souladu se zákonem. Předstíraný převod, jakož i okolnosti, za kterých k němu došlo, je třeba dokazovat běžnými důkazními prostředky.¹²⁴ Není-li k dispozici zvukový, obrazový nebo jiný záznam o průběhu předstíraného převodu podle § 158d odst. 3 TŘ, je třeba osoby, které operativně pátrací prostředky používaly, vyslechnout jako svědky. Pro řádný průběh dalšího vyšetřování je třeba vzít v potaz, že policista, který se podílí na předstíraném převodu, nemůže být nadále činný v téže trestní věci jako policejní orgán, který vykonává prověřování nebo vyšetřování, neboť za takové situace by byl jako svědek vyloučen pro podjatost.¹²⁵

V souvislosti s předstíraným převodem, stejně jako s ostatními operativně pátracími prostředky, je často diskutovaná otázka přípustnosti policejní provokace. Nejvyšší soud ČR se k této problematice vyjádřil následovně: *„Pokud jde o předstíraný převod dle § 158c TŘ, je třeba hodnotit zejména, z jakého důvodu k němu došlo. Při předstíraných převodech nesmí být použito takových metod, které jiného bezprostředně vedou ke spáchání či dokonání trestného činu (např. zneužívání přátelství, sympatií nebo podobného druhu náklonosti, neobvyklých lákadel a příležitostí, poskytnutí záruk nebo přesvědčování, že jeho čin nebude trestně stíhán). Připustit však nelze ani to, aby policejní orgán aktivně vytvářel podmínky pro to, aby jím vytípaná osoba uskutečnila svůj úmysl trestný čin spáchat, pokud aktivně policie nepředcházelo její jednání, jímž tento úmysl projevila navenek.“*¹²⁶

Sledování osob a věcí

Sledování osob a věcí je upraveno v § 158d TŘ, když odst. 1 jej definuje jako *„...získávání poznatků o osobách a věcech prováděné utajovaným způsobem technickými nebo jinými prostředky.“* V případě provádění úkonů utajovaným způsobem je vždy třeba dbát obecných zásad podle zákona o ochraně utajovaných informací.¹²⁷ Co se týká vymezení technických a jiných prostředků, technickými

¹²⁴ Dle části první, hlavy V. trestního řádu.

¹²⁵ Srovnej: Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství České republiky č. 12/2002

¹²⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012 sp. zn. 5 Tdo 497/2012

¹²⁷ Zákon č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a o bezpečnostní způsobilosti.

prostředky se rozumí zejména veškeré prostředky, které umožňují sledování osob a věcí tzv. na dálku (např. klasické dalekohledy, přístroje s infračerveným, ultrafialovým nebo rentgenovým zářením atd.), prostorové odposlechy či přístroje k zjišťování obsahu písemností, zásilek a podobně. Pod jiné prostředky můžeme zařadit především klasické sledování vlastním pozorováním bez jakéhokoli technického zařízení.¹²⁸ Vyjdeme-li z § 158b odst. 1 TŘ, lze sledování osob a věcí („sledování“) použít jen v trestním řízení o úmyslném trestném činu.

Z hlediska povolovacího režimu a míry zásahu do základních práv a svobod sledovaného objektu můžeme rozlišit tři typy sledování:

- obecné sledování osob a věcí dle § 158d odst. 1 TŘ, o kterém nejsou pořizovány žádné zvukové, obrazové nebo jiné záznamy a nepodléhá povolovacímu režimu,
- sledování osob a věcí za současného pořizování obrazových, zvukových nebo jiných záznamů pomocí technických zařízení dle § 158d odst. 2 TŘ, které podléhá povolovacímu režimu státního zástupce,
- sledování osob a věcí, kterým se zasahuje do některých ústavně garantovaných práv a svobod občanů za použití technických prostředků dle § 158d odst. 3 TŘ, jež podléhá povolovacímu režimu soudu.

Obecné sledování se od ostatních typů sledování liší nejen tím, že nepodléhá žádnému povolovacímu režimu a tudíž jej policejní orgán může uskutečnit na základě své vlastní úvahy, ale i účelem, ke kterému směřuje. Informace sledováním získané většinou slouží pouze k operativním účelům. Pakliže by jich v dalších fázích trestního řízení bylo potřeba jako důkazu, je namístě vyslechnout policistu, který sledování provedl, jako svědka do protokolu.

Druhý typ sledování je charakteristický pořizováním zvukových, obrazových nebo jiných záznamů v průběhu samotného sledování. K tomuto úkonu policejního orgánu je zpravidla potřeba písemného povolení státního zástupce. Výjimku tvoří pouze situace, kdy věc nesnese odkladu. V tomto případě může policejní orgán uskutečnit tento typ sledování bez předchozího vydání povolení, nicméně o povolení je povinen státního zástupce bezodkladně dodatečně požádat. Pokud žádosti státního zástupce nevyhoví, povolení dodatečně nevydá a policejnímu orgánu do 48 hodin nedoručí, musí policejní orgán sledování ukončit, případný záznam o jeho průběhu zničit a zjištěné informace nesmí použít.

---

¹²⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, str. 2005 - 2006

Poslední typ sledování podléhá přísnějšímu povolovacímu režimu než předchozí typy, neboť je jím citelně zasahováno do některých základních práv a svobod, jako je nedotknutelnost obydlí, nedotknutelnost jiných prostor a pozemků a listovní tajemství. V těchto případech je nezbytné, aby měl policejní orgán vždy před zahájením sledování k dispozici písemné povolení soudce,¹²⁹ o které obvykle žádá státní zástupce.¹³⁰ Při realizaci tohoto typu sledování policejní orgán zejména vstupuje do obydlí či jiných prostor za účelem umístění technických prostředků. Tyto zásahy nelze zaměňovat s jinými zásahy dle TR, pro které je stanoven zvláštní režim (např. domovní prohlídka, prohlídka jiných prostor a pozemků, zadržení a otevření zásilek, jejich záměny a sledování, odposlech záznamu telekomunikačního provozu atd.).¹³¹

Oba typy sledování, které běžně podléhají povolovacímu režimu, lze za splnění určitých podmínek uskutečnit i bez vydání povolení. Jde o situace, kdy osoba, do jejíchž práv a svobod má být zasahováno, dá ke sledování výslovný souhlas. Bude-li však tento souhlas později odvolán, sledování je třeba neprodleně zastavit. Typicky se může jednat o případy únosu či tzv. racketeeringu.¹³²

Mají-li být obrazové, zvukové nebo jiné záznamy pořízené při sledování použity jako důkaz, je nutno k nim připojit protokol, který splňuje náležitosti podle § 55 a § 55a TR. Je-li to potřebné, může zde být analogicky použito i ustanovení § 55 odst. 2 TR, o utajení totožnosti svědka, kdy se do protokolu neuvede skutečná totožnost policistů pověřených k provedení sledování. Je tomu tak proto, že i tyto osoby se mohou v případě ověřování některých skutečností dostat do pozice svědků. Pokud naopak při sledování nebyly zjištěny žádné skutečnosti důležité pro trestní řízení, je povinností policejního orgánu záznamy předepsaným způsobem zničit. Trestní řád upravuje také možnost použití záznamů jako důkazu v jiné trestní věci než v té, ve které bylo sledování při splnění zákonných podmínek provedeno. Alternativními podmínkami pro jejich použití je jednak skutečnost, že jde o trestní stíhání vedené o úmyslném trestném činu, a dále vyslovení souhlasu osob, do jejichž práva a svobod bylo sledováním zasahováno.

Při provádění sledování platí pro některé zákonem stanovené subjekty povinnost poskytnout policejním orgánům nezbytnou součinnost. Konkrétně

---

¹²⁹ K náležitostem povolení více § 158d odst. 4 TR.

¹³⁰ Náležitosti žádosti viz § 158d odst. 4 TR.

¹³¹ Srovnej: § 158d odst. 3 TR

¹³² Tj. poskytování odměny za ochranu.

se jedná o provozovatele telekomunikační činnosti, poštu a osobu provádějící dopravu zásilek. Tyto subjekty se přitom nemohou dovolávat povinnosti mlčenlivosti, kterou jsou vázány na základě zvláštních zákonů.¹³³ Na základě informací od těchto subjektů získaných pak může policejní orgán dospět k závěru, že při následujícím postupu vyšetřování bude třeba využít dalších prostředků TŘ jako např. odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu, záměny zásilky popřípadě jejího sledování.

Použití agenta

Použití agenta je možné označit za jeden z neúčinnějších operativně pátracích prostředků, kterého lze při odhalování a vyšetřování organizovaného zločinu využít. Na druhou stranu je ale také prostředkem, který vyvolává nekonečné diskuse v laické i odborné veřejnosti. Jedním z důvodů je skutečnost, že jeho použitím se velmi intenzivně zasahuje do lidských práv a svobod, kdy neuvážené zásahy přitom mohou mít i fatální důsledky. Zároveň je zde celá řada nevyjasněných otázek ohledně zajištění bezpečnosti osoby, která jako agent působí, a její beztrestnosti. Do českého právního řádu byl tento instrument poprvé zařazen roku 1995 zákonem č. 152/1995 Sb., který mimo jiné novelizoval zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky. Od ostatních operativně pátracích prostředků se odlišuje hned v několika směrech. Předně rozsahem trestních řízení, ve kterých je možno jej použít a dále též postupem při jeho povolování a následné kontrole.

Postavení a činnost agenta doposud v odborné literatuře asi nejpřesněji vymezil J. Musil:¹³⁴ „*Skrytý agent je speciálně školený policista, který je pověřen svými nadřízenými, aby s utajením své pravé identity a svého skutečného poslání navázal kontakt se zločineckým prostředím a získal v něm informace o připravovaných a páchaných trestných činech. Za účelem snazšího proniknutí do kriminálního prostředí je zpravidla vytvořena smyšlená legenda o osobní identitě a o jiných skutečnostech týkajících se osoby a činnosti agenta. Agent může být vybaven krycími doklady. Vyžaduje-li to povaha jeho úkolů, účastní se agent na činnosti zločinného spolčení, někdy i dlouhodobě.*“

---

¹³³ Zejména zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů, nebo zákona č. 29/2000 Sb., o poštovních službách a o změně některých zákonů.

¹³⁴ MUSIL, Jan. Některé prostředky trestního práva procesního a policejního práva v boji proti organizované kriminalitě v mezinárodním srovnání. In: SCHEINOST, Miroslav. *Organizovaná kriminalita z pohledu trestního práva a kriminologie*. Praha: IKSP, 1996, str. 36

Použití agenta upravuje § 158e TŘ. Ve vztahu k ostatním operativně pátracím prostředkům je rozsah jeho aplikace výrazně omezen. Lze jej použít jen v trestním řízení vedeném pro:

- zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí nejméně 8 let,¹³⁵
- TČ spáchaný ve prospěch organizované zločinecké skupiny,
- pro taxativně stanovené trestné činy (TČ pletichy v insolvenčním řízení /§ 226 TZ/, TČ porušení předpisů o pravidlech hospodářské soutěže /§ 248 odst. 1 písm. e) a odst. 2-4 TZ/, TČ sjednání výhody při zadání veřejné zakázky, při veřejné soutěži a veřejné dražbě /§ 256 TZ/, TČ pletichy při zadání veřejné zakázky a při veřejné soutěži /§ 257 TZ/, TČ pletichy při veřejné dražbě /§ 258 TZ/, TČ zneužití pravomoci úřední osoby /§ 329 TZ/, TČ přijetí úplatku /§ 331 TZ/, TČ podplácení /§ 332 TZ/, TČ nepřímého úplatkářství / § 333 TZ/),
- pro jiný úmyslný trestný čin, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, kterou je ČR vázána.

Z výše uvedeného výčtu je patrné, že použití agenta směřuje především proti závažné trestné činnosti, která je typická velkou mírou latence a k jejímuž potlačení nepostačuje uplatnění preventivních nebo represivních prostředků ze strany OČTŘ. V oblasti organizovaného zločinu se jeho využití dá předpokládat především v souvislosti s drogovou kriminalitou, korupcí, hospodářskou kriminalitou, obchodováním s lidmi či praním špinavých peněz.

Od ostatních operativně pátracích prostředků se tento liší dále i tím, že k jeho použití jsou oprávněny pouze útvary PČR a GIBS. Podle TŘ¹³⁶ může být agentem výlučně příslušník PČR nebo GIBS, který plní úkoly uložené mu řídicím policejním orgánem.¹³⁷ Nicméně vezmeme-li v potaz i další předpisy,¹³⁸ rázem se okruh osob připadajících v úvahu rozšíří o příslušníky zahraničních bezpečnostních sborů. Agent většinou vystupuje se zastíráním skutečného účelu své činnosti, kdy při plnění svých úkolů uvádí okolnosti, které jsou v rozporu s faktickým stavem. Je-li to nutné, je k zastírání jeho totožnosti možno: a) vytvořit

---

¹³⁵ Do novely TŘ provedené zákonem č. 459/2011 Sb., bylo možné institut použití agenta aplikovat jen v řízeních o zvlášť závažných zločinech. Od 1. 1. 2012 tedy došlo k rozšíření okruhu trestních řízení, na které lze institut agenta použít.

¹³⁶ § 158e odst. 2 TŘ

¹³⁷ Srovnej: zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů

¹³⁸ 92 odst. 2 písm. a) PolZ, nebo § 59 ZMJS

legendu o jiné osobní existenci a osobní údaje vyplývající z této legendy zavést do informačních systémů,¹³⁹ b) provádět hospodářské činnosti, k jejichž vykonávání je třeba zvláštní oprávnění, povolení či registrace, nebo c) zastírat příslušnost k PČR nebo ke GIBS.¹⁴⁰ Při zastírání skutečné totožnosti agenta vyvstává v souvislosti s organizovaným zločinem velký problém - organizované zločinecké skupiny jsou převážně nadnárodního charakteru, založené na přísně etnickém principu. Tato skutečnost značně znesnadňuje začlenění příslušníka českého bezpečnostního sboru do takovéto kriminální skupiny.¹⁴¹ Je tedy na místě položit si otázku, zda by nebylo vhodné na pozici utajeného agenta používat též jiné osoby než jen příslušníky PČR a GIBS. V tomto ohledu by se naši zákonodárci mohli nechat inspirovat například slovenskou právní úpravou, podle které mohou jako agenti vystupovat kromě příslušníků Policajného zboru též jiné osoby stanovené prokurátorem na návrh policisty.¹⁴²

Podmínky, za kterých může být agent použit, jsou upraveny v řadě zákonů¹⁴³ a taktéž v interních aktech řízení vydaných v působnosti policie a MV ČR. Jedná se zejména o závazné pokyny policejního prezidenta č. 190/2008, o operativně pátrací činnosti a zřizování pracovních týmů a skupin a č. 194/2008, kterým se upravuje postup při použití agenta.¹⁴⁴ Dle § 158e odst. 4 TŘ povoluje použití agenta na návrh státního zástupce vrchního státního zastupitelství¹⁴⁵ soudce vrchního soudu.¹⁴⁶ Již tato skutečnost naznačuje, že při použití agenta je třeba klást větší důraz na zachování zákonnosti. Ve stejném ustanovení jsou zakotveny i obsahové náležitosti povolení a možnost jeho opakovaného vydání. Státní zástupce je v průběhu používání tohoto operativně pátracího prostředku povinen posuzovat na základě informací, které si pravidelně vyžádá od policejního orgánu,

---

¹³⁹ Např. registru řidičů, evidence obyvatel, evidence cestovních dokladů, evidence občanských průkazů, vojenské evidence, evidence vlastníků registrovaných zbraní, rejstříku trestů, katastru nemovitostí atd.

¹⁴⁰ Z tohoto důvodu nemusí agent např. používat služební průkaz, služební stejnokroj atd. a nemůže plnit povinnosti, jejichž plnění by vedlo k jeho prozrazení.

¹⁴¹ KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, č. 8, str. 225

¹⁴² Srovnej: zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok, § 20

¹⁴³ Trestní řád, zákon o policii, trestní zákoník atd.

¹⁴⁴ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 26

¹⁴⁵ Dle § 18a odst. 2 vyhlášky Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb., o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli, je jím státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodě je činné státní zastupitelství příslušné k výkonu dozoru ve věci; nelze-li takové státní zastupitelství určit, je příslušný státní zástupce vrchního státního zastupitelství, v jehož obvodu má sídlo policejní orgán, který návrh na použití agenta podal.

¹⁴⁶ Místně příslušný je soud podle obvodu, ve kterém je činný státní zástupce podávající návrh.

zda trvají důvody pro použití agenta a zda je jeho činnost v souladu se zákonem. Pokud důvody pominou, je jeho povinností dát bezodkladně pokyn policejnímu orgánu k ukončení činnosti agenta. V návaznosti na tento úkon je policejní orgán povinen předložit státnímu zástupci záznam o výsledku použití agenta. Je třeba mít na zřeteli, že infiltrace agenta do zločinecké skupiny je často „během na dlouhou trať“. Státní zástupce by tak měl o ukončení činnosti agenta rozhodovat po dostatečném uvážení všech relevantních informací a okolností.

Z předchozího textu je zřejmé, že při realizaci tohoto operativně pátracího prostředku jsou činní hned dva státní zástupci. Jednak státní zástupce vykonávající dozor v přípravném řízení a dále státní zástupce vrchního státního zastupitelství. Pokyn nejvyšší státní zástupkyně¹⁴⁷ říká: „*Dospěje-li státní zástupce (rozuměj dozorový státní zástupce) k závěru, že má být použit agent, předá věc policejnímu orgánu s pokynem, aby neprodleně projednal s vrchním státním zastupitelstvím použití agenta.*“ Dozorový státní zástupce může mimo jiné rozhodovat o tom, zda budou výsledky činnosti agenta použity v trestním řízení jako důkaz. Do jeho působnosti však nepatří kontrola činnosti agenta, kterou má na starost právě státní zástupce vrchního státního zastupitelství.

Policejní agent disponuje při plnění svých úkolů poměrně širokou škálou specifických oprávnění. Na druhou stranu je také vázán určitými povinnostmi. Mezi oprávnění zakotvená v TŘ se řadí již zmíněná možnost zastření skutečného účelu jeho činnosti, dále též oprávnění agenta volit při své činnosti takové prostředky, které jsou způsobilé k plnění jeho služebního úkolu, požadovat součinnost od orgánů veřejné správy, uskutečňovat sledování osob a věcí podle § 158d odst. 2 TŘ a provést předstíraný převod. Ke sledování osob a věcí dle § 158d odst. 2 TŘ a realizaci předstíraného převodu přitom nepotřebuje žádné další povolení. Jinak je tomu v případě sledování osob a věcí, při kterém dochází k zásahu do nedotknutelnosti obydlí, jiných prostor a pozemků a do listovního tajemství. Má-li agent v úmyslu tohoto typu sledování využít, musí mít k dispozici povolení příslušného soudu, kterým však není vrchní soud, jenž povoloval použití agenta, nýbrž soud příslušný k úkonům v přípravném řízení dle § 26 TŘ. Vzhledem k všeobecnému zájmu na utajení institutu použití agenta se nabízí otázka, zda by nebylo vhodné, aby i o použití tohoto typu sledování v souvislosti s činností agenta rozhodoval příslušný vrchní soud. Do jisté míry by se tím dalo předejít

---

¹⁴⁷ Pokyn obecné povahy nejvyšší státní zástupkyně ze dne 21. 9. 2009, č. 8/2009, o trestním řízení, čl. 19 odst. 1

rozšiřování okruhu osob, které mají povědomí o působení agenta, což by podstatně zvýšilo jeho bezpečnost. Zajímavou otázkou také je, kdy se vlastně jedná o sledování podle § 158d odst. 3 TŘ a kdy jde o pouhou „přátelskou návštěvu“ agenta u zájmové osoby. Nejvyšší státní zastupitelství se k této problematice vyjádřilo takto: „...vstoupí-li agent v rámci aktivit, pomocí kterých zastírá svoji totožnost, se souhlasem zájmové osoby, případně i jiné osoby, do jejího bytu, není tento vstup sám o sobě zásahem do nedotknutelnosti obydlí. Je-li ovšem tento vstup spojen s cílem získání důkazu o trestné činnosti, může být proveden pouze za podmínek uvedených v ustanovení § 158d odst. 3 TŘ, tj. se souhlasem soudce.“¹⁴⁸

Při volbě prostředků k dosažení sledovaného cíle agent vedle ostatních operativních prostředků zakotvených v trestním řádu hojně využívá zejména podpůrných operativně pátracích prostředků, o nichž bude blíže pojednáno v následující části práce. Informace, které při své činnosti zjistí, mohou být též podkladem k provedení vyšetřovacích a jiných úkonů policejním orgánem. Co se povinností agenta týká, tou nejdůležitější je jeho povinnost plnit úkoly, které mu uložil řídicí policejní orgán. Dále je agent povinen při své činnosti volit jen takové prostředky, jimiž není způsobována újma jiným osobám nad nezbytně nutnou míru, je tedy vázán zásadou zdrženlivosti a přiměřenosti. Jiné povinnosti podle zvláštních zákonů upravujících postavení příslušníků PČR a GIBS¹⁴⁹ nemá. V této souvislosti se na něj tedy nevztahují povinnosti policisty nebo příslušníka GIBS stanovené v příslušných předpisech, zejména povinnosti dle § 10 PolZ či § 4 zákona o GIBS.

Informace, které agent při své činnosti získá, slouží především k operativně pátracím účelům. Pokud by měly být využity v řízení, je třeba je dokazovat běžnými důkazními prostředky. Jako důkaz může sloužit například zvukový, obrazový nebo jiný záznam pořízený při sledování dle § 158d odst. 2 TŘ či záznam o předstíraném převodu, to však za předpokladu, že budou doplněny protokolem dle § 55 TŘ. Agent je též možno vyslechnout jako svědka. Nicméně k tomuto úkonu by mělo docházet jen ve výjimečných případech, neboť agent je takovýmto počinem vystaven velkému nebezpečí. K zajištění jeho ochrany a k zamezení vyzrazení jeho skutečné totožnosti zakotvuje TŘ v § 102a speciální ustanovení o výslechu policisty jako utajovaného svědka. Na základě tohoto ustanovení lze agenta nebo osobu

---

¹⁴⁸Názor Nejvyššího státního zastupitelství č.j. SL 829/2002

¹⁴⁹ Zákon č. 361/2003 Sb., o služebním poměru příslušníků bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů, zákon o policii, zákon o GIBS.

bezprostředně se podílející na použití agenta vyslechnout jako svědka, jehož totožnost a podoba jsou utajeny. Pouze ve výjimečných případech je možné provést výslech bez utajení podoby nebo totožnosti, a to jen na návrh státního zástupce na základě vyjádření příslušného ředitele bezpečnostního sboru. Zájem na utajení totožnosti agenta je odůvodněn i tím, že příprava každé osoby na použití jako agenta je dlouhodobá a finančně náročná operace, přičemž každá dekonspirace vylučuje jeho další použití v kriminálním prostředí.¹⁵⁰

Aby agent dosáhl cíle, který mu byl ve stadiu povolování tohoto operativně pátracího prostředku vytyčen a zároveň aby nedošlo k jeho vyzrazení, musí se často v rámci plnění svých úkolů účastnit činnosti organizované zločinecké skupiny. Jeho jednání tak mnohdy naplňuje nejen znaky skutkové podstaty trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině dle § 361 TZ, ale i dalších trestných činů. Nicméně zákonodárce takovouto situaci předpokládal a v § 363 TZ zakotvil zvláštní ustanovení o beztrestnosti agenta. Podle tohoto ustanovení není agent, který se účastní činnosti organizované zločinecké skupiny nebo organizovanou zločineckou skupinu podporuje, trestně odpovědný pro TČ účasti na organizované zločinecké skupině podle § 361 odst. 1, 2 za předpokladu, že se takového činu dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Agent není trestně odpovědný ani za řadu dalších TČ taxativně vyjmenovaných v § 363 odst. 2 TZ, a to za předpokladu, že se jich dopustil s cílem odhalit pachatele trestné činnosti spáchané členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou zločineckou skupinou nebo spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny. Beztrestnost agenta se však nevztahuje na případy, kdy agent zločineckou skupinu založí nebo zosnuje. Na činnost agenta je možno též aplikovat ustanovení TZ o okolnostech vylučujících protiprávnost¹⁵¹.

Asi nejdiskutovanější otázkou ve spojení s použitím agenta je otázka přípustnosti policejní provokace. Policejní provokaci v odborné literatuře definovalo již několik autorů např. Kratochvíl,¹⁵² Vrtěl¹⁵³ či Cimr. Posledně

---

¹⁵⁰ KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 31

¹⁵¹ Tj. § 28 a násl. TZ

¹⁵² Podle kterého policejní provokace je: „...zpravidla utajený postup policie, jehož důsledkem je čin (skutek) spáchaný jinou osobou, jenž se stal předmětem jejího následného trestního stíhání nebo který se takovým stát měl.“ KRATOCHVÍL, Vladimír. Policejní provokace "trestného činu" z pohledu právního a ústavněprávního. *Trestní právo*. 2001, č. 10, str. 3

¹⁵³ Podle tohoto autora se policejní provokací rozumí: „použití agenta provokatéra ..., který aktivně podněcuje nebo navádí jiné osoby ke spáchání trestné činnosti nebo iniciuje spáchání

jmenovaný je toho názoru, že: „*O provokaci se jedná v případě, kdy orgán policie z toho nebo onoho důvodu o určité osobě usoudí, že by se za určitých okolností mohla dopustit konkrétního trestného činu, a pro jeho spáchání jí, obvykle za pomoci nastrčené osoby, vytvoří předpoklady a podmínky. ... Od tohoto případu nutno odlišit situaci, kdy policie ze svých zdrojů ví, že určitá osoba páchá trestnou činnost, avšak důkazy o tom nelze opatřit jinak než pomocí tzv. osoby jednající ve prospěch policie za současného použití operativní techniky.*“¹⁵⁴ Mnoho let se touto problematikou zabývá i ESLP,¹⁵⁵ Ústavní soud ČR,¹⁵⁶ Nejvyšší soud ČR¹⁵⁷ i soudy nižšího stupně. Právě v jejich judikatuře převažuje názor, že policejní provokace je v rozporu s principy demokratického právního státu.¹⁵⁸ Policista, který se dopustí skryté provokace, je plně trestně odpovědný za své jednání. Stát naopak ztrácí oprávnění trestat pachatele vyprovokovaného TČ, neboť se jej dopustil právě v důsledku protiústavní provokace. Stejně tak důkazy získané při činnosti agenta provokatéra nelze použít v trestním řízení pro nezákonnost.¹⁵⁹ Nutno však rozlišovat případy, kdy jde o policejní provokaci (tedy použití „agenta provokatéra“) a kdy naopak o jednání „agenty kontrolora“, který vyvíjí činnost v rámci zákonných a ústavních mezí (dle § 158e TR).¹⁶⁰ V případě nasazení agenta kontrolora musí existovat pachatelův úmysl spáchat TČ dříve, než dojde k aktivitě agenta, která bude následně součástí probíhajícího skutkového děje. V tomto smyslu se vyjádřil i Nejvyšší soud:¹⁶¹ „*I když není pochyb o tom, že PČR vstoupila do skutkového děje, nelze učinit skutkový závěr, že by trestnou činností obviněných sama vyprovokovala nebo jinak nepřípustně iniciovala. Obvinění byli ještě před setkáním s policejním agentem rozhodnutí spáchat trestný čin a vstupem policejních orgánů byl pouze realizován jejich původní záměr.*“ Obecně lze tedy říci, že činnost agenta by měla směřovat především ke sledování a zdokumentování protiprávního jednání pachatele a opatření důkazních prostředků o TČ. Na druhou

---

trestného činu s cílem pachatele udat nebo získat jeho doznání“ VRTĚL, Petr. Nepřípustnost policejní provokace. *Trestní právo*. 2001, č. 5, str. 6

¹⁵⁴ CIMR, Vratislav. K zákonnosti provokace trestného činu policejními orgány: (trestnost vyprovokovaného pachatele). *Trestní právo*. 2001, č. 2, str. 13

¹⁵⁵ Např. věc Teixeira de Castro proti Portugalsku, rozhodnutí ESLP ze dne 9. 6. 1998, č. 44/1998/828/1034, věc Lüdi proti Švýcarsku, rozhodnutí ESLP ze dne 15. 6. 1992, č. 12433/86

¹⁵⁶ Např. náleží Ústavního soudu ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99

¹⁵⁷ Např. usnesení Nejvyššího soudu ČR ze dne 7. 6. 2005, sp. zn. 7 Tdo 295/2005

¹⁵⁸ Srovnej: náleží ÚS citovaný na str. 49 této práce

¹⁵⁹ VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008, str. 107

¹⁶⁰ CHMELÍK, Jan. Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi* [online]. 2005, č. 1, str. 2 [cit. 2014-03-23].

Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

¹⁶¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1005/2005

stranu však je na uvážení, zda v případech tak závažné trestné činnosti, jakou je organizovaný zločin, není na místě i použití razantnějších opatření v podobě činnosti agenta provokatéra, byť by to bylo na úkor základních práv a svobod. Ostatně jisté snahy o zavedení tohoto institutu se u nás již před několika lety objevily v oblasti boje s korupcí.¹⁶² Je možné, že vzorem byl České republice postoj slovenských zákonodárců, kteří v určitém rozsahu policejní provokaci připouští.¹⁶³ Konkrétně za podmínky, že jednání agenta je v souladu s účelem trestního řádu a zároveň je úměrné protiprávnosti konání, na jehož odhalování, zjišťování anebo usvědčování se agent účastní. Agent obecně nesmí iniciativně navádět ke spáchání TČ, to však neplatí, pokud jde o korupci veřejného činitele anebo zahraničního veřejného činitele a zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že pachatel by spáchal takový čin i tehdy, kdyby příkaz k použití agenta vydán nebyl.¹⁶⁴

Laická veřejnost často nerozlišuje pojem „agent“ a „informátor“, přičemž tyto termíny má spjaté především s minulým režimem, respektive s aktivitami spolupracovníků Státní bezpečnosti. To je také důvodem, proč označení utajený agent v mnohých stále vyvolává nepokoj a jisté pochybnosti o poslání takovéto osoby. De lege ferenda se tak nabízí řešení, zda by nebylo vhodné změnit terminologii a namísto pojmu agent využívat například termínu „skrytý vyšetřovatel“.¹⁶⁵

4.5.1.2. Podpůrné operativně pátrací prostředky

Podpůrnými operativně pátracími prostředky jsou podle zákona o policii informátor, krycí prostředky, zabezpečovací technika a zvláštní finanční prostředky. Jedná se o instrumenty, jejichž použití je spojeno s operativně pátrací činností policie a jejich funkcí je především podpora při vyhledávání a dokumentování informací důležitých pro plnění úkolů policie.¹⁶⁶ Stejně jako operativních prostředků jich lze použít jak před zahájením trestního řízení, tak

---

¹⁶² Protikorupční agent byl součástí tzv. „protikorupčního balíčku“, tedy návrhu zákona o protikorupčních opatřeních, který vláda předložila roku 2010 poslanecké sněmovně, viz sněmovní tisk 1015/0

¹⁶³ Srovnej: zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon § 30 a zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok § 10 odst. 20 a § 117

¹⁶⁴ Blíže ke slovenské právní úpravě protikorupčního agenta např.: FENYK, Jaroslav. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. *Trestní právo*. 2007, č. 3, s. 3 - 12; PRÍBELSKÝ, Patrik. Policajná provokácia v Slovenskej republike. *Trestní právo*. 2004, č. 2, s. 15 - 20

¹⁶⁵ Srovnej: KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, Studie (IKSP), str. 79

¹⁶⁶ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009, str. 278

v jeho samotném průběhu. Při jejich použití přitom neplatí podmínky stanovené trestním řádem pro operativně pátrací prostředky.

Vedle již zmíněného zákona o policii upravují použití podpůrných operativně pátracích prostředků i další zákony, konkrétně zákon o GIBS (§ 42), který podpůrné OPP sám nevymezuje, ale odkazuje na zákon o policii, zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky (§ 38 - § 43), jenž zakotvuje informátora, zabezpečovací techniku, zvláštní finanční prostředky, krycí prostředky a krycí doklady, a dále též zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážích České republiky (§ 16b), jehož výčet podpůrných operativních prostředků je nejužší, neboť upravuje pouze zabezpečovací techniku a zvláštní finanční prostředky.

Orgány oprávněné k použití podpůrných operativně pátracích prostředků a oblasti jejich použití vymezují jednotlivé zákony následovně:

- Policista je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s trestním řízením a v souvislosti se zajišťováním krátkodobé ochrany osoby oprávněn používat podpůrné operativně pátrací prostředky.¹⁶⁷
- GIBS používá při plnění svých úkolů podpůrné operativně pátrací prostředky podle příslušného ustanovení zákona o policii.¹⁶⁸
- Celník je při předcházení trestným činům, při získávání poznatků o trestné činnosti, v souvislosti s řízením o trestných činech a při výkonu působnosti orgánů celní správy vyplývajících z mezinárodních smluv oprávněn používat vyjmenované podpůrné operativně pátrací prostředky.¹⁶⁹
- Pověřené orgány Vězeňské služby používají podpůrné operativně pátrací prostředky v objektech Vězeňské služby k předcházení a odhalování trestné činnosti.¹⁷⁰

Nyní ve stručnosti k jednotlivým podpůrným operativně pátracím prostředkům dle zákona o policii.

Informátorem je dle § 73 PolZ fyzická osoba, která poskytuje policii informace a služby tak, aby nebyla vyzrazena jejich vzájemná spolupráce, přičemž jí je za tuto činnost možné poskytnout finanční nebo věcnou odměnu, na kterou

---

¹⁶⁷ srovnej: § 72 PolZ

¹⁶⁸ srovnej: § 42 zákona o GIBS

¹⁶⁹ srovnej: § 38 zákona č. 17/2012 Sb., o celní správě České republiky

¹⁷⁰ srovnej: § 16a zákona ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážích České republiky

však neexistuje právní nárok. Zákon blíže nespecifikuje požadavky na osobu informátora ani podmínky vztahu policista – informátor. Jedná se o utajovanou dobrovolnou spolupráci bez jakéhokoli časového omezení. Informátory jsou většinou osoby, které se běžně pohybují v kriminálním prostředí, a tudíž disponují řadou pro policii užitečných poznatků. Informace získané od informátorů nejsou samy o sobě procesně použitelné v trestním řízení, nicméně mohou být podkladem pro zahájení úkonů trestního řízení. Osoba informátora není většinou používána jako důkazní prostředek. Je tomu tak proto, že by bylo znemožněno její další využívání při zjišťování potřebných informací. Pokud výjimečně vystupuje informátor jako svědek, pak je na místě postup podle § 55 odst. 2 TŘ. Nutno dodat, že status informátora nikterak nezbavuje osobu odpovědnosti za případné porušení právních předpisů.¹⁷¹

Krycí prostředky jsou dle § 74 PolZ věci včetně krycích dokladů, prostor nebo činností sloužících k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení její činnosti nebo k zastírání činnosti policie. Krycí doklady jsou zvlášť upraveny v § 75.¹⁷²

Krycím dokladem je dle § 75 PolZ listina, případně jiný dokument, který slouží k zastírání skutečné totožnosti osoby, k zabránění vyzrazení činnosti, krycího prostředku nebo zabezpečovací techniky, k zastírání policejní činnosti anebo k jiným podobným účelům. Zákon taxativně vymezuje, jaké dokumenty krycím dokladem být nesmějí.¹⁷³ Použití tohoto podpůrného operativně pátracího prostředku je typické zejména pro policisty působící v zájmovém prostředí, policisty uskutečňující operativně pátrací činnost a policisty v postavení agentů, jejichž odhalení by mohlo vést k ohrožení jejich bezpečnosti a taktéž ke zmaření činnosti při plnění úkolů policie. Je-li to nutné vzhledem k povaze krycího dokladu, mohou policie nebo Ministerstvo vnitra ČR zajistit v informačních systémech vložení, změnu, vymazání nebo blokování potřebných údajů. Krycí doklady vydává nebo opatřuje policie nebo Ministerstvo vnitra ČR se souhlasem ministra. Ministerstvo vnitra ČR též vede evidenci takovýchto dokladů.

---

¹⁷¹ ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, str. 274

¹⁷² K tomuto ustanovení je § 74 PolZ ve vztahu subsidiarity.

¹⁷³ Průkaz poslance nebo senátora, člena vlády, guvernéra ČNB, člena NKÚ, inspektora Úřadu pro ochranu osobních údajů, soudce Ústavního soudu, služební průkaz soudce a státního zástupce a doklad osoby žijící nebo zemřelé.

Zabezpečovací technikou se dle § 76 PolZ rozumí technické prostředky, zařízení a jejich soubory, které se používají za účelem předcházení nebo odstranění ohrožení veřejného pořádku a bezpečnosti. Zabezpečovací technikou může být cokoli, co může naplnit účel sledovaný § 76 PolZ. Vzhledem k rychlému rozvoji techniky a technologií vůbec není možné uvádět v zákoně přesný výčet těchto prostředků.

Zvláštní finanční prostředky jsou v § 77 PolZ definovány jako vyčleněné finanční prostředky, které jsou používány k úhradě některých výdajů v souvislosti se získáváním poznatků o trestné činnosti, používáním podpůrných operativně pátracích prostředků, operativně pátracích prostředků a v souvislosti se zajištěním krátkodobé ochrany osoby. Právní předpisy, které se jinak vztahují na hospodaření s peněžními prostředky státu,¹⁷⁴ se na nakládání se zvláštními peněžními prostředky nevztahují. Policista je povinen s těmito prostředky nakládat hospodárně a v souladu s jejich účelem.¹⁷⁵

4.5.2. Další nástroje trestního práva procesního

Svého času nové a oproti původní právní úpravě účinnější prostředky pro boj s organizovaným zločinem přinesla novela trestního řádu provedená zákonem č. 152/1995 Sb. Ta vymezila takové instituty jako dočasné odložení trestního stíhání, zajištění prostředků na účtu u banky či zadržení, otevření a záměnu zásilky. O několik let později, novelou trestního řádu č. 265/2001 Sb., byly procesní nástroje trestního práva opět rozšířeny, a to mj. o zajištění zaknihovaných cenných papírů, sledování zásilky či zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu.

Zajištění peněžních prostředků na účtu u banky (§ 79a TR) je jedním z nástrojů, který směřuje proti praní špinavých peněz. Jedná se o zvláštní formu odnětí věci, když podstatou tohoto institutu není odejmutí finančních prostředků majiteli účtu, ale pouhé omezení jeho dispozičního práva. Okolnostmi, které odůvodňují použití tohoto prostředku, jsou skutečnosti nasvědčující tomu, že peněžní prostředky na účtu u banky: a) jsou určeny ke spáchání TČ, b) byly ke spáchání TČ užity, nebo c) jsou výnosem z trestné činnosti. Zákon nevyžaduje, aby šlo jen o peněžní prostředky na účtu obviněného. Zejména v případech

---

¹⁷⁴ Zejména zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁷⁵ Srovnej: ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013, str. 276 - 278

organizovaného zločinu nelze většinou na počátku přípravného řízení přesně určit okruh všech podezřelých osob. Zajištění peněžních prostředků se tak může týkat jakékoli osoby. Podle aktuální právní úpravy lze ze shora uvedených důvodů zajistit i jiné finanční prostředky než prostředky na účtu u banky¹⁷⁶ (§ 79b TŘ), cenné papíry (§79c TŘ), nemovitosti (§ 79d TŘ) nebo jiné majetkové hodnoty (§ 79e TŘ).

Zadržení zásilky (§ 86 TŘ), otevření zásilky (§ 87 TŘ), záměna zásilky (§ 87a TŘ) a sledování zásilky (§ 87b TŘ) jsou nástroje trestního práva procesního, kterými se zasahuje do ústavně zaručeného práva listovního tajemství a tajemství dopravovaných zpráv.¹⁷⁷ V souvislosti s odhalováním a objasňováním trestné činnosti páchané zločineckými skupinami je třeba se zmínit především o **záměně zásilky**. Tu je možno uskutečnit jen tehdy, jsou-li jejím obsahem omamné látky, psychotropní látky, prekursory, jedy, radioaktivní materiál, padělané peníze a padělané cenné papíry, střelné nebo hromadně účinné zbraně, střelivo a výbušniny nebo jiné věci, k jejichž držení je třeba zvláštního povolení, věci určené ke spáchání trestného činu anebo věci z trestného činu pocházející a je-li záměnu třeba uskutečnit v zájmu zjištění osob podílejících se na nakládání s takovouto zásilkou. Tento institut obecně hraje významnou roli při objasňování trestné činnosti více osob páchané ve spojení s cizinou. Jeho hlavním posláním je zabránit tomu, aby výše uvedené věci zůstaly v nekontrolovaném oběhu.¹⁷⁸ Prostředkem, který je namířen zejména proti mezinárodnímu organizovanému obchodu s drogami, je **sledování zásilky**. Sledovat lze zásilky, u nichž je důvodné podezření, že obsahují některou z výše uvedených věcí, je-li to třeba k objasnění trestného činu nebo všech jeho pachatelů. Přitom zde platí zásada subsidiarity. Při využití tohoto nástroje je vhodné, aby se v zájmu odhalení pachatelů trestného činu v průběhu sledování zásilky OČTŘ zdržely všech úkonů trestního řízení vůči osobám, u nichž existuje podezření, že se na trestné činnosti podílejí (podílely). Aby nedošlo k vyzrazení sledování zásilky, přichází v úvahu dočasné odložení trestního stíhání. Policejní orgán, který je oprávněn ke sledování zásilky, může v průběhu sledování provádět nezbytná opatření k tomu, aby se s vědomím a pod kontrolou celních orgánů dostala zásilka z území ČR do ciziny, z ciziny na území ČR či z ciziny přes

---

¹⁷⁶ Například finanční prostředky u spořitelních a úvěrových družstev, penzijních společností a jiných peněžních ústavů.

¹⁷⁷ Čl. 13 LZPS – „Nikdo nesmí porušit listovní tajemství ani tajemství jiných písemností a záznamů, ať již uchovávaných v soukromí, nebo zasílaných poštou anebo jiným způsobem, s výjimkou případů a způsobem, které stanoví zákon. Stejně se zaručuje tajemství zpráv podávaných telefonem, telegrafem nebo jiným podobným zařízením.“

¹⁷⁸ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, str. 1176 - 1177

území ČR do třetího státu.¹⁷⁹ Dle § 65 ZMJS je možné na území ČR uskutečnit i sledování zásilky pro účely trestního řízení v cizím státu.

Oddíl sedmý hlavy čtvrté TŘ nazvaný **odposlech a záznam telekomunikačního provozu** tvoří dva samostatné zajišťovací instituty, kdy každý z nich podléhá vlastnímu povolovacímu režimu. Jedná se o další nástroje, které lze efektivně využít při dokazování organizovaného zločinu. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 TŘ směřuje ke zjištění obsahu telekomunikačního provozu,¹⁸⁰ který zrovna probíhá nebo bude probíhat v budoucnu. Naopak zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu dle § 88a TŘ se zaměřuje na získání informací o telekomunikačním provozu, který již v minulosti proběhl. Tyto instituty jsou za splnění zákonných podmínek dovoleným zásahem do listovního tajemství garantovaného čl. 13 LZPS, neboť to v sobě mj. zahrnuje i tajemství zpráv podávaných telefonem nebo jiným podobným zařízením. Citelně se dotýkají též práva na respektování soukromého a rodinného života, obydlí a korespondence zaručeného čl. 8 EÚLP. V praxi jednoznačně převažuje odposlech mobilních telefonů. S velkým rozmachem elektronické komunikace lze však do budoucna počítat s častějším využitím těchto institutů i k zachycení komunikace prostřednictvím elektronické pošty a webových stránek. Odposlech a záznam telekomunikačního provozu podle § 88 TŘ lze nařídit jen tehdy, je-li vedeno trestní řízení pro zločin, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let, pro trestné činy taxativně vyjmenované¹⁸¹ nebo pro jiný úmyslný TČ, k jehož stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva a lze-li důvodně předpokládat, že uskutečněním odposlechu nebo záznamu telekomunikačního provozu budou získány skutečnosti významné pro trestní řízení. Druhý z uvedených nástrojů - zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu, má širší dosah, neboť jej lze nařídit v trestním řízení vedeném pro jakýkoli úmyslný TČ, na který zákon stanoví horní hranici trestní sazby nejméně 3 roky, dále též pro taxativně stanovené TČ¹⁸² a pro trestné činy, k jejichž stíhání zavazuje vyhlášená mezinárodní smlouva, je-li pro účely trestního řízení třeba zjistit údaje o telekomunikačním provozu, které jsou předmětem

---

¹⁷⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7. dop. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013, str. 1187

¹⁸⁰ Telekomunikačním provozem se rozumí komunikace s využitím telefonu, telefaxu, mobilního telefonu, vysílačky i jiného telekomunikačního zařízení, včetně zasílání zpráv elektronickou poštou; srovnej: zákon č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a i změně některých zákonů.

¹⁸¹ § 88 odst. 1 TŘ

¹⁸² § 88a odst. 1 TŘ

telekomunikačního tajemství anebo se na ně vztahuje ochrana osobních a zprostředkovatelských dat.¹⁸³ Pro oba instrumenty pak platí zásada subsidiarity,¹⁸⁴ povolovací proces završený vydáním příkazu¹⁸⁵ (nejde-li o případy, kdy byl dán souhlas osoby, do jejíchž práv se zasahuje¹⁸⁶) a informační povinnost OČTŘ, u kterého byla věc pravomocně skončena. Tento orgán musí o nařízeném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu stejně jako o zjišťování údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu informovat osobu uživatele, pokud je známá. Uživatel pak disponuje právem na přezkum zákonnosti provedeného úkonu.¹⁸⁷ Z informační povinnosti však existuje výjimka, jejímž cílem je zajištění účinnosti uskutečněného zásahu a která se vztahuje právě k organizované kriminalitě. Orgán činný v trestním řízení dle § 88 odst. 9 a § 88a odst. 3 TŘ informaci o uskutečněném odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu či nařízení zjištění údajů o uskutečněném telekomunikačním provozu nepodává, jde-li o řízení o zločinu, na který zákon stanoví trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně 8 let, spáchaném organizovanou skupinou, řízení o TČ spáchaném ve prospěch organizované zločinecké skupiny, řízení o trestném činu účasti na zločinecké organizované skupině nebo pokud se na spáchání TČ podílelo více osob a ve vztahu alespoň k jedné z nich nebylo trestní řízení doposud pravomocně skončeno nebo pokud je proti osobě, jíž má být informace sdělena, vedeno trestní řízení anebo pokud by poskytnutím informace mohl být zmařen účel trestního řízení nebo by mohlo dojít k ohrožení bezpečnosti státu, života, zdraví práv a svobod osob.¹⁸⁸ Odposlech a záznam telekomunikačního provozu provádí pro potřeby OČTŘ vždy Policie ČR, konkrétně Útvar zvláštních činností PČR.¹⁸⁹ Provádění odposlechu a záznamu mezi obhájcem a obviněným je nepřipustné. Záznam telekomunikačního provozu může být v trestním řízení použit jako důkaz, pakliže k němu bude připojen protokol. Při naplnění zákonem stanovených podmínek lze odposlech nebo jeho záznam použít jako důkaz i v jiné trestní věci,

---

¹⁸³ Blíže o předmětu telekomunikačního tajemství v § 88 a násl. zákona č. 127/2005 Sb., o elektronických komunikacích a o změně některých souvisejících zákonů.

¹⁸⁴ Srovnej: § 88 odst. 1 věta první, § 88a odst. 1 věta první TŘ

¹⁸⁵ Srovnej: § 88 odst. 2, § 88a odst. 1 TŘ

¹⁸⁶ Srovnej: § 88 odst. 5, § 88a odst. 4 TŘ

¹⁸⁷ Blíže: § 88 odst. 8, § 88a odst. 2 TŘ

¹⁸⁸ Toto opatření je v souladu s EÚLP, srovnej: věc Klass a další proti Německu, rozsudek ESLP ze dne 6. 9. 1978, č. 5029/71

¹⁸⁹ Používání odposlechu a záznamu telekomunikačního provozu mimo trestní řízení upravuje zákon ČNR č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě a zákoně ČNR č. 67/1992 Sb. o Vojenském obranném zpravodajství.

než ve které byl nařízen a následně proveden.¹⁹⁰ Při vyhodnocování odposlechů resp. záznamů o provozu telekomunikačního zařízení se uplatňuje kriminalistická metoda sloužící ke ztotožnění osoby, jejíž hlas byl odposlechem zachycen, a to fonoskopie.¹⁹¹ V rámci mezinárodní spolupráce při provádění odposlechů přichází v úvahu i přeshraniční odposlech, avšak za podmínky, že tak stanoví mezinárodní smlouva.¹⁹² Svojí povahou se odposlech a záznam telekomunikačního provozu dosti podobá operativně pátracím prostředkům. De lege ferenda by se tak dalo uvažovat o jeho přesunu v rámci trestního řádu.

Zvláštním prostředkem procesní povahy, který je možno v boji s organizovaným zločinem využít, je již zmíněné **dočasné odložení trestního stíhání** dle § 159b TŘ. Cílem tohoto institutu je umožnit oddálení trestního stíhání z důvodu objasnění trestné činnosti spáchané ve prospěch organizované zločinecké skupiny nebo jiného úmyslného trestného činu anebo zjištění pachatelů.¹⁹³ Zejména v případech organizovaného zločinu veřejný zájem na včasném a řádném odhalení a potrestání konkrétního pachatele TČ ustupuje daleko významnějšímu zájmu státu a vůbec společnosti jako takové, a to zájmu na odhalení organizované zločinecké skupiny, jejich sítí, činností, členů atd. Tato uskupení a jejich aktivita jsou pro společnost daleko větší hrozbou než jednotliví „pěšáci“ zločineckých skupin, kteří fakticky trestnou činnost uskutečňují. Institut dočasného odložení trestního stíhání je jednou z několika výjimek ze zásady zákonnosti a zásady oficiality, které obecně v trestním právu platí.

4.5.3. Výslech obviněného a spolupracující obviněný

4.5.3.1. Výslech obviněného

Výslech obviněného je v případech vyšetřování organizovaného zločinu, stejně jako u „běžné“ kriminality, důležitým důkazním prostředkem. V dané oblasti však vyšetřovatelé při provádění výslechu naráží na mnohá úskalí, k jejichž překonání je třeba volit zvláštních postupů a pečlivě se připravovat na každý úkon. Jedním z nejdůležitějších momentů této části vyšetřování je zvolení vhodné taktiky s ohledem na konkrétní situaci a osobnost pachatele tak, aby bylo možno získat pravdivou a úplnou výpověď.

---

¹⁹⁰ § 88 odst. 6 TŘ

¹⁹¹ Blíže: MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přeprac. a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004, str. 180-185

¹⁹² § 64 ZMJS

¹⁹³ Blíže: ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013, str. 2051 - 2054

Výslech se tradičně dělí na tři části – úvodní, monologickou a dialogickou.¹⁹⁴ Úvodní a monologická část výslechu probíhá obdobným způsobem u všech osob bez ohledu na to, zda se jedná o potencionálního pachatele trestné činnosti ve spojení s organizovanou zločineckou skupinou či například o svědka události. Odlišnosti jsou patrné především v dialogické části výslechu. Ta má v případech vyšetřování organizovaného zločinu svá jistá specifika. Kromě tradičních otázek je třeba klást obviněnému i otázky směřující ke zmapování způsobu spáchání činu, prostředků, kterých pachatel při páchání trestné činnosti užil, místa a časového období, ve kterém trestnou činnost připravoval a také ke zjištění, zda a případně s kým při přípravě činu spolupracoval. Důležitou otázkou je též zjištění podílu jednotlivých spolupachatelů na trestné činnosti či napojení organizované skupiny na mezinárodní síť.

Typické jsou konfliktní výslechové situace, kdy pachatel buď vůbec nevyovídá, nebo sice vypovídá, ale lživě s úmyslem svést vyšetřovatele na falešnou stopu. Důvodem pro takovýto postoj pachatele je jeho začlenění ve struktuře organizované zločinecké skupiny. Zde jako jedno z nepsaných pravidel platí dodržování povinnosti mlčenlivosti (omerta), jehož porušení se přísně trestá. Spíše ojediněle, zejména v případech zločineckých organizací, jejichž soudržnost není dostatečná, se můžeme setkat s příznivou vyšetřovací situací, kdy obviněný s OČTŘ spolupracuje a při výslechu vypoví vše, co je mu o trestné činnosti a zločinecké organizace známo. Tento postup většinou směřuje k vlastní záchraně jedince před trestním postihem nebo alespoň ke snížení jeho podílu na trestné činnosti. Třetí typ výslechové situace, tj. problémová výslechová situace, je příznačná v případech, kdy jsou jako obvinění vyslýcháni pachatelé, kteří ve zločinecké organizaci zastávají ty nejnižší posty. Ačkoli někteří z nich mají v úmyslu vypovídat pravdivě a úplně, nemohou tak učinit, jelikož jim nejsou známy relevantní informace vztahující se především ke struktuře skupiny organizovaného zločinu a jejím aktivitám.

Z taktického hlediska je vhodné začít výslechem osob, jejichž podíl na trestné činnosti je menší, ale zároveň mají dostatečné informace o činnosti zločinecké organizace. Právě tyto osoby mohou být k pravdivé a úplné výpovědi silně motivovány možností vlastní záchrany. Vzhledem ke skutečnosti, že při vyšetřování organizovaného zločinu je obviněno více osob, je třeba klást

---

¹⁹⁴ Srovnej: SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010, str. 20-22

důraz na zamezení jakéhokoli kontaktu mezi jednotlivými obviněnými do chvíle, než dojde k jejich výslechu. Takovýto postup se však neuplatní, používá-li vyšetřovatel taktického postupu „kontrolované koluze“. K překonání lživé výpovědi slouží vyšetřovateli taktické postupy psychologického působení na vyslýchaného. I přesto, že obvinění obvykle mívají předem domluvené výpovědi a alibi, může se stát, že při výslechu jednotlivých obviněných vyjdou najevo určité byt' i nepatrné rozpory. Těchto pak může vyslýchající využít ve prospěch vyšetřování. Rozpory mohou zapříčinit, že některý ze spolupachatelů se rozhodne vypovídat pravdivě, jelikož ztratil jistotu, zda někdo jiný nepromluvil nebo zda se neodklonil od domluvené výpovědi. Výsledky spoluobviněných mohou probíhat buď paralelně, nebo za sebou. Obvinění jsou zpravidla vyslýcháni opakovaně, což je přínosné pro zjištění rozporů ve výpovědích jednotlivých obviněných. Nejúčinnější metodou k dosažení pravdivé výpovědi je předložení dalších usvědčujících důkazů. Taktiku výslechu ovlivňuje též volba vhodného výslechového prostředí. Vzhledem k náročnosti výslechů pachatelů organizovaného zločinu je vhodné provádět výsledky ve speciálně technicky vybavených místnostech. Dokumentační technika může vyšetřovateli napomoci např. k rozkrytí nepřesností či rozporů ve výpovědích tím, že průběh výslechu bude doslovně zachycen a vyšetřovatel si jej tak bude moci po skončení úkonu znovu projít a soustředit se přitom vždy jen na jeho konkrétní pasáže. Bude-li průběh výslechu vedle protokolu zachycen i pomocí zvukového nebo obrazového záznamu, uvede se tato skutečnost do protokolu.¹⁹⁵

Při provádění výslechu je nutné, aby měl vyslýchající vždy na paměti, že veškeré jeho postupy musí splňovat atributy zákonnosti a etičnosti. Často diskutovanou otázkou, a to nejen ve vztahu k výslechu, je otázka použití důkazů získaných nezákonným postupem, zejména donucením. Pro její posouzení je opět podstatný názor soudních orgánů. Ústavní soud ČR se touto problematikou zabýval v několika případech. Pro názornost uvádím jeden z jeho výroků: „...*rámcem spravedlivého procesu může být jedině proces vedený zákonným způsobem. Zákonnost, poněkud schematicky vyjádřeno, je tu formou trestního řízení, spravedlivost pak žádoucí kvalitou (obsahu) trestního řízení.*“¹⁹⁶ Významné je i rozhodnutí ESLP ve věci Gäfgen proti Německu,¹⁹⁷ které se týkalo právě

---

¹⁹⁵ Srovnej: § 55a TŘ

¹⁹⁶ Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 623/2000

¹⁹⁷ Věc Gäfgen proti Německu, rozhodnutí č. 22978/05 ze dne 30. 6. 2008, rozhodnutí č. 22978/05 ze dne 3. 6. 2010

nezákonného donucení k doznání během výslechu, a jež znamenalo jistý posun v judikatuře ESLP. ESLP v něm totiž akceptoval přípustnost některých důkazů získaných v důsledku porušení čl. 3 EÚLP¹⁹⁸ a vyslovil, že článek 6 EÚLP garantující právo na spravedlivý proces nebyl porušen. Nepřímo tím přisvědčil názoru německého soudu, který konstatoval, že při hodnocení důkazů je třeba zohlednit jednak způsob, jakým byly získány, ale též závažnost spáchaného činu.¹⁹⁹ Lze předpokládat, že tímto judikátem bude do budoucna ovlivňováno i rozhodování českých soudů. K výslechu uskutečněnému mimo rámec zákona se jako jeden z mnoha autorů vyjádřil J. Herczeg:²⁰⁰ „*Jestliže při provádění výslechu obviněného nebo svědka došlo k podstatné vadě (např. nezákonnému donucení), pak taková výpověď nemůže mít důkazní význam. Soud k ní nemůže přihlídnout a musí postupovat tak, jako kdyby taková výpověď nebyla. Důkazní situace musí odpovídat stavu před započítáním procesně neúčinného výslechu.*“ Tímto výrokem se autor přiklonil k názoru většiny o absolutní neúčinnosti důkazu získaného nezákonným donucením, která je v jistém ohledu omezením principu materiální pravdy. Vskutku realistický pohled na daný problém poskytl již před několika desítkami let A. Růžek:²⁰¹ „*Účinky výpovědi, ke které nelze přihlížet jako k důkazu pro podstatnou vadu, k níž došlo při provádění výslechu, totiž nelze jednoznačně smazat ze světa. Například obviněný byl hrubým fyzickým násilím donucen k doznání a uvedl místo, kam ukryl kořist, kterou získal trestným činem. Kořist bude na uvedeném místě také skutečně nalezena. V takovém případě nebude asi nikdo žádat, aby byla kořist vrácena na původní místo a policie nucena hledat nové důkazy, na jejichž základě by bylo možno kořist znovu najít.*“ K tomuto autor poznamenal, že procesně správný by byl v daném případě takový postup, při kterém by se k doznání obviněného nepřihlíželo, a obviněný by mohl být odsouzen jen za situace, pokud by mu bylo možno dokázat vinu bez ohledu na vynucené doznání. V současné době by však Růžkovu názoru bylo možno oponovat právě výše uvedeným judikátem ESLP, který při posuzování přípustnosti důkazu na pomyslnou misku vah staví jednak způsob, kterým byl důkaz získán, a též závažnost spáchaného činu. Dle mého názoru by bylo vhodné, kdyby do budoucna

---

¹⁹⁸ „*Nikdo nesmí být mučen nebo podrobován nelidskému či ponižujícímu zacházení anebo trestu.*“

¹⁹⁹ HERCZEG, Jiří. Ústavněprávní limity prohlídky jiných prostor. *Trestní právo*. 2011, č. 1, str. 7-8

²⁰⁰ HERCZEG, Jiří. Ústavněprávní limity prohlídky jiných prostor. *Trestní právo*. 2011, č. 1, str. 10

²⁰¹ RŮŽEK, Antonín. K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu. *Socialistické soudnictví*. 1966, č. 5., str. 223

takových rozhodnutí ESLP přibývalo, neboť pachatelé zvláště závažných zločinů si nezaslouží, aby jim byla lidská práva přiznána ve stejném rozsahu jako poctivým bezúhonným občanům. Tím v žádném případě netvrdím, že by jim základní lidská práva a svobody měly být odňaty, nicméně jejich omezení úměrná trestné činnosti, kterou spáchali, bych považovala za adekvátní.

4.5.3.2. Spolupracující obviněný

Novelou trestního řádu provedenou zákonem č. 41/2009 Sb. a trestním zákoníkem byl do právního řádu České republiky s účinností od 1. 1. 2010 zaveden institut spolupracujícího obviněného. Právě tento prostředek s sebou přinesl jistou naději pro OČTŘ, že i v případech závažné trestné činnosti páchané organizovanými zločineckými skupinami, které jsou typické nedostatkem důkazů, bude možno dosáhnout spravedlnosti. Přispět k tomu má spolupráce obviněných, kteří se na trestné činnosti podíleli a jsou za určitých podmínek ochotni vypovídat a poskytnout tak OČTŘ relevantní informace o organizované zločinecké skupině a jejích aktivitách. Dle důvodové zprávy ke shora uvedeným zákonům²⁰² legislativci tímto krokem reagovali na požadavky mezinárodních dokumentů přijatých na půdě Evropské unie a OSN,²⁰³ které vyzývají členské státy k přijetí vhodných opatření za účelem iniciování jednotlivců podílejících se na organizovaném zločinu ke spolupráci při soudním řízení. Nutno dodat, že původní návrh zákona z roku 2002, který reflektoval výše uvedené požadavky mezinárodních společenství, počítal nejen se zakotvením institutu spolupracujícího obviněného, ale též se zavedením korunního svědka.²⁰⁴ Přestože právní úprava institutu korunního svědka byla již několikrát projednávána v Poslanecké sněmovně Parlamentu ČR,²⁰⁵ do dnešního dne v českém právním řádu tento prostředek své místo nenalezl. OČTŘ si tedy, alespoň prozatím, budou muset vystačit s institutem spolupracujícího obviněného.

Spolupracujícím obviněným může být dle § 178a odst. 1 TŘ osoba obviněná ze zločinu, kterou v rámci trestního řízení státní zástupce jako spolupracujícího obviněného označí v obžalobě za předpokladu, že:

---

²⁰² Sněmovní tisky 410, 411

²⁰³ Rezoluce Rady Evropské unie č. 497Y0111 (01), ze dne 20. 12. 1996, o jednotlivcích, kteří spolupracují při soudním řízení v boji proti mezinárodně organizovanému zločinu a Úmluva OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu přijatá roku 2000.

²⁰⁴ Blíže např.: MUSIL, Jan. Korunní svědek - ano či ne?. *Trestní právo*. 2003, č. 4

²⁰⁵ Roku 2004 byl v PS projednáván vládní návrh zákona (sněmovní tisk 746) a zároveň návrh zákona skupiny poslanců (sněmovní tisk 802).

- obviněný oznámí státnímu zástupci skutečnosti, které jsou způsobilé významně přispět k objasnění zločinu spáchaného členy organizované skupiny, ve spojení s organizovanou skupinou nebo ve prospěch organizované zločinecké skupiny a zaváže se podat jak v přípravném řízení, tak i v řízení před soudem úplnou a pravdivou výpověď o těchto skutečnostech,
- obviněný se dozná k činu, pro který je stíhán, přičemž nejsou důvodné pochybnosti o tom, že jeho doznání bylo učiněno svobodně, vážně a určitě,
- obviněný prohlásí, že souhlasí s tím, aby byl za spolupracující obviněného označen, a
- státní zástupce považuje takové označení za potřebné vzhledem k povaze TČ, k jehož objasnění se obviněný zavázal, a to i s přihlédnutím k TČ uvedenému v doznání obviněného, k osobě obviněného a k okolnostem případu, zejména zda a jakým způsobem se obviněný podílel na spáchání trestného činu, k jehož objasnění se zavázal a jaké následky svým jednáním způsobil.

Odměnou za výše uvedenou součinnost pak spolupracujícímu obviněnému může být upuštění od potrestání,²⁰⁶ podmíněné upuštění od potrestání²⁰⁷ či mimořádné snížení trestu.²⁰⁸ Označení obviněného jako spolupracujícího obviněného má z pohledu trestního práva hmotného význam též jako obecná okolnost, ke které se dle § 39 odst. 1 TZ přihlíží při stanovení trestu a jeho výměry nebo jako polehčující okolnost dle § 41 písm. m) TZ.

Dospěje-li státní zástupce k závěru, že obviněného je třeba označit za spolupracujícího obviněného, musí dříve, nežli tak učiní, osobně provést jeho výslech. V průběhu výslechu by se měl zaměřit zejména na obsah oznámení, které obviněný v dané věci učinil a taktéž na jeho doznání. Povinností vyslychajícího státního zástupce je též dotázat se obviněného na skutečnost, zda si je vědom důsledků svého postupu, tedy oznámení a závazku, který tím na sebe převzal a dále též zda souhlasí se svým označením jako spolupracující obviněný.²⁰⁹ Fakultativně mohou být předmětem výslechu i další skutečnosti, považuje-li to státní zástupce za potřebné.

²⁰⁶ Za podmínek stanovených v § 178a odst. 2 TR a § 46 odst. 2 TZ

²⁰⁷ Za podmínek stanovených v § 178a odst. 2 TR a § 48 TZ

²⁰⁸ Dle § 58 odst. 4 TZ

²⁰⁹ Srovnej: § 178a odst. 3 TR

Výpověď spolupracujícího obviněného, jakožto důkazní prostředek, má svá „pro“ a „proti“. Pozitivně lze dozajista hodnotit její přínos při překonávání důkazní nouze v řízeních týkajících se organizovaného zločinu, která jsou tímto stavem vyšetřování typická. Za negativum je pak obecně považováno velké riziko, že obviněný ovlivněn svým vlastním zájmem nebo například touhou po pomstě poskytne OČTŘ neúplnou nebo nepravdivou výpověď. Věrohodnost takové výpovědi lze jen stěží přezkoumat. Je tedy více než nutné při hodnocení výpovědi postupovat s co nevyšší mírou obezřetnosti.

Od samého počátku působení institutu spolupracujícího obviněného v našem právním řádu lze v odborných kruzích zaznamenat různé diskuse na toto téma. Autoři většinou platné úpravě vytykají, že závazek, který na sebe spolupracující obviněný svým doznáním přebírá, neodpovídá jemu poskytnutým zárukám, neboť je zde velmi široký prostor pro subjektivní uvážení státního zástupce i soudu, což způsobuje mj. nepředvídatelnost jejich rozhodování a omezení právní jistoty obviněného. Z tohoto důvodu hodnotí i motivaci obviněného k doznání a následné spolupráci s OČTŘ jako nedostatečnou. Dále poukazují na to, že označení obviněného v obžalobě jako spolupracujícího obviněného může dotčeným osobám způsobit potíže při vazebním stíhání a výkonu trestu odnětí svobody. Tuto tezi odůvodňují tím, že spolupracující obvinění mohou ve věznicích přijít do styku s ostatními členy organizované zločinecké skupiny, kteří budou cítit potřebu se „zrádci“ pomstít.²¹⁰ Někteří autoři se pozastavují i nad otázkou beztrestnosti spolupracujícího obviněného, když například P. Vantuch²¹¹ v ní spatřuje vhodný prostředek jak obviněného motivovat ke spolupráci a naopak J. Schramhauser²¹² ji kategoricky vylučuje. Nutno podotknout, že od svého zavedení již právní úprava v této oblasti dostala změny, když nově²¹³ je státnímu zástupci dána možnost navrhnout upuštění od potrestání spolupracujícího obviněného. Samozřejmě existují další a další nevyjasněné otázky, ale těmi se vzhledem k rozsahu této práce nemohu blíže zabývat. De lege ferenda bych navrhovala, aby k udělení statusu spolupracujícího obviněného mohlo

---

²¹⁰ Srovnej: VANTUCH, Pavel. Institut spolupracujícího obviněného a návrh na jeho novelizaci. *Trestní právo*. 2011, č. 10, s. 4 – 11; SCHRAMHAUSER, Jan. Spolupracující obviněný v boji s organizovaným zločinem, úvaha nad platnou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1, s. 11 -16.

²¹¹ VANTUCH, Pavel. Institut spolupracujícího obviněného a návrh na jeho novelizaci. *Trestní právo*. 2011, č. 10, str. 6

²¹² SCHRAMHAUSER, Jan. Spolupracující obviněný v boji s organizovaným zločinem, úvaha nad platnou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1, str. 14

²¹³ Od 1. 9. 2012 (s účinností novely 193/2012 Sb.)

dojít nejen v přípravném řízení, jak je tomu dle platné dikce zákona, ale i po podání obžaloby, neboť i v této fázi trestního procesu se může obviněný rozhodnout ke změně svého postoje a svým doznáním a spoluprací s OČTŘ podpořit objasňování trestné činnosti organizované zločinecké skupiny. Dále považují za vhodné zakotvit v trestním řádu určitý procesní postup při rozhodování o udělení statusu spolupracujícího obviněného, který by byl završen rozhodnutím, proti němuž by bylo možno podat řádný opravný prostředek. Do jisté míry by tak byla posílena právní jistota obviněného, neboť by odpadla možnost subjektivního posouzení věci státním zástupcem bez nutnosti poskytovat jakéhokoli zdůvodnění. Stejný postup by byl samozřejmě nutný i pro pozbytí tohoto statusu v případě, kdyby spolupracující obviněný nedodržel závazek daný OČTŘ.

4.5.4. Výslech svědka a jeho ochrana

Výpověď svědka v rámci trestního řízení lze označit za jeden ze základních důkazních prostředků, ba dokonce za ten úplně nejdůležitější. I přes veškeré pokroky v kriminalistice má totiž svědecká výpověď často nezastupitelnou úlohu při rozhodování soudu o vině a trestu obžalovaného. Tím spíše je tento institut neocenitelný při vyšetřování organizovaného zločinu, neboť tento druh trestné činnosti je obvykle doprovázen nedostatkem důkazů a svědecká výpověď se tak stává klíčovým nástrojem pro usvědčení pachatele, respektive organizované zločinecké skupiny. Výsledky svědků trestných činů spáchaných organizovanou zločineckou skupinou nebývají však pro vyslychajícího lehkým úkolem. Je to dáno zejména tím, že většina svědků se bojí vypovídat, vypovídá lživě či předstírá ztrátu paměti a to vše z obavy o svoji vlastní bezpečnost či o život a zdraví osob sobě blízkých. Z tohoto hlediska je velice důležitý okamžik načasování výslechu. Je nutné, aby k němu došlo co nejdříve poté, kdy skutek vyjde najevo. Pokud se totiž do kontaktu se svědkem dostane dříve člen zločinecké organizace nežli policejní orgán, lze předpokládat, že výpověď svědka, pokud k ní vůbec dojde, bude výrazně ovlivněná jeho strachem z pomsty. Kromě toho musí vyšetřovatel počítat i s tím, že svědek může na základě stejné pohnutky změnit nebo odvolat výpověď již podanou. Další komplikace při výslechu svědků může nastat tehdy, je-li jako svědek předvolána osoba, která je ve skutečnosti členem organizované zločinecké skupiny, ale OČTŘ tato skutečnost není známa. Tyto osoby zpravidla buď využívají svého práva odepřít výpověď, nebo vypovídají lživě. Proto je nutné vždy pečlivě prověřovat pravdivost výpovědí svědků a taktéž jejich věrohodnost.

Důležitým úkolem státu v boji proti organizovanému zločinu je, vzhledem k výše uvedeným skutečnostem, vytvářet příznivé podmínky pro to, aby byla svědkům garantována dostatečná ochrana, neboť pouze tehdy lze od svědka očekávat poskytnutí pravdivého svědectví. V podmínkách českého právního řádu slouží k ochraně svědků před možnou odvetou pachatelů několik nástrojů, a to utajení svědka dle trestního řádu, zvláštní ochrana poskytovaná na základě zákona na ochranu svědků a krátkodobá ochrana zakotvená v zákoně o policii a zákoně o GIBS.

Utajený svědek

Institut utajeného/anonymního svědka byl v našem právním řádu do konce roku 1993 velkou neznámou. Změnu přinesla až novela trestního řádu provedená zákonem č. 292/1993 Sb. účinná od 1. 1. 1994, která do trestního řádu zakotvila institut ochrany svědka v podobě dvou ustanovení, kdy § 55 odst. 2 TŘ umožnil použití utajeného svědka v přípravném řízení a § 209 TŘ pak v řízení před soudem. Netrvalo však dlouho a tato ustanovení z trestního řádu opět zmizela. Příčinou byl náleží Ústavního soudu sp. zn. Pl. ÚS 4/94 ze dne 12. 10. 1994, který ustanovení o ochraně svědka zrušil z důvodu rozporu s ústavně zaručenými právy, zejména s právem obviněného na obhajobu a spravedlivý proces.²¹⁴ Znovu byla ustanovení o ochraně svědka do trestního řádu začleněna novelou č. 152/1995 Sb. Další změny v dané oblasti přinesla např. novela TŘ provedená zákonem č. 265/2001 Sb., když tou asi nejvýznamnější bylo rozšíření ochrany i na osoby podávající vysvětlení.²¹⁵

V současné době zní § 55 odst. 2 následovně: *„Nasvědčují-li zjištěné okolnosti tomu, že svědku nebo osobě jemu blízké v souvislosti s podáním svědectví zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí porušení jejich základních práv, a nelze-li ochranu svědka spolehlivě zajistit jiným způsobem, orgán činný v trestním řízení učiní opatření k utajení totožnosti i podoby svědka; jméno a příjmení a jeho další osobní údaje se do protokolu nezapisují, ale vedou se odděleně od trestního spisu a mohou se s nimi seznamovat jen orgány činné v trestním řízení v dané věci. Svědek se poučí o právu požádat o utajení své podoby a podepsat protokol smyšleným jménem a příjmením, pod kterým je pak veden. Je-li třeba zajistit ochranu těchto osob, orgán činný v trestním řízení učiní*

---

²¹⁴ V odůvodnění nálezu Ústavní soud ČR odkázal na judikaturu ESLP, konkrétně na rozsudek ve věci Kostovski v. Nizozemí ze dne 20. 11. 1989 a rozsudek Windisch v. Rakousko ze dne 27. 9. 1990

²¹⁵ § 158 odst. 8 TŘ

bezodkladně všechna potřebná opatření. Zvláštní způsob ochrany svědků a osob jim blízkých stanoví zvláštní zákon. Pominou-li důvody pro utajení podoby svědka a oddělené vedení osobních údajů svědka, orgán, který v té době vede trestní řízení, zruší stupeň utajení těchto informací, připojí uvedené údaje k trestnímu spisu a podoba svědka ani údaje o jeho totožnosti se nadále neutajují; to neplatí, je-li utajována totožnost a podoba osob uvedených v § 102a.“

Jak vyplývá z dikce zákona, k utajení totožnosti a podoby svědka je třeba splnit následující zákonné předpoklady:

- musí existovat zřejmá hrozba újmy na zdraví nebo jiného vážného nebezpečí porušení základních práv svědka nebo osoby jemu blízké,
- tato hrozba musí souviset s podáním svědectví,
- ochranu svědka nelze zajistit jiným způsobem.

K tomu, co se rozumí újmou na zdraví nebo jiným vážným nebezpečím porušení základních práv, se vyjádřil Nejvyšší soud ČR v jednom ze svých rozhodnutí²¹⁶: „Újmou na zdraví se zde přitom rozumí jakákoli újma na zdraví, třebaže si nevyžádala lékařské ošetření či pracovní neschopnost. Mezi jiná základní práva (než je právo na zdraví) patří zejména taková práva, která každému člověku zaručuje Listina základních práva a svobod. K tomu, aby byly naplněny zákonné předpoklady pro použití ustanovení § 55 odst. 2 tr. řádu, musí se jednat o takový zásah do zmíněných práv, který vykazuje vyšší míru intenzity.“ Ústavní soud ČR se dané problematice věnoval např. v nálezu sp. zn. III. ÚS 499/04 ze dne 9. 2. 2006: „... v rámci organizovaného zločinu pravidelně dochází k zastrašování osob, jež mají proti případným pachatelům svědčit, případně k „odplatám“ za poskytnutí takového svědectví, jakožto „varování“ pro další svědky (či osoby, jež by mohly jako svědci připadat v úvahu). Vzhledem k tomu je Ústavní soud názoru, že za okolnost nasvědčující hroící újmě či jinému závažnému nebezpečí ve smyslu citovaného ustanovení lze považovat i to, že stíhaná trestná činnost může mít na základě konkrétních poznatků souvislost s organizovaným zločinem.“ Ohrožení svědka tedy může být vyvozováno ze samotné povahy stíhané trestné činnosti nebo z jiných skutečností jako například nebezpečnosti pachatele či charakteru předchozích řízení vedených proti obviněnému.²¹⁷

²¹⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2007, sp. zn. 5 Tdo 792/2007

²¹⁷ MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008, str. 63

Zvláštní úprava zakotvená v § 102a TRŘ pak platí pro utajení totožnosti svědka – policisty, který podává výpověď v souvislosti s předstíraným převodem a institutem použití agenta. V tomto případě se osoby obligatorně vyslychají jako svědci, jejichž totožnost a podoba jsou utajeny, neboť je zde zájem státu na ochraně života a zdraví policistů uvedených v tomto ustanovení a současně též na jejich dalším působení v rámci Policie ČR. Jen výjimečně lze výslech provést bez utajení. Identita těchto osob nemůže být odtajněna ani pominutím důvodů pro její utajení.²¹⁸

Další ze zákonných podmínek pro použití institutu utajeného svědka – subsidiarita, byla a stále je předmětem mnoha diskusí. Je tomu tak proto, že od samého počátku její existence není zcela jasné, jaký jiný způsob ochrany svědka měl zákonodárce na mysli. Před přijetím zákona na ochranu svědků v roce 2001 připadala v úvahu pouze ochrana prostřednictvím PČR. Komentář k trestnímu řádu²¹⁹ tehdy považoval za jiný způsob ochrany svědka ochranu prostřednictvím PČR, přechodné umístění svědka na jiné místo, trvalé přestěhování do jiného vzdáleného města naší republiky nebo do zahraničí, nebo i změnu totožnosti. K této záležitosti se vyjádřil i A. Nett,²²⁰ který jako jediný předpis, jenž by v souvislosti s jinou ochranou svědka mohl připadat v úvahu, označil zákon č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky, konkrétně jeho § 2 odst. 1 písm. a), který ukládal policii povinnost chránit bezpečnost osob a majetku. V současné době může být zásada subsidiarity naplněna dvěma způsoby, a to buď poskytnutím krátkodobé ochrany podle zákona o policii případně zákona o GIBS, nebo použitím zvláštní ochrany svědka dle zákona na ochranu svědků. Nicméně ani vztah mezi jednotlivými ustanoveními těchto předpisů není doposud zcela jednoznačný.

Na utajení totožnosti a podoby nemá svědek právní nárok. Nicméně jistou ochranu jeho zájmu poskytuje § 101a TRŘ, který zakotvuje povinnost policejního orgánu předložit věc státnímu zástupci k přezkoumání správnosti postupu v případě, kdy policejní orgán neshledal důvod pro postup dle § 55 odst. 2, ačkoli svědek se jej domáhá a uvádí pro takovýto postup konkrétní skutečnosti.

Není pochyb o tom, že institut utajeného svědka je bezesporu efektivním prostředkem ochrany života a zdraví svědků a osob jim blízkých. Na druhou stranou je však třeba zmínit, že jeho využitím je zasahováno do práv obviněného na obhajobu, když je mu do jisté míry upíráno právo na veřejnost řízení související

---

²¹⁸ Srovnej: § 102a odst. 2

²¹⁹ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1997, str. 248

²²⁰ NETT, Alexandr. Ochrana svědků v trestním řízení. *Trestní právo*. 1999, č. 5, str. 11

mj. i s právem vyjadřovat se ke všem provedeným důkazům, tedy i k věrohodnosti svědka a pravdivosti jeho tvrzení. Proto také Ústavní soud ČR ve svých nálezech vyzdvihl dvě základní zásady, které musí být při uplatnění institutu utajeného svědka dodržovány, a to zásadu subsidiarity,²²¹ o které bylo pojednáno výše a zásadu proporcionality, která vyjadřuje požadavek přiměřenosti, co do omezení práva obviněného na obhajobu.²²²

Co se týká samotného průběhu výslechu utajeného svědka v hlavním líčení, ten je upraven v § 209 TŘ následovně:

„(1) Předseda senátu dbá o to, aby svědek ještě nevyslechnutý nebyl přítomen při výslechu obžalovaného a jiných svědků. Je-li obava, že svědek v přítomnosti obžalovaného nevypraví pravdu, případně jde-li o svědka, jemuž nebo osobě jemu blízké z podaného svědectví hrozí újma na zdraví, smrt nebo jiné vážné nebezpečí, předseda senátu učiní opatření vhodná k zajištění bezpečnosti nebo utajení totožnosti svědka, případně vykáže obžalovaného po dobu výslechu takového svědka z jednací síně. Po návratu do jednací síně však musí být obžalovaný seznámen s obsahem výpovědi svědka, může se k ní vyjádřit, a aniž by se se svědkem setkal, může mu prostřednictvím předsedy senátu klást otázky. Jde-li o svědka, jehož totožnost má zůstat utajena (§ 55 odst. 2), učiní předseda senátu opatření, která znemožňují zjistit skutečnou totožnost svědka.

(2) Byl-li v hlavním líčení vyslechnut svědek, jehož totožnost byla utajena (§ 55 odst. 2), učiní soud i bez návrhu všechny potřebné úkony k ověření jeho věrohodnosti.“

V této fázi trestního řízení není soud vázán závěrem policejního orgánu nebo státního zástupce o naplnění předpokladů k uskutečnění utajení totožnosti a podoby svědka. Soud tedy sám hodnotí, zda jsou či nejsou splněny podmínky pro utajení identity svědka, přičemž je oprávněn i k tomu identitu svědka odtajnit.²²³ Výslech utajeného svědka lze v řízení před soudem provést i mimo hlavní líčení a to na základě § 183a odst. 1 TŘ. V případě výslechu anonymního svědka musí být opět respektována zásada subsidiarity a taktéž zásada minimalizace omezení práva na obhajobu.²²⁴

Co se ověření věrohodnosti utajeného svědka týče, zákon nestanoví, jakým způsobem by tak soud měl učinit. Při hodnocení důkazů je třeba zohlednit

²²¹ Srovnej: nález Ústavního soudu České republiky sp. z. 4/94 ze dne 12. 10. 1994

²²² Blíže: nález Ústavního soudu České republiky sp. zn. III. ÚS 210/98, ze dne 3. 3. 1999

²²³ MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008, str. 73

²²⁴ Srovnej: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2006, sp. zn. 8 Tdo 235/2006

i judikaturu,²²⁵ která říká, že výpovědi utajených svědků musí být podpořeny i dalšími důkazy a tedy, že k odsouzení obžalovaného nemůže dojít výlučně na základě takovýchto výpovědí. Velmi podrobně je problematika výslechu utajeného svědka v řízení před soudem upravena v § 24 Instrukce ministerstva spravedlnosti č. 1/2002 SIS, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy, ve znění pozdějších změn.

Zvláštní ochrana svědka a jiných osob

Ochranu svědka nelze chápat jen ve smyslu utajení jeho totožnosti a podoby při výslechu. Svědka je třeba chránit v průběhu celého trestního řízení a v případech organizovaného zločinu často i po skončení procesu a to bez ohledu na to, zda skončí odsuzujícím rozsudkem, zproštěním obžaloby nebo třeba zastavením trestního stíhání.²²⁶ Samotné odsouzení pachatele a jeho pobyt ve věznici nemusí automaticky znamenat pomnutí hrozby pro svědka, neboť tomu může hrozit reálné nebezpečí například od pachatelových kompliců. Za účelem poskytování zvláštní ochrany a pomoci nejen svědkům, ale i dalším osobám, kterým v souvislosti s trestním řízením zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, byl přijat zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů.²²⁷ Jedním z důvodů pro jeho přijetí přitom bylo zlepšit podmínky pro boj s organizovaným zločinem.

Nezbytnými předpoklady pro poskytnutí zvláštní ochrany a pomoci podle shora uvedeného zákona je jednak skutečnost, že svědkovi a dalším osobám v souvislosti s trestním řízením zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí a dále též, že jejich ochranu nelze zajistit jiným způsobem. Opět se zde tedy uplatňuje zásada subsidiarity, tentokrát ve vztahu k zákonu o policii, popřípadě zákonu o GIBS, a trestnímu řádu. Ohledně ochrany svědků může vyvstat otázka, který z institutů, zda utajení svědka či jeho zvláštní ochrana, má aplikační přednost. K této otázce zaujal postoj například P. Vantuch,²²⁸ který považuje zvláštní ochranu svědka i vzhledem k utajení totožnosti svědka za nadstandardní

---

²²⁵ Např. nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 499/04; rozsudek ESLP ze dne 28. 2. 2006 ve věci Krasniki v. Česká republika, č. 51277/99

²²⁶ VANTUCH, Pavel. Ochrana svědků a boj s organizovanou trestnou činností. *Právní rozhledy*. 1994, č. 5, str. 158

²²⁷ Srovnej: § 1 zákona na ochranu svědků

²²⁸ VANTUCH, Pavel. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem. *Právní rozhledy*. 2001, č. 8, str. 360

způsob ochrany. Odlišný názor na věc mají pak autoři A. Sotolář a F. Púry,²²⁹ kteří by primárně volili postup cestou zvláštní ochrany svědka. Na položenou otázku v současné době asi neexistuje jednoznačná odpověď. Nicméně z praxe lze dovodit, že za prostředek ultima ratio se považuje zvláštní ochrana svědka. Pravděpodobně je tomu tak zejména proto, že s jeho realizací jsou spojeny podstatně větší požadavky na finanční a personální zabezpečení.

Zvláštní ochrana a pomoc se vedle svědků poskytuje též dalším osobám. § 2 zákona na ochranu svědků tyto osoby označuje za ohrožené respektive chráněné osoby, kdy ohroženou osobou je osoba, která: a) podala nebo má podat vysvětlení, svědeckou výpověď nebo vypovídala či má vypovídat jako obviněný anebo jinak pomáhala nebo má pomoci podle ustanovení trestního řádu k dosažení účelu trestního řízení, nebo b) je znalcem nebo tlumočnickem anebo obhájcem, pokud obviněný, kterého jako obhájce zastupuje, vypovídal nebo má vypovídat, aby pomohl k dosažení účelu trestního řízení, anebo c) je osobou blízkou některé z výše uvedených osob. Chráněnou osobou je pak ohrožená osoba, které je zvláštní ochrana nebo pomoc poskytována.

K poskytování zvláštní ochrany a pomoci je pověřena PČR a Vězeňská služba ČR. Úkoly PČR v dané oblasti plní Útvar speciálních činností SKPV PČR. Tyto orgány jsou v rámci plnění svých úkolů povinny navzájem si pomáhat a mohou vyžadovat spolupráci od orgánů veřejné správy. K naplnění účelu zákona jsou jim poskytnuty rozsáhlé pravomoci.²³⁰ Zvláštní ochranu a pomoc je možno realizovat prostřednictvím těchto opatření: osobní ochrany, přestěhováním chráněné osoby včetně příslušníků její domácnosti a pomoci chráněné osobě za účelem jejího sociálního začlenění v novém prostředí, zastíráním skutečné totožnosti chráněné osoby a prověřováním dodržování podmínek poskytování zvláštní ochrany a pomoci. Uvedené formy ochrany mohou být poskytovány buď samostatně,²³¹ nebo je lze na základě konkrétní situace vhodně kombinovat. Na zajištění zvláštní ochrany a pomoci není dle § 1 odst. 4 zákona na ochranu svědků právní nárok. Poskytnout ji lze jen tehdy, dá-li k tomu ohrožená osoba souhlas a schválí-li návrh na její udělení ministr vnitra. Při realizaci této ochrany musí chráněná osoba striktně dodržovat zákonem stanovené povinnosti.²³²

---

²²⁹ SOTOLÁŘ, Alexander a František PÚRY. K možnostem a limitům využití utajených svědků. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 2 str. 46

²³⁰ Blíže § 8 – § 17 zákona na ochranu svědků

²³¹ Vyjma prověřování dodržování podmínek poskytování zvláštní ochrany a pomoci.

²³² § 6 zákona na ochranu svědků

V případě jejich porušení totiž může ohrozit nejen svůj vlastní život, ale i život osob, které ji chrání. Důsledkem porušení povinností je taktéž ukončení ochrany.²³³

Krátkodobá ochrana

Institut krátkodobé ochrany upravuje § 50 zákona o policii. Zvláštní úprava je obsažena též v zákoně o GIBS. Pro potřeby této práce nicméně postačí, zaměříme-li se výhradně na úpravu v zákoně o policii.

Dle dikce zákona se krátkodobou ochranou rozumí taxativní výčet opatření zahrnující poskytování fyzické ochrany, dočasnou změnu pobytu osoby, použití zabezpečovací techniky nebo poradensko-preventivní činnost. Jednotlivé prostředky jsou pak blíže charakterizovány v závazném pokynu policejního prezidenta a v případě zabezpečovací techniky, jakožto jednoho z podpůrných operativně pátracích prostředků, též v příslušné části zákona o policii.

Krátkodobou ochranu lze poskytnout jakékoli osobě, které zřejmě hrozí újma na zdraví nebo jiné vážné nebezpečí, tedy osobě, která z objektivních důvodů potřebuje ochranu, ale nesplňuje přísné podmínky pro zahrnutí do programu zvláštní ochrany svědka nebo na ni nelze aplikovat jiná ustanovení zákona o policii,²³⁴ a to bez ohledu na to, zda je účastníkem trestního řízení. V odůvodněných případech lze krátkodobou ochranu poskytnout též osobám blízkým této osobě.²³⁵

O poskytnutí krátkodobé ochrany rozhoduje SKPV krajského ředitelství PČR nebo ÚOOZ SKPV. Tyto útvary vždy posuzují, zda jsou splněny podmínky pro poskytnutí ochrany tohoto druhu. Zabývají se především otázkou, nelze-li existující riziko eliminovat použitím běžné policejní činnosti nebo nepřipadá-li v úvahu použít jiného institutu ochrany osob.²³⁶ Dále platí, že na poskytnutí ochrany není právní nárok. Poskytnutí ochrany je vázáno na souhlas ohrožené osoby, případně osoby blízké, neboť opatření k její realizaci zpravidla více či méně zasahují do jejich základních práv a svobod. Po chráněné osobě je stejně jako

---

²³³ § 7 a násl., zákona na ochranu svědků

²³⁴ Zejména § 49 odst. 1 a § 21 zákona o policii

²³⁵ Srovnej: § 50 odst. 2 zákona o policii

²³⁶ Srovnej: FRYŠTÁK, Marek a Eva ŽATECKÁ. Možnosti ochrany osob v českém trestním řízení. In: *Cofola 2010: the conference proceedings*. Brno: Masaryk University, 2010, s. 496-506. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně, str. 502-503. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/sbornik/sbornik.pdf>

v případě zvláštní ochrany vyžadováno dodržování dohodnutých pravidel o podmínkách poskytování krátkodobé ochrany.²³⁷

Hrozí-li osobě útok na zdraví nebo život bezprostředně, je povinností každého policisty poskytnout jí tzv. předběžnou fyzickou pomoc ještě před tím, než je o její krátkodobé ochraně rozhodnuto. Za těchto okolností neplatí ani podmínka souhlasu ohrožené osoby.²³⁸

4.6. Zvláštnosti kriminalistické prevence a spolupráce s veřejností

Kriminalistická prevence organizovaného zločinu je specifická tím, že vedle běžných aktivit směřujících k předcházení uskutečňování trestné činnosti (jako např. podávání podnětů pro zdokonalování legislativy, zavedení efektivního systému kontroly a protikorupčních opatření, uplatňování specifických proaktivních způsobů vyšetřování atd.²³⁹) by měla být zaměřena na rozklad samotné kriminální organizace. V žádném případě tedy nejde o jednoduchý úkol, neboť k odhalení organizované zločinecké skupiny dochází zpravidla až po spáchání konkrétního trestného činu. Ani tehdy však nemusí být odsouzení a potrestání jednotlivých členů organizace zárukou jejího zániku. Zkušenosti totiž ukazují, že trestněprávní opatření učiněná vůči těmto osobám nebývají příliš efektivní. Důvodem je fakt, že tito lidé jsou často imunní vůči jakýmkoli pokusům o jejich resocializaci. Není nijak výjimečným jevem, že organizace ve své činnosti nadále pokračuje i po úspěšném trestním procesu završeném odsouzením členů organizované zločinecké skupiny k nepodmíněnému trestu odnětí svobody. Vedoucí úlohu ve skupině buď převezme některý ze členů, který nebyl OČTŘ vůbec odhalen či se mu podařilo se z trestního stíhání nějakým způsobem „vyvléci“, nebo ji řídí přímo z výkonu trestu původní vedení. Prioritní zájem policie by z toho důvodu měl směřovat k odhalení a potrestání hlavního „managementu“ organizace a zprerhání vazeb mezi jednotlivými články organizované zločinecké skupiny. Je nemyslitelné, aby se tohoto úkolu zhostily jen orgány na vnitrostátní úrovni. Významná je při boji s organizovaným zločinem i mezinárodní spolupráce. Důležitým aspektem preventivních opatření je také dostatečná informovanost široké veřejnosti o výskytu, formách a činnosti organizovaného zločinu. Ta musí

---

²³⁷ Útvar speciálních činností SKPV: Krátkodobá ochrana - otázky a odpovědi. *Policie České republiky* [online]. 2010 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/kratkodoba-ochrana-otazky-a-odpovedi.aspx>

²³⁸ § 50 odst. 3 zákona o policii

²³⁹ STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008, str. 206

být samozřejmě uskutečněna v mezích, které nenaruší průběh vyšetřování. Převážně se tedy bude jednat o zveřejňování úspěšně ukončených policejních akcí a výsledků soudních řízení ve věcech organizovaných zločineckých skupin. Od prezentace informací se očekává, že si občané budou moci vytvořit svoji vlastní představu o stavu organizovaného zločinu a o nebezpečné a velice náročné práci policejních složek, což může posílit i jejich důvěru v činnost OČTŘ a podnítit je k tak potřebné spolupráci s těmito složkami, která v současné době naráží na mnohá úskalí. Veřejnost většinou nemá zájem přispívat k vyšetřování kriminality páchané organizovanými zločineckými skupinami z obavy o svoji bezpečnost, ale o tom již bylo pojednáno v předchozí části práce. Nicméně i přesto je patrná snaha policejních orgánů zapojit občany do činnosti při vyšetřování organizovaného zločinu zejména prostřednictvím pátracích relací po podezřelých osobách. V tomto případě jsou policejním orgánům ku prospěchu i anonymně poskytnuté informace.

V. Trestněprávní hledisko organizovaného zločinu

5.1. Organizovaná zločinecká skupina

M. Scheinost²⁴⁰ uvádí: „*Vymezení organizovaného zločinu, vyjádřené posléze v právních normách, má zásadní význam pro praxi orgánů činných v trestním řízení při uplatňování postupů přicházejících v úvahu, resp. přípustných při odhalování, objasňování a stíhání organizovaného zločinu.*“ S tímto jeho výrokem nelze jinak než souhlasit. Je tedy namístě zabývat se organizovaným zločinem nejen z pohledu kriminalistiky, nýbrž i z pohledu práva. V současné době neexistuje definice organizovaného zločinu, která by byla na mezinárodním poli bezmezně všeobecně akceptována, ba dokonce přímo právně závazná. Je tedy v kompetenci jednotlivých států, aby takovou definici pro účely svého právního řádu vytvořily. Při jejím konstituování musí současně respektovat mezinárodněprávní závazky, které pro ně vyplývají zejména z multilaterálních mezinárodních smluv.

V českém právním řádu v současné době není, a ani v minulosti nebyl pojem organizovaného zločinu přímo definován. Zákonodárci prozatím vždy postupovali cestou jeho implicitního vymezení. Prvně tak učinili novelou trestního zákona č. 152/1995 Sb., kterou za účelem boje proti organizovanému zločinu zavedli do českého právního řádu nové instituty jako zločinné spolčení, pachatelství trestného činu ve prospěch zločinného spolčení či TČ účasti na zločinném spolčení, s jejichž pomocí měl být organizovaný zločin potírán.²⁴¹ Postupem času se však tato právní úprava ukázala jako nedostatečná,²⁴² a to zejména s ohledem na stále se zvyšující míru kriminality a její organizovanosti a také z důvodu potřeby přizpůsobit instituty a názvosloví českých norem normám mezinárodním. Nebylo tedy jiného východiska, než stávající právní úpravu nahradit úpravou novou, která bude odpovídat standardům mezinárodního práva. Stalo se tak přijetím trestního zákoníku, který zavedl v oblasti organizovaného zločinu nové pojmosloví a zároveň zpřísnil trestní represí. Ohledně prohlubující se tendence zpřísnění trestní represe si můžeme povšimnout rozdělení odborné veřejnosti na dva tábory, kdy jeden z nich tento trend hodnotí pozitivně a druhý s ním naopak nesouhlasí. Osobně se stavím

---

²⁴⁰ SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2004, s. 257-272

²⁴¹ Podrobněji o dané problematice pojednává například: SCHEINOST, Miroslav a Simona DIBLÍKOVÁ. Zločinné spolčení - právní rámec, definice, postih, pachatelé. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2009, roč. 2009, č. 2, s. 81-99

²⁴² Na nedostatky poukazuje například: SCHEINOST, Miroslav. Jak je v praxi využíván § 361TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině?. *Trestněprávní revue*. 2011, roč., č. 11, s. 315- 321.

na stranu prvně jmenované skupiny osob, neboť z mého pohledu jsou závažnost a nebezpečnost organizovaného zločinu samy o sobě dostatečnými důvody pro zavádění nových institutů v oblasti boje s organizovaným zločinem stejně jako pro zpřísnování trestních sankcí.

V mezích stávající právní úpravy můžeme organizovaný zločin obecně chápat jako trestnou činnost páchanou organizovanou zločineckou skupinou. Legální definice organizované zločinecké skupiny je zakotvena v § 129 TZ a zní následovně: „*Organizovaná zločinecká skupina je společenstvím více osob s vnitřní strukturou, s rozdělením funkcí a dělbou činností, která je zaměřena na soustavné páchání úmyslné trestné činnosti.*“ Vzhledem k předchozí právní úpravě obsažené v § 89 odst. 17 TrZ, která označovala tuto nejvyšší formu skupinové trestné činnosti jako „zločinné spolčení“, došlo de facto k pouhé změně názvu s tím, že pojmové znaky zůstaly plně zachovány. Důvodem ke změně názvu tohoto institutu bylo s největší pravděpodobností sjednocení terminologie TZ s mezinárodními dokumenty, zejména pak Úmluvou OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu z roku 2000, která ve svých ustanoveních používá pojem „organized criminal group“. P. Šámal²⁴³ vymezuje a charakterizuje pojmové znaky organizované zločinecké skupiny následovně:

- **společenství více osob** – Společenství tří a více trestně odpovědných fyzických a/nebo právnických osob.
- **vnitřní organizační struktura** – Uvnitř skupiny jsou patrné vztahy podřízenosti a nadřízenosti jejích jednotlivých členů. Dalšími charakteristickými znaky jsou stabilita, přísné dodržování pravidel, utajení organizace, její struktury a akcí.
- **rozdělení funkcí** – Jednotliví členové organizace nemají stejné postavení, což reflektuje znak organizační struktury.
- **dělba činnosti** – Členové organizované zločinecké skupiny provádějí činnost v rámci své specializace, která vyplývá z jejich zkušeností, odborných znalostí, schopností, spolehlivosti, ale též z postavení ve skupině.
- **soustavné úmyslné páchání trestné činnosti** – Soustavnost páchání trestné činnosti je dána tehdy, když jednotlivý pachatelé trestné činnosti ve prospěch organizované zločinecké skupiny jednají nepřetržitě,

---

²⁴³ ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012, str. 1378

pravidelně nebo opakovaně po delší dobu, nebo tehdy, když navazují na předchozí obdobně páchanou trestnou činnost. Soustavnost se neposuzuje vzhledem ke konkrétnímu jednotlivému pachateli, nýbrž ve vztahu ke konkrétní zločinecké skupině. Záměr soustavně páchat úmyslnou trestnou činnost se předpokládá již při založení organizované zločinecké skupiny a samotné páchání úmyslné trestné činnosti může být buď vlastním cílem takovéto skupiny, nebo jen prostředkem k dosažení jejích jiných cílů.²⁴⁴

Do novely trestního zákona č. 134/2002 Sb. se mezi pojmové znaky tehdy ještě zločinného spolčení řadilo i dosahování zisku. Tento znak byl však z definice vypuštěn a ani v definici organizované zločinecké skupiny se již neobjevil. Důvodem je okolnost, že pro přítomnost tohoto znaku nebylo možno pod pojem zločinného spolčení subsumovat organizace svojí povahou teroristické či náboženské, jejichž cíle nejsou ekonomické, nýbrž převážně ideologické.

Na obsahové nedostatky definice organizované zločinecké skupiny se zaměřila B. Coufalová,²⁴⁵ která upozorňuje na skutečnost, že znaky organizované zločinecké skupiny jako vnitřní organizační struktura, rozdělení funkcí a dělba činnosti se v praxi jen těžko prokazují. Stejného názoru je i M. Říha,²⁴⁶ který uvedenou definici považuje za velmi širokou a tvrdí, že kumulativní naplnění všech jejích pojmových znaků lze jen stěží prokázat. Pakliže ve skutečnosti dojde na slova těchto autorů a OČTŘ se nepodaří všechny obligatorní znaky organizované zločinecké skupiny prokázat, znamená to pro pachatele značnou výhodu, neboť za těchto okolností budou moci být stíháni jen jako členové organizované skupiny.

Jako vhodné řešení této ne zrovna příznivé situace navrhuji vytvořit novou definici organizované zločinecké skupiny, která by více reflekovala úpravu obsaženou v dokumentech EU²⁴⁷ a OSN,²⁴⁸ neboť jejich pojetí organizované zločinecké skupiny není natolik rigorózní. Východiskem by bylo taktéž zakotvit v definici určitý počet základních obligatorních znaků a vedle nich též znaky fakultativní, když naplnění jejich určitého počtu by bylo podmínkou pro kvalifikaci

---

²⁴⁴ Srovnej: usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 11 Tdo 297/2009.

²⁴⁵ COUFALOVÁ, Bronislava. Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, str. 82-85

²⁴⁶ ŘÍHA, Michal. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*. 2007, 7-8, str. 10

²⁴⁷ Čl. 1 Rámcového rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. 10. 2008 o boji proti organizované trestné činnosti, L 300 úř. věst.

²⁴⁸ Čl. 2 Úmluvy OSN proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 15. 11. 2000 (sdělení Ministerstva zahraničních věcí ČR č. 75/2013 Sb.m.s.)

organizace jako organizované zločinecké skupiny. Tato varianta by byla vhodná především z důvodu značné rozmanitosti forem organizovaného zločinu, kdy není myslitelné vytvořit komplexní a vyčerpávající definici tohoto jevu. Podle předlohy OSN by řešení mohlo být i takové, že by definice obsahovat i přímý výčet TČ, kterých se organizovaná zločinecká skupina může dopustit. K této variantě se však stavím skepticky zejména proto, že tento způsob se mi jeví jako zbytečně komplikovaný, neboť při každém rozšíření okruhu zájmu organizovaných zločineckých skupin by zákonitě muselo dojít též k novelizaci TZ.

Za nutné považuji zdůraznit, že pojem organizované zločinecké skupiny je třeba striktně odlišovat od pojmu „prosté“ organizované skupiny. TZ tohoto pojmu ve svých ustanoveních hojně užívá, nicméně definici organizované skupiny, ať už přímou, či nepřímou neuvádí.²⁴⁹ Její znaky je tak možno dovodit pouze z judikatury.²⁵⁰ Nejvyšší soud charakterizoval v jednom ze svých rozhodnutí²⁵¹ organizovanou skupinu jako: „*Nejméně tříčlenné sdružení trestně odpovědných osob, jejichž vzájemná součinnost na realizování trestné činnosti vykazuje takovou míru plánovitosti jejího průběhu a tomu odpovídající rozdělení a koordinaci úloh jednotlivých účastníků, že tyto okolnosti zvyšují pravděpodobnost úspěšného provedení trestného činu a tím i jeho nebezpečnost pro společnost*“. Na základě této definice lze dojít k závěru, že organizovaná skupina je ve vztahu k organizované zločinecké skupině pojmem širším, subsidiárním, či chcete-li *lex generalis*, který lze aplikovat všude tam, kde nejsou naplněny všechny znaky organizované zločinecké skupiny.²⁵² Tato skupina nemá obvykle dlouhodobý charakter. Mezi její znaky se nezahrnuje ani vnitřní organizace, jelikož všichni její členové bývají v rovnocenném postavení. Jednání pachatele jako člena organizované skupiny je obecně považováno za okolnost zvyšující nebezpečnost trestného činu pro společnost. Z tohoto důvodu také zákonodárci zařadili spáchání TČ pachatelem, členem organizované skupiny, mezi přitěžující okolnosti²⁵³ a zároveň ve zvláštní části TZ spáchání činu členem organizované skupiny zakotvili

---

²⁴⁹ V tomto ohledu by se čeští zákonodárci mohli inspirovat slovenskou právní úpravou, která definici organizované skupiny zakotvuje v § 129 odst. 2 zákona č. 300/2005 Z.z., trestný zákon.

²⁵⁰ Např. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 07. 2013, sp. zn. 7 Tdo 688/2013.

²⁵¹ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 8 Tdo 670/2005

²⁵² Srovnej: ŘÍHA, Michal. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*. 2007, 7-8, str. 11

²⁵³ § 42 písm. o) TZ

jako znak kvalifikovaných skutkových podstat,²⁵⁴ jehož naplnění vede k použití vyšší trestní sazby.

5.2. Ustanovení trestního zákoníku bezprostředně navazující na institut organizované zločinecké skupiny

K účinné represi organizovaného zločinu nepostačí pouhé definování organizované zločinecké skupiny, ačkoli má bezesporu velký význam. Pakliže budou kumulativně naplněny všechny znaky této definice, přichází na řadu další ustanovení TZ, a to konkrétně ustanovení § 107 o pachateli trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny a ustanovení § 361, které zakotvuje skutkovou podstatu TČ účasti na organizované zločinecké skupině. Pachatelství trestného činu ve prospěch organizované zločinecké skupiny je považováno za speciální způsob páchaní TČ, který představuje závažnější formu pachatelství, spolupachatelství a účastenství. Pachatelem trestného činu spáchaného ve prospěch organizované zločinecké skupiny je ten: kdo spáchal úmyslný trestný čin jako člen organizované zločinecké skupiny; kdo úmyslný trestný čin spáchal vědomě se členem organizované zločinecké skupiny; kdo spáchal úmyslný TČ v úmyslu organizované zločinecké skupině napomáhat. Je tedy evidentní, že tento zvláštní způsob spáchání se může vztahovat na všechny úmyslné TČ. TČ účasti na organizované zločinecké skupině pak kriminalizuje tři formy jednání spojené s organizovanou zločineckou skupinou: založení organizované zločinecké skupiny, účast na činnosti organizované zločinecké skupiny a podporu organizované zločinecké skupiny, kdy toto jednání je protiprávním, aniž by byl spáchán jakýkoli TČ ve prospěch organizované zločinecké skupiny. V podstatě se tedy jedná o zvláštní případ trestání přípravy organizovaného zločinu.²⁵⁵ V souvislosti s tímto trestným činem pak TZ upravuje použití vyšší trestní sazby pro organizované zločinecké skupiny orientované na páchaní taxativně vymezených TČ,²⁵⁶ zákaz dvojího přičítání ve vztahu k pachatelství ve prospěch organizované zločinecké skupiny, zvláštní případ účinné lítosti²⁵⁷ a beztrestnost agenta.²⁵⁸

---

²⁵⁴ Např. § 165 odst. 3 písm. b), § 166 odst. 3 písm. a), § 168 odst. 3 písm. a), § 189 odst. 2 písm. b), § 205 odst. 4 písm. a) atd.

²⁵⁵ Blíže: JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010, str. 809 - 810

²⁵⁶ TČ vlastizrady, TČ teroristického útoku, TČ teroru.

²⁵⁷ § 362 TZ

²⁵⁸ O tomto institutu bylo pojednáno v kapitole IV, části 4.5.1.

VI. Pojednání o některých formách organizovaného zločinu typických pro území ČR

6.1. Tradiční formy organizovaného zločinu v ČR

Již v úvodní kapitole této práce je zmíněno, že o působení organizovaného zločinu na našem území můžeme hovořit od 90. let 20. století. Zhruba ve stejné době, roku 1993, se výzkumem tohoto fenoménu na území České republiky začal zabývat Institut pro kriminologii a sociální prevenci. Toto pracoviště mj. každoročně provádí expertní šetření zaměřená na získávání údajů o struktuře, skladbě a činnostech zločineckých skupin na území ČR.²⁵⁹ Právě na základě výstupů z těchto studií můžeme za tradiční formy organizovaného zločinu u nás označit krádeže motorových vozidel, organizování prostituce a výrobu, pašování a distribuci drog.

6.1.1. Krádeže motorových vozidel

Organizované zločinecké skupiny zabývající se krádežemi automobilů jsou charakteristické účastí poměrně velkého okruhu osob působících především na postu externích spolupracovníků. Jedná se zejména o tipaře (osoby, které vybírají automobil k odcizení, často na základě konkrétní objednávky zákazníka), přímé pachatele krádeží (specialisty – zámečníky, mechaniky, elektrikáře), specialisty na opravy a úpravy vozů a kurýry (osoby, které převáží automobil na místo určení). Běžná je i spoluúčast policistů a příslušníků celní správy. Modus operandi krádeží je různý. Nejtypičtější jsou situace, kdy automobily po odborném vyřazení zabezpečovacího zařízení odjíždění z místa činu po vlastní ose, nebo jsou odváženy skříňovými nákladními vozidly či za pomoci odtahové služby. Co se týče dalšího osudu ukradených automobilů, jsou buď přímo určeny k prodeji, nebo rozebrány na součástky opět určené k prodeji. Často dochází k pozměňování identifikačních znaků automobilů a jejich vybavení novými doklady - ve většině případů padělanými.²⁶⁰ V centru pozornosti kriminálních skupin již dlouho řadu let stojí především automobily značky Škoda. Jejich oblíbenost mezi zločineckými organizacemi pramení nejspíše ze snadné dostupnosti a velkého odbytu náhradních

---

²⁵⁹ Potřebné informace přitom získává od orgánů k tomu nejpovolanejší, a to od SKPV, ÚOOZ, NPC, ÚKFK, Generálního ředitelství cel a Celního úřadu.

²⁶⁰ CEJP, Martin. *Organizovaný zločin v České republice III* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, str. 102-105 [cit. 2014-03-1]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8027-7. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/301.pdf>

dílů. Dále je patrný i zájem o západoevropské značky jako např. Volkswagen, Ford, Renault, Peugeot, Mercedes atd.²⁶¹ Trendem posledních let je zaměření zločineckých skupin na luxusní automobily, které bývají kradeny na zakázku. Objednatel si zpravidla nadiktuje takové parametry jako značku auta, barvu, sérii atd. K jistému posunu došlo i v oblasti teritoriálního působení zločineckých skupin. Více než kdy předtím se totiž soustředí na krádeže vozidel v zahraničí, zejména v Rakousku a Spolkové republice Německo. K legalizaci trestné činnosti pak dochází na území ČR, neboť zde nedostatečná právní úprava a kontrolní činnost státních orgánů umožňují po určitých úpravách a na základě padělaných dokladů odcizené automobily znovu přihlásit do evidence vozidel.²⁶²

6.1.2. Organizování prostituce

Organizování prostituce a obchodu se ženami vůbec je spolu s drogovou kriminalitou asi nejdůležitější aktivitou zločineckých skupin. Realizaci této formy trestné činnosti lze tradičně rozdělit do několika stadií. V první fázi jde o sjednání dohody mezi odběratelem²⁶³ a dodavatelem. Dále následuje vytipování vhodného subjektu, když v této fázi se dodavatel řídí konkrétními požadavky odběratele. Samotné získání dívky k prostituci pak může být uskutečněno několika způsoby: podvodem (dodavatelé dívkám prostřednictvím inzerátů nebo agentury nabízejí zajímavá a dobře placená místa v zahraničí), únosem (ženy jsou násilně uneseny a prodány do zahraničí), odkoupením od českých „pasáků“ či vzájemnou dohodou mezi dodavatelem a vytipovanou dívkou. Co se týká stadia dopravy dívky na místo určení, vyskytuje se více variant s ohledem na způsob, kterým byla dívka získána. Může se jednat buď o dobrovolné legální/nelegální vycestování, nebo o transport proti vůli přepravované ženy. Další sled úkonů na území cizího státu se odvíjí od konkrétní situace, jež nastane v jednotlivých případech. Často dochází k tomu, že jsou ženám odebrány cestovní doklady a taktéž znemožněn jakýkoli volný pohyb. K prostituci jsou oběti zpočátku nuceny násilím, a to buď nepřímo za pomoci ovlivnění alkoholem a drogami, nebo přímým násilím v podobě týrání,

---

²⁶¹ Krádeže motorových vozidel. In: HORÁKOVÁ, Jana. *Ministerstvo vnitra České republiky: Bezpečnostní politika* [online]. 2013 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/bezpecnost-a-prevence-kradeze-motorovych-vozidel.aspx>

²⁶² Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011: Problematika autokriminality. In: *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09Nw%3d%3d>

²⁶³ Odběrateli bývají nejčastěji provozovatelé zahraničních erotických podniků nebo „pasáci“ pouličních prostitutek.

mlácení či znásilňování.²⁶⁴ Česká republika v dané oblasti figuruje jednak jako země dodavatelská, ale též jako cílová. Fenoménem poslední doby je sexuální vykořisťování „exotických“ dívek zejména z afrických zemí, které do České republiky přicestují za účelem získání přislíbené práce. Co se dodavatelské činnosti týče, byla ČR v uplynulých letech zdrojovou zemí především pro Velkou Británii, Irsko, Spolkovou republiku Německo a Slovinsko.²⁶⁵ Stejně jako tomu bylo u předchozí formy organizovaného zločinu i zde je typická účast odborníků na postu externích spolupracovníků. Nejčastěji se přitom jedná o právníky, účetní a státní úředníky, případně i bankéře a zaměstnance cizinecké policie.²⁶⁶

6.1.3. Výroba, pašování a distribuce drog

Trestná činnost zaměřená na drogy byla, je a pravděpodobně i nadále zůstane jednou z hlavních priorit organizovaného zločinu nejen u nás, ale i ve světě. Na počátku 90. let 20. století byla Česká republika díky své výhodné geografické poloze pouze tranzitní zemí mezinárodních skupin organizovaného zločinu.²⁶⁷ S postupem času se však ukázalo, že i zde je zájem o drogy obrovský, a tak se zhruba od roku 1995 stala též zemí cílovou. Drogová scéna prošla od 90. let jistým vývojem. Předně expandovala i do menších měst, rozšířila svůj sortiment zejména o syntetické drogy spojené s taneční scénou a také výrazně klesla kvalita jednotlivých druhů drog. Ohledně způsobu distribuce drog lze říci, že prodej za využití mobilních telefonů a internetu vytlačil dřívější pouliční prodej. Za nejoblíbenější drogu v ČR je považován pervitin, který se na našem území též ve velké míře vyrábí. Trendem v dané oblasti je odklon od komunitní malovýroby a značný nárůst organizované velkovýroby. Produkce českých zločineckých skupin proto pokryje jak poptávku domácího, tak i zahraničního trhu. Hlavní úlohu při obchodu s pervitinem mají příhraniční vietnamské tržnice na západu Čech, neboť pervitin je dodáván především do Rakouska a Německa. Významné

---

²⁶⁴ CEJP, Martin. *Organizovaný zločin v České republice III* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, str. 108-110 [cit. 2014-03-1]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). ISBN 80-733-8027-7. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/301.pdf>

²⁶⁵ Zpráva o činnosti ÚOOZ za rok 2011: Problematika obchodu s lidmi a nelegální migrace. In: *Policie České republiky* [online]. 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/zprava-o-cinnosti-uooz-za-rok-2011.aspx?q=Y2hudW09Mw%3d%3d>

²⁶⁶ TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. Organizovaný zločin a obchodování se ženami v ČR: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi. *Kriminalistika* [online]. 2005, č. 2 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

²⁶⁷ Drogy: Celosvětový problém. In: *Policie České republiky* [online]. 2008 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: www.policie.cz/soubor/historie-drog-pdf.aspx

postavení v oblasti distribuce má též arabská komunita, která působí zejména v regionu našeho hlavního města. Další droga typická pro ČR je marihuana. Velkoobjemové nelegální pěstování konopí, následná výroba a distribuce marihuany jsou opět doménou vietnamských zločineckých skupin. Ty konopí většinou pěstují průmyslově v tzv. „indoorových“ pěstírnách. Mezi vietnamskými zločineckými skupinami byla ze strany NPC v roce 2012 zaznamenána určitá dělba práce, kdy se jednotlivé skupiny zaměřují buď na pěstování konopí, nebo na jeho distribuci s využitím vlastních kontaktů se zahraničními zločineckými skupinami. ČR působí též jako tranzitní země a někdy i logistická základna pro obchod s heroinem a kokainem. Na jejich distribuci se významnou měrou podílejí zejména africké zločinecké skupiny (v případě kokainu) a albánské skupiny (v případě heroínu).²⁶⁸

6.2. Aktuální stav organizovaného zločinu v České republice

Asi nejaktuálnější informace o současném stavu organizovaného zločinu u nás lze získat z poslední studie zpracované IKSP v roce 2013.²⁶⁹ Vzhledem k tomu, že je tato studie založena převážně na expertní metodě, jsou níže uvedené poznatky o stavu organizovaného zločinu pouze na úrovni odhadů a je tedy potřeba k nim přistupovat do jisté míry rezervovaně. Ostatně ze samotné povahy organizovaného zločinu plyne, že jeho skutečný stav není možno ani za použití těch nejmodernějších prostředků a metod zjistit, neboť míra jeho latence a konspirace jednotlivých zločineckých skupin je velmi vysoká.

Organizovaný zločin na území ČR je od svého počátku charakteristický propojením domácích a zahraničních zločineckých skupin. V roce 2007 se hovořilo asi o 75 skupinách organizovaného zločinu, jejichž členská základna čítala kolem 2 000 osob.²⁷⁰ Ohledně zastoupení cizinců lze konstatovat, že tito vždy v organizovaných zločineckých skupinách na našem území převažovali. Roku 2012 se však počty domácích a zahraničních účastníků vyrovnaly (50 : 50). Setkat se můžeme s čistě zahraničními skupinami (27 %), se skupinami ryze českými

---

²⁶⁸ Národní protidrogová centrála Výroční zpráva za rok 2012. In: *Policie České republiky: Národní protidrogová centrála SKPV PČR* [online]. 2014 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.policie.cz/clanek/vyrocní-zpravy-annual-reports-jahresbericht.aspx>

²⁶⁹ MAREŠOVÁ, Alena et al. *Analýza trendů kriminality v roce 2012* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/411.pdf>

²⁷⁰ CEJP, Martin. *Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, 102 s. [cit. 2014-03-19]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). str. 16. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/380.pdf>

(29 %) nebo kombinovanými (44 %), u nich pak můžeme rozlišovat ještě skupiny vedené Čechy nebo cizinci, které v současné době nepatrně převažují. Co se týká etnického zastoupení, v roce 2012 patřily první tři příčky Vietnamcům, Rusům a Ukrajincům. Následovali je Albánci a Slováci. Další zastoupené národnosti a jejich pořadí, co do míry výskytu, jsou uvedené v příloze č. 1 této práce.

Zločinecké skupiny byly dle odhadů expertů již v 90. letech 20. století z 1/3 plně rozvinuté, tj. měly třístupňovou organizační strukturu. V roce 2012 tomu tak bylo dokonce u 41 % z nich. Co se personálního obsazení týče, je pro ně typické, že vedle stálých členů jsou v nich velkou měrou zastoupeni externí spolupracovníci. Dle odhadů expertů jejich počet v minulých letech dokonce převažoval nad počty kmenových členů. V roce 2012 však jejich zastoupení kleslo pod polovinu, a to konkrétně na 49 %. Externisté jsou využíváni v různých oblastech. Většinou je jejich úlohou zabezpečovat organizované skupině všestranný servis. Z pomocných činností se jedná například o převoz kradeného zboží, distribuci drog na ulici či hlídání objektů, ve kterých dochází k trestné činnosti. Chod organizované zločinecké skupiny zabezpečují i po odborné stránce, kdy kupříkladu zajišťují prostředky k páčání trestné činnosti nebo technickou podporu. Administrativní servisní činnost pak spočívá například ve vyhotovování smluv, ověřování podpisů či urychlení různých řízení. Často dochází i k finanční spolupráci ze strany externistů, kteří jsou majiteli účtů a podílejí se na praní špinavých peněz. Ti nejkvalifikovanější externisté poskytují zločineckým organizacím podporu v oblasti právní či daňové. Typické je i postavení externistů na pozici tzv. „bílých koní“, kdy působí jako formální majitelé společností.

Zájmové oblasti organizovaných zločineckých skupin působících na území ČR prodělaly do současné doby určitý vývoj, který nepochybně reflektuje nabídku a poptávku na trhu. Zatímco v 90. letech 20. století patřily mezi nejrozšířenější formy činností organizovaných zločineckých skupin krádeže automobilů, organizovaná prostituce, výroba, pašování a distribuce drog či krádeže uměleckých předmětů, na přelomu tisíciletí se do popředí zájmu zločineckých skupin dostaly takové činnosti jako daňové, úvěrové, pojistné a směnečné podvody, nelegální migrace, padělání dokumentů, peněz a mincí nebo nelegální pašování alkoholu a cigaret. V současné době vzkvétá zejména finanční kriminalita, jež zahrnuje především legalizaci výnosů z trestné činnosti, korupci, daňové, úvěrové, pojišťovací a směnečné podvody, bankovní podvody, zakládání fiktivních firem či podvody s platebními kartami. Stranou však nezůstávají ani tradičně

nejrozšířenější aktivity jako krádeže motorových vozidel, výroba, pašování a distribuce drog a organizování prostituce. V roce 2012 se dosti výrazně projevilo též nezákonné vymáhání dluhů. Přehled rozvinutých forem trestné činnosti za rok 2012 je obsahem přílohy č. 2 této práce.

Co se typických aktivit některých národnostních skupin opět ve vztahu k roku 2012 týká, u Vietnamců byly bezesporu dominující činnosti jako výroba a pašování drog, porušování autorských práv, daňové podvody, praní špinavých peněz. Rusové jsou typičtí násilnou kriminalitou, vraždami, vydíráním, obchodováním s lidmi, podvody, finanční kriminalitou, prostitucí, praním špinavých peněz, obchodem se zbraněmi a radioaktivním materiálem, majetkovou trestnou činností či krádežemi aut. Pro Ukrajince byla nečastější násilná trestná činnost, včetně vražd, vydírání a vybírání poplatků za ochranu, obchodování s lidmi, hospodářská trestná činnost, drogy, prostituce, méně často pak obchod se zbraněmi, krádeže aut, nelegální výroba a pašování cigaret. U Slováků se často vyskytovaly daňové podvody, krádeže, násilná trestná činnost, překupnictví a majetková trestná činnost. U Albánců a Kosovských Albánců šlo především o výrobu a pašování drog, praní špinavých peněz, majetkovou trestnou činnost. Číňané jsou charakterističtí celními podvody, porušováním autorských práv, drogami i násilím. U Bulharů pak byly nejfrekventovanější podvody s platebními kartami. Nigerijcům, Tunisánům, Dagestáncům a Turkům je pak společná drogová kriminalita.²⁷¹

Dále bychom se mohli věnovat i statistikám Ministerstva vnitra ČR či Ministerstva spravedlnosti ČR, které se týkají TČ účasti na organizované zločinecké skupině. Čísla uváděná v ročenkách kriminality však neposkytují věrohodný obraz o stavu organizovaného zločinu. I podle názoru M. Scheinosta:²⁷² „... máme tolik organizovaného zločinu, kolik trestné činnosti pokryje přijatá definice tohoto jevu. Je-li tato definice součástí legislativy, je rozsah organizovaného zločinu dán tím, do jaké míry jsou orgány činné v trestním řízení schopné prokázat znaky, které zákonná definice vyžaduje.“ Z tohoto důvodu tuto oblast dále zmiňovat nebudu.

---

²⁷¹ MAREŠOVÁ, Alena et al. *Analýza trendů kriminality v roce 2012* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013, str. 27 - 41 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/411.pdf>

²⁷² SCHEINOST, Miroslav a Karel NETÍK. *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, str. 81 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/379.pdf>

Závěr

Organizovaný zločin charakteristický svojí profesionalitou, latencí a konspirativností je jevem, jenž v porovnání s běžnou kriminalitou představuje pro společnost poměrně větší nebezpečí. Proto je třeba, aby příslušné orgány byly k boji s ním vybaveny nejen klasickými metodami a prostředky pro potírání kriminality, nýbrž i některými speciálními, jež lépe odpovídají jeho povaze. V první řadě jde o to, aby vyšetřující orgány svoji pozornost neupínaly jen k retrospektivní činnosti, nýbrž aby ji nasměrovaly i do tzv. předpolí zločinu, jelikož právě zde mohou zachytit signály o dosud neuskutečněné trestné činnosti a ochránit tak společnost před důsledky její realizace. Dále je třeba věnovat dostatečnou péči i ochraně osob, které se na vyšetřování organizovaného zločinu podílejí, neboť jejich život a zdraví bývají často ohroženy ze strany pomstychtivých členů zločineckých organizací.

Mohu konstatovat, že od 90. let 20. století prošla česká právní úprava v dané oblasti výraznými změnami. Svůj podíl na tom dozajista vedle českých legislativců měly i některé mezinárodní organizace, které rozhýbaly dosud stojaté vody našeho právního řádu. Krokem kupředu v boji s organizovaným zločinem bylo bezesporu přenesení operativně pátracích prostředků do trestního řádu, zakotvení institutu spolupracujícího obviněného, vymezení trestného činu účasti na organizované zločinecké skupině či přijetí zákona na ochranu svědků. Myslím si, že i přes některé zmiňované nedostatky, které česká právní úprava obsahuje, lze současný stav nástrojů pro boj s organizovaným zločinem hodnotit veskrze pozitivně. Stejně tak i mezinárodní spolupráce je na dobré úrovni. I přesto však nadále platí, že pakliže společnost nechce rezignovat na účinný postih tohoto druhu kriminality, nezbyvá nic jiného než hledat nové důkazní zdroje a ty stávající stále přizpůsobovat aktuálním potřebám, neboť jak již bylo několikrát řečeno, organizovaný zločin je živým organismem, který se velmi rychle přizpůsobuje novým podmínkám. V tomto ohledu bych de lege ferenda navrhovala razantnější zásahy do lidských práv a svobod jednotlivců, má-li tím být dosaženo zajištění ochrany a bezpečnosti společnosti. Vždyť i lidská práva a občanské svobody, ať již jsou garantovány na národní či mezinárodní úrovni, mají relativní povahu a vždy je třeba stavět na miskách zájmy a především práva obou stran.

Nicméně úprava postupů policejních orgánů a justice při boji s organizovaným zločinem je věc jedna a přístup společnosti k tomuto fenoménu věc druhá. Dokud totiž budou jednotlivci upřednostňovat vlastní zájmy a potřeby

nad veřejným blahem, nelze očekávat, že efektivita boje s organizovaným zločinem výrazně poroste. Bez přispění veřejnosti je boj státních složek s tímto nepřítelem do jisté míry omezen. Z tohoto důvodu je potřeba, aby společnost opětovně získala důvěru ve státní systém a přičinila se o jeho ubírání se správným směrem, a to i prostřednictvím spolupráce při potírání organizovaného zločinu. Tento úkol však nebude jednoduchý, jelikož v České republice panuje v současné době nepříznivé klima, co se důvěry ve státní aparát týče. Svůj podíl na tom dozajista nesou některé kauzy poslední doby, jež jsou často skloňovány právě ve vztahu s organizovaným zločinem jako např. „Berdychův gang“, „příbramská mafie“, „Mrázek“, „Krejčíř“, „soudce Berka“ a mnoho dalších.

Seznam pramenů a literatury

Odborné knihy

1. FILÁK, Antonín a Martin BOHMAN. *Policie evropských zemí a mezinárodní policejní spolupráce: (vybrané aspekty)*. Praha: Vydavatelství PA ČR, 2007
2. HENDRYCH, Dušan. *Právní slovník*. 3., podstatně rozš. vyd. Praha: C. H. Beck, 2009
3. HRUDKA, Josef a David ZÁMEK. *Organizace a činnost policejních služeb: stav k 1. 1. 2012*. Praha: Police history, 2012
4. CHMELÍK, Jan. *Zločin bez hranic: vyšetřování terorismu a organizovaného zločinu: učebnice pro vysoké školy bezpečnostně právního a kriminalistického zaměření*. Praha: Linde, 2004
5. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo hmotné: obecná část, zvláštní část*. 2. vyd. Praha: Leges, 2010
6. JELÍNEK, Jiří. *Trestní právo procesní*. 2. vyd. podle novelizované právní úpravy účinné od 1. 9. 2011. Praha: Leges, 2011
7. KARABEC, Zdeněk. *Účinnost právních nástrojů proti organizované kriminalitě*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010
8. KONRÁD, Zdeněk et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Policejní akademie ČR, 1995
9. MARINI, Michael. *Utajený svědek a zvláštní ochrana svědka*. Praha: Linde, 2008,
10. MUSIL, Jan, Zdeněk KONRÁD a Jaroslav SUCHÁNEK. *Kriminalistika*. 2. přepracované a doplněné vydání. Praha: C. H. Beck, 2004
11. MUSIL, Jan. *Kriminalistika: (Učebnice pro právníky)*. Praha: Naše vojsko, 1994
12. MUSIL, Jan et al. *Metodika vyšetřování jednotlivých druhů trestných činů*. Praha: Karolinum, 1992
13. NĚMEC, Miroslav. *Mafie a zločinecké gangy: aktuální problémy vzniku, výskytu a působení zločineckých gangů a mafií a boj proti nim*. Praha: Eurounion, 2003
14. NĚMEC, Miroslav. *Organizovaný zločin: Aktuální problémy organizované kriminality a boje proti ní*. Praha: Naše vojsko, 1995
15. NOŽINA, Miroslav. *Mezinárodní organizovaný zločin v České republice*. Praha: Themis, 2003
16. PORADA, Viktor et al. *Kriminalistická metodika vyšetřování*. Plzeň: Aleš Čeněk, 2007
17. RYBÁŘ, Miroslav, Jan BRÁZDA a Tomáš RYBÁŘ. *Kriminalistika: metodika vyšetřování vybraných druhů trestných činů : (vybrané kapitoly pro studenty povinně volitelného předmětu právnických fakult)*. Plzeň: NAVA, 2008
18. SOUTHWELL, David. *Historie organizovaného zločinu: pravdivý příběh o tajemstvích dnešního podsvětí*. Vyd. 1. Praha: Fortuna Libri, 2009
19. SPURNÝ, Joža. *Psychologie výslechu*. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2010
20. STRAUS, Jiří et al. *Kriminalistická metodika*. 2. rozšířené vydání. Plzeň: Aleš Čeněk, 2008
21. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 1997

22. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní řád: komentář*. 7., dopl. a přeprac. vyd. Praha: C.H. Beck, 2013
23. ŠÁMAL, Pavel. *Trestní zákoník: komentář*. 2. vyd. Praha: C.H. Beck, 2012
24. ŠKODA, Jindřich, František VAVERA a Radek ŠMERDA. *Zákon o policii s komentářem*. 2. vyd. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2013
25. ŠMÍD, Tomáš a Petr KUPKA. *Český organizovaný zločin: Od vyděračů ke korupčním sítím*. Brno: Masarykova univerzita, Mezinárodní politologický ústav, 2011
26. ŠTURMA, Pavel, Jana NOVÁKOVÁ a Veronika BÍLKOVÁ. *Mezinárodní a evropské instrumenty proti terorismu a organizovanému zločinu*. Praha: C.H. Beck, 2003
27. VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2009
28. VANTUCH, Pavel. *Korupce a kriminalita*. 1. vyd. Brno: Rašínova vysoká škola, 2008

Odborné články

1. CIMR, Vratislav. K zákonnosti provokace trestného činu policejními orgány: (trestnost vyprovokovaného pachatele). *Trestní právo*. 2001, č. 2, s. 11 -14
2. COUFALOVÁ, Bronislava. Hmotněprávní instituty pro boj s organizovaným zločinem podle nového trestního zákoníku. *Bulletin advokacie*. 2009, č. 10, s. 82-85
3. FENYK, Jaroslav. Evropský policejní úřad (EUROPOL). *Státní zastupitelství* 2005, 7-8, s. 2 - 6
4. FENYK, Jaroslav. Právní úprava postavení agenta v trestním řízení v České a Slovenské republice. *Trestní právo*. 2007, č. 3, s. 3 -12
5. HERCZEG, Jiří. Ústavněprávní limity prohlídky jiných prostor. *Trestní právo* 2011, č. 1, s. 4 - 10
6. KARABEC, Zdeněk. K právním prostředkům boje proti organizovanému zločinu. *Trestní právo*. 1999, roč. 1999, č. 2, s. 8 - 13
7. KARABEC, Zdeněk. Použití agenta proti organizovanému zločinu. *Trestněprávní revue*. 2011, roč. 2011, č. 8, s. 224-231
8. KRATOCHVÍL, Vladimír. Policejní provokace "trestného činu" z pohledu právního a ústavněprávního. *Trestní právo*. 2001, č. 10
9. NETT, Alexandr. Ochrana svědků v trestním řízení. *Trestní právo*. 1999, č. 5.
10. NĚMEC, Miroslav. Strategické analýzy a koncepce boje s organizovanou kriminalitou. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2008, roč. 2008, č. 4, s. 307-310
11. PIKNA, Bohumil. Schengen - právní a funkční aspekty. In: *Právník: teoretický časopis pro otázky státu a práva*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2005, s. 228 - 259
12. PRÍBELSKÝ, Patrik. Policajná provokácia v Slovenskej republike. *Trestní právo*. 2004, č. 2, s. 15 - 20
13. RŮŽEK, Antonín. K některým důsledkům porušení předepsaného procesního postupu. *Socialistické soudnictví*. 1966, č. 5
14. ŘÍHA, Michal. K problematice organizované kriminality. *Trestní právo*. 2007, 7-8, s. 6 - 22

15. SCHEINOST, Miroslav. Jak je v praxi využíván § 361 TrZ o účasti na organizované zločinecké skupině?. *Trestněprávní revue*. 2011, č. 11, s. 315 - 321
16. SCHEINOST, Miroslav. Pojetí organizovaného zločinu a jeho vztah k dalším kategoriím kriminality. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2004, č. 4, s. 257-272
17. SCHEINOST, Miroslav a Simona DIBLÍKOVÁ. Zločinné spolčení - právní rámec, definice, postih, pachatelé. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi*. 2009, č. 2, s. 81-99
18. SCHRAMHAUSER, Jan. Spolupracující obviněný v boji s organizovaným zločinem, úvaha nad platnou právní úpravou. *Trestněprávní revue*. 2012, č. 1, s. 11 -16
19. SOTOLÁŘ, Alexander a František PÚRY. K možnostem a limitům využití utajených svědků. *Trestněprávní revue*. 2003, č. 2
20. VANTUCH, Pavel. Institut spolupracujícího obviněného a návrh na jeho novelizaci. *Trestní právo*. 2011, č. 10, s. 4 - 11
21. VANTUCH, Pavel. Nový zákon o ochraně svědka a dalších osob a boj s organizovaným zločinem. *Právní rozhledy*. 2001, č. 8
22. VRTĚL, Petr. K Úmluvě OSN proti mezinárodnímu organizovanému zločinu. *Trestní právo*. 2007, 7-8, s. 2 - 13
23. VRTĚL, Petr. Nepřípustnost policejní provokace. *Trestní právo*. 2001, č. 5, s. 6 - 8
24. WEISS, Michael. Národní centrála SIRENE - mořská víla proti zločinu. In: *Kriminalistický sborník*. Praha: Kriminalistický ústav Praha Policie ČR, 2006, s. 46 - 48

Elektronické odborné knihy a články

1. CEJP, Martin. *Vývoj organizovaného zločinu na území České republiky* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010, [cit. 2014-03-19]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/380.pdf>
2. CEJP, Martin. *Organizovaný zločin v České republice* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2004, [cit. 2014-03-1]. Studie (Institut pro kriminologii a sociální prevenci). Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/301.pdf>
3. FRYŠTÁK, Marek a Eva ŽATECKÁ. Možnosti ochrany osob v českém trestním řízení. In: *Cofola 2010: the conference proceedings*. Brno: Masaryk University, 2010, s. 496-506. Spisy Právnické fakulty Masarykovy univerzity v Brně. Dostupné z: <http://www.law.muni.cz/sborniky/cofola2010/files/sbornik/sbornik.pdf>
4. CHMELÍK, Jan. Úvahy k agentu provokatérovi a korunnímu svědkovi. *Kriminalistika: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi* [online]. 2005, č. 1 [cit. 2014-03-23]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

5. MAREŠOVÁ, Alena, Martin CEJP, Jakub HOLAS, Karel KUCHARŤÍK, Milada MARTINKOVÁ a Miroslav SCHEINOST. *Analýza trendů kriminality v roce 2012* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2013 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/411.pdf>
6. SCHEINOST, Miroslav a Karel NETÍK. *Český organizovaný zločin v mezinárodním kontextu* [online]. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2010 [cit. 2014-03-19]. Dostupné z: <http://www.ok.cz/iksp/docs/379.pdf>
7. TRÁVNÍČKOVÁ, Ivana. Organizovaný zločin a obchodování se ženami v ČR: čtvrtletník pro kriminalistickou teorii a praxi. *Kriminalistika* [online]. 2005, č. 2 [cit. 2014-03-01]. Dostupné z: <http://www.mvcr.cz/clanek/kriminalistika-728588.aspx?q=Y2hudW09Ng%3d%3d>

Právní předpisy

- Ústavní zákon ČNR č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Usnesení ČNR č. 2/1993 Sb., o vyhlášení Listiny základních práv a svobod jako součásti ústavního pořádku České republiky
- Evropská Úmluva o ochraně lidských práv a základních svobod ze dne 4. 11. 1950 (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 209/1992 Sb.)
- Úmluva Organizace spojených národů proti nadnárodnímu organizovanému zločinu ze dne 15. 11. 2000 (sdělení ministerstva zahraničních věcí č. 75/2013 Sb. m.s.)
- Rámcové rozhodnutí Rady 2008/841/SVV ze dne 24. 10. 2008 o boji proti organizované trestné činnosti, L 300 úř. věst.
- Rozhodnutím Rady 2009/371/SVV ze dne 6. dubna 2009 o zřízení Evropského policejního orgánu (Europol), L 121/2009
- Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním (trestní řád)
- Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Zákon č. 140/1961 Sb., trestní zákon
- Zákon č. 137/2001 Sb., o zvláštní ochraně svědka a dalších osob v souvislosti s trestním řízením a o změně zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- Zákon č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Zákon ČNR č. 283/1991 Sb., o Policii České republiky

- Zákon č. 253/2008 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a financování terorismu
- Zákon č. 61/1996 Sb., o některých opatřeních proti legalizaci výnosů z trestné činnosti a o změně a doplnění souvisejících zákonů
- Zákon č. 254/2004 Sb., o omezení plateb v hotovosti a o změně zákona č. 337/1992 Sb., o správě daní a poplatků, ve znění pozdějších předpisů
- Zákon č. 341/2011 Sb., o Generální inspekci bezpečnostních sborů a o změně souvisejících zákonů
- Zákon č. 17/2012 Sb., o Celní správě České republiky
- Zákon ČNR č. 555/1992 Sb., o Vězeňské a justiční strážní České republiky
- Zákon č. 153/1994 Sb., o zpravodajských službách České republiky
- Zákon č. 154/1994 Sb., o Bezpečnostní informační službě
- Zákon č. 289/2005 Sb., o Vojenském zpravodajství
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Zákon č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Zákon č. 300/2005 Z.z., trestný zákon
- Zákon č. 301/2005 Z.z., trestný poriadok
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti České republiky č. 37/1992 Sb., o jednacím řádu pro okresní a krajské soudy
- Vyhláška Ministerstva spravedlnosti č. 23/1994 Sb. o jednacím řádu státního zastupitelství, zřízení poboček některých státních zastupitelství a podrobnostech o úkonech prováděných právními čekateli

Ostatní prameny

- Důvodová zpráva k zákonu č. 104/2013 Sb., o mezinárodní justiční spolupráci ve věcech trestních
- Důvodová zpráva k zákonu č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim
- Důvodová zpráva k zákonu č. 40/2009 Sb., trestní zákoník
- Důvodová zpráva k zákonu č. 273/2008 Sb., o Policii České republiky
- Instrukce Ministerstva spravedlnosti č. 1/2002 SIS, kterou se vydává vnitřní a kancelářský řád pro okresní, krajské a vrchní soudy

- Koncepce boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 - 2014, zakotvená v usnesení Vlády České republiky ze dne 10. srpna č. 598 o Koncepci boje proti organizovanému zločinu na období let 2011 až 2014
- Pokyn obecné povahy Nejvyšší státní zástupkyně č. 8/2009, o trestním řízení
- Vládní návrh zákona o státním zastupitelství (sněmovní tisk č. 1054/0)
- Výkladové stanovisko Nejvyššího státního zastupitelství č. 12/2002
- Závazný pokyn policejního prezidenta č. 30/2009, o plnění úkolů v trestním řízení
- Zpráva Ministerstva vnitra České republiky – bezpečnostní rizika za rok 2012

Judikatura

- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 12. 10. 1994, sp. zn. Pl. ÚS 4/94
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 3. 3. 1999, sp. zn. III. ÚS 210/98
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 22. 6. 2000, sp. zn. III. ÚS 597/99
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 27. 5. 2003, sp. zn. III. ÚS 623/2000
- Nález Ústavního soudu ČR ze dne 9. 2. 2006, sp. zn. III. ÚS 499/04
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 7. 6. 2005, sp. zn. 7 Tdo 295/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 22. 6. 2005, sp. zn. 8 Tdo 670/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 24. 8. 2005, sp. zn. 5 Tdo 1005/2005
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 15. 3. 2006, sp. zn. 8 Tdo 235/2006
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 18. 7. 2007, sp. zn. 5 Tdo 792/2007
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 20. 4. 2010, sp. zn. 11 Tdo 297/2009
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. 6. 2012 sp. zn. 5 Tdo 497/2012
- Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 16. 7. 2013, sp. zn. 7 Tdo 688/2013
- Rozsudek ESLP ze dne 9. 6. 1998, č. 44/1998/828/1034 ve věci Teixeira de Castro proti Portugalsku
- Rozsudek ESLP ze dne 30. 6. 2008 (3. 6. 2010), č. 22978/05, ve věci Gäfgen proti Německu

Internetové zdroje

- databáze práva EU - <http://eur-lex.europa.eu>
- databáze rozhodnutí Ústavního soudu ČR - <http://nalus.usoud.cz>
- databáze soudních rozhodnutí ESLP - <http://hudoc.echr.coe.int>
- databáze zákonů ČR - <http://www.zakonyprolidi.cz>

- databáze zákonu SR - <http://www.zakonypreludi.sk>
- právní informační server iPrávník - <http://www.ipravnik.cz>
- právní informační systém beck-online - <http://www.beck-online.cz>
- web GIBS - <http://www.gibs.cz>
- web IKSP - <http://www.ok.cz/iksp/>
- web INTERPOLu - <http://www.interpol.int>
- web Ministerstva financí ČR - <http://www.mfcr.cz>
- web Ministerstva spravedlnosti ČR
<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?o=23&j=33>
- web Ministerstva vnitra ČR - <http://www.mvcr.cz>
- web Ministerstva zahraničních věcí ČR - <http://www.mzv.cz>
- web Nejvyššího soudu ČR - <http://www.nsoud.cz>
- web Nejvyššího státního zastupitelství ČR - <http://www.nsz.cz>
- web Odboru pro koordinaci boje s korupcí Úřadu vlády ČR -
<http://www.korupce.cz>
- web Policejní akademie České republiky v Praze - <http://www.polac.cz>
- web Policie ČR - <http://www.policie.cz>
- web Poslanecké sněmovny ČR - <http://www.psp.cz>
- web Vlády ČR – <http://www.vlada.cz>
- web World Legal Information Institute - <http://www.worldlii.org>

Seznam příloh

- příloha č. 1 **Míra zastoupení cizích národností v organizovaném zločinu na území ČR v roce 2012**
- příloha č. 2 **Rozvinuté formy trestné činnosti za rok 2012**

Příloha č. 1

Míra zastoupení cizích národností v organizovaném zločinu na území ČR v roce 2012

Pořadí	Cizí státní příslušníci	Index
1.	Vietnamci	234
2.	Rusové	214
3.	Ukrajinci	197
4.	Slováci	113
5.	Albánci/Kosovští Albánci	112
6. – 7.	Číňané	82
	Bulhaři	82
8.	Rumuni	78
9.	Srbové	71
10. – 11.	Poláci	32
	Arméni	32
12.	Nigerijci	25
13.	Dagestánci	23
14.	Tunisané	20
15.	Turci	19
16.	Gruzínci	18
17.	Maďaři	14
18. - 19.	Čečenci	12
	Makedonci	12
20. – 22.	Maročané	10
	Moldavané	10
	Litevci	10
23.	Italové	9
24.	Kurdové	8
25. – 26.	Němci	7
	Kazachstánci	7
27.	Chorvaté	6
28.	Alžířané	5
29. – 30.	Uzbeci	4
	Izraelci	4

Zdroj: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Poznámka.: Celkem bylo dotazováno 36 expertů, kteří mohli uvést deset možností. Souhrnný index byl stanoven tak, že počet respondentů, kteří uvedli státní příslušnost na 1. místě, byl násoben 10 x, na 2. místě 9 x atd. až na 10. místě 1 x. Celkový index je pak součtem těchto násobků. Jeden bod uvedený v indexu např. znamená, že pouze jeden ze všech expertů uvedl příslušnou národnost na desátém místě.

Příloha č. 2

Rozvinuté formy trestné činnosti za rok 2012

Pořadí	Činnost
1.	Praní špinavých peněz
2.	Daňové, úvěrové a směnečné podvody
3.	Korupce
4. – 5.	Výroba, pašování a distribuce drog
	Nelegální výroba a pašování alkoholu nebo cigaret
6.	Zakládání podvodných firem
7.	Krádeže aut
8. – 11.	Organizování prostituce
	Vylákání peněz se slibem jejich velkého zhodnocení
	Celní podvody
	Padělání dokumentů
12.	Bankovní podvody
13.	Překupnictví odcizených předmětů
14. - 16.	Vymáhání dluhů na objednávku
	Zneužití počítače k trestné činnosti
	Zneužití prostředků EU
17. – 18.	Hazardní hry
	Podvody s platebními kartami
19.	Krádeže vloupání
20. – 21.	Padělání CD a podobných nosičů
	Padělání šeků, peněz a mincí
22.	Krádeže uměleckých předmětů
23. – 25.	Mezinárodní ochod se zbraněmi a výbušninami
	Obchodování s lidmi za účelem nucených prací
	Vydírání a vybírání poplatků za ochranu
26. – 27.	Nelegální dovoz a vývoz nebezpečných odpadů
	Nelegální migrace
28.	Kriminalita proti informačním a komunikačním technologiím
29.	Bankovní loupeže
30.	Vraždy
31.	Obchodování s lidskými orgány

Zdroj: Institut pro kriminologii a sociální prevenci

Resumé

This dissertation deals with the methodology for investigation of organized crime as the highest form of crime committed by a group of offenders. Organized crime is a global phenomenon with a long history. Nowadays it is a very hot topic in the Czech Republic because the trend there is penetrating of the organized crime into the state power structures and merging with the legal business. This type of crime is a major threat to the state system, political system, and even the whole society. Therefore, it is necessary to improve the tools for detection and investigation of organized crime and fight against it.

The first chapter is devoted to the history of organized crime. The individual parts were focused on the greatest powers of organized crime such as China, Japan, Italy and America. These countries and their criminal groups have a significant position in the history of organized crime. This chapter also briefly discusses the beginnings of organized crime in the Czech Republic.

The second chapter deals with the concept of methodology for investigation of each type of crime, its role and contribution to the practical work of the police. Also the concept of organized crime, its characteristics and the typical forms are defined.

The third chapter is related to the means of combating organized crime. This part of the thesis provides an overview of national and international key institutions and instruments that participate in the fight against organized crime.

The fourth chapter was the core of the thesis. There the peculiarities of methodology for investigation of organized crime are discussed. The largest part of the chapter deals with the particularities of the initial and subsequent acts of investigations. The subsections were devoted to some institutes of criminal procedural law.

The fifth chapter studies the criminal aspect of organized crime especially § 129 of the Act No. 40/2009 Ed.

The sixth chapter deals with some forms of organized crime that are typical for the Czech Republic and also with the current state of organized crime there.